

◆ Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistana səfəri

Azərbaycanı və Mərkəzi Asiya ölkələrini xalqlarımızın çoxəsrlik qardaşlıq münasibətləri bağlayır

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonovun dəvəti ilə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak etmək üçün sentyabrın 14-də Tacikistana səfər edib.

Düşənbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonov ilə təkbətək görüşü olub.

Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşü keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev görüşdə fəxri qonaq qismində iştirak edib.

Prezident İlham Əliyev Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə çıxış edib.

Çıxışlardan sonra BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşin videomüraciəti təqdim olunub.

Daha sonra Məşvərət görüşünün Birgə Bəyanatı imzalanıb.

Prezident İlham Əliyev Düşənbədə Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun təltif olunma mərasimində iştirak edib.

Tacikistanın paytaxtı Düşənbə şəhərində "Dostluq Axşamı" konsert proqramı keçirilib.

Prezident İlham Əliyev və Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə iştirak edən prezidentlər konsertə baxıblar.

→ 2-3

Azərbaycan-İsrail dostluğu və əməkdaşlığının genişləndirilməsi yolunda birgə səylər göstərəcəyik

İsrail Dövlətinin Prezidenti zati-alləri cənab İsxak Hersoqa

Hörmətli cənab Prezident!

Sizi və Sizin simanızda dost İsrail xalqını qarşıdan gələn yəhudi yeni ili - Roş ha-Şana bayramı münasibətilə öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik etməkdən və ön səmimi arzularımı çatdırmaqdan böyük məmnunluq duyuram.

İnsanlara yeni ruh gətirən, gələcəyə dair yeni ümidlər bəxş edən bu nurlu bayramın Sizə və ailənizə, dost xalqınıza və ölkənizə xoş günlər, əmin-amanlıq, firavanlıq və bol ruzi-bərəkət bəxş etməsini diləyirəm.

Əminəm ki, milli-mənəvi dəyərlərini daim uca tutan xalqlarımızın iradəsinə uyğun olaraq Azərbaycan-İsrail dostluğu və əməkdaşlığının daha da möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi yolunda bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 12 sentyabr 2023-cü il

Azərbaycanda nümunəvi dostluq və qardaşlıq münasibətləri hökm sürür

Azərbaycanın yəhudi icmasına

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi - Azərbaycanın yəhudi icmasını yeni il bayramınız Roş ha-Şana münasibətilə ürəkdən təbrik edir, hər birinizə ön səmimi arzu və diləklərini yetirirəm.

Dünyada sivilizasiyalararası və mədəniyyətlərərsə dialoqa mühüm töhfələr verən Azərbaycanda tarixən olduğu kimi, bu gün də yüksək birgəyaşayış mədəniyyəti, ayrı-ayrı xalqların və dinlərin nümayəndələri arasında nümunəvi dostluq və qardaşlıq münasibətləri hökm sürür. Müasir demokratik prinsiplər əsasında insan hüquq və azadlıqlarının təminatı, etnik azlıqların dil və mədəniyyətinin qorunub saxlanması, multikultural dəyərlərin və tolerantlıq ənənələrinin təşviqi həyata keçirdiyimiz dövlət siyasətinin başlıca istiqamətlərindəndir.

Etməmədəni rəngarəngliyi ilə seçilən ölkəmizdə yüz illərdir məskunlaşan və Azərbaycanı

özünə doğma vətən bilən yəhudi icması sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşayaraq heç vaxt antisemitizmə, ayrı-seçkiliyə məruz qalmamış, cəmiyyətimizin ayrılmaz hissəsinə və bərabər hüquqlu üzvünə çevrilmişdir. Əlamətdar haldır ki, yəhudi əsilli vətəndaşlarımız respublikamızın ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edir, ümumi evimiz olan Azərbaycanın inkişafı və tərəqqisi naminə səylərini əsirgəmir.

Roş ha-Şana yeniləşmə, xoş müjdələr, mənəvi saflıq bayramıdır. Bu əziz gün münasibətilə bir daha hamınıza səmimi təbriklərimi çatdırır, ailələrinizə xoşbəxtlik, süfrələrinizə xeyir-bərəkət arzulayıram.

Bayramınız mübarək olsun!

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 14 sentyabr 2023-cü il

◆ 15 Sentyabr Bilik Günüdür

Dövlətin qayğısı sayəsində yeni təhsil müəssisələrinin coğrafiyası genişləndirilir

Müasir dünyada hər bir ölkənin gələcəyi təhsilin səviyyəsi ilə ölçülür. Təhsildəki nailiyyətlər ölkələrin inkişaf konsepsiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Azərbaycan da bu ölkələr sırasındadır. Son illərdə ölkəmizdə təhsilin inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər deməyə əsas verir ki, Azərbaycan öz gələcəyini daha etibarlı və inamlı görmək üçün təhsil islahatlarını uğurla davam etdirir.

→ 16

"Boz zona" tezliklə quruculuq məkanına çevriləcək

Azərbaycan öz ərazisində erməni separatizminin mövcudluğuna imkan verməyəcək

Ermənistanın hazırkı mənfur niyyəti Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin müvəqqəti yerləşdiyi Qarabağ bölgəsində separatizmə dəstək verməkdir. Lakin Azərbaycan Ermənistan və onun qondarma rejiminə heç zaman imkan verməyəcək ki, beynəlxalq hüquqla tanınan ərazisində "boz zona" yaratsın. Dövlətimiz bununla bağlı istənilən fəaliyyətin qarşısını qətiyyətlə alacaq.

→ 5

Ölkəmizin mütərəqqi mətbuat ənənələrini ləyaqətlə davam etdirən "Azərbaycan" qəzeti bu gün demokratiyanın, siyasi pluralizmin, aşkarlığın təminatçısı, siyasi mütəsna rol oynayır. Onun səhifələrində Azərbaycan həqiqətləri, ölkəmizdə hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyətinin qurulması, iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi, sağlam mənəvi-psixoloji mühitin, vətəndaş həmrəyliyi və milli birliyin yaradılması sahəsində aparılan məqsədyönlü işlər və ictimai-siyasi proseslər qəzəzsiz işıqlandırılır.

Heydər ƏLİYEV

XX əsrin sonlarında ölkəmiz yenidən müstəqilliyə qovuşduqdan sonra nəşri bərpə olunmuş "Azərbaycan" qəzeti öz ənənələrini davam etdirərək, milli dövlət quruculuğu prosesində fəal iştirakı ilə seçilmişdir. Qəzet peşəkarlıq, obyektivlik və vətənpərvərlik prinsiplərinə dönmədən əməl etmiş, ölkəmizin sosial-iqtisadi tərəqqisi, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması, milli həmrəyliyin möhkəmlənməsi və digər sahələrdə həyata keçirilən dövlət siyasəti barədə həqiqətlərin Azərbaycan ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyət göstərmişdir.

İlham ƏLİYEV

UZUN YOLUN YOLÇUSU

"AZƏRBAYCAN" QƏZETİ:

- Etibarlıdır - yalnız həqiqətləri yazır və yayır;
- Doğrudur - faktlar döndə-döndə yoxlanıldıqdan sonra qəzet səhifəsinə çıxarılır;
- Mövqeyi aydın və qətiyyətlidir - daim müstəqil dövlətimizin və xalqımızın maraqlarını müdafiə edir;
- Tərəfsizdir - dövlət dəyişsə də, əqidəsini dəyişməyib, korporativ maraqlara uyaraq haqsız mövqə sərgiləməyib;
- Dövlətə və xalqa sədəqəti daim uca tutub, onu öz əməlinə çevirib;
- Milli mətbuatımızın ənənə və prinsiplərinə daim sadiq qalıb, öz kökündən ayrı düşməyib;
- Özünlə yaratdığı ənənə və prinsiplərini də heç zaman dəyişməyib;
- Yüksək qələm sahiblərinin, peşəkarların çalışdığı orqan olub!

◆ ◆ ◆

"Azərbaycan" üçün növbəti sınaq dövrü 44 günlük Vətən müharibəsinin başlaması oldu!

Bu, adı müharibə deyildi!

Bu, otuz illik işğala son qoyan, XXI əsrin müharibələr tarixində yeni səhifə açan, dünyanın ən güclü dövlətləri üçün belə nümunəyə çevrilən müharibə oldu!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev ən yeni strategiya və taktika tətbiq edərək BMT-nin, ATƏT-in, beynəlxalq hüququn və qurumların bacarmadığı işi 44 gündə zəfərlə həll etdi!

Bes əsrlik dövrə ilk dəfə itirilmiş Azərbaycan torpaqlarını geri qaytardı, iki əsrlik Qarabağ münaqişəsinə son qoydu!

Düşməni ordu və hava qüvvələri ilə darməğul etdi, Düşməni darməğul etdi, kapitulyasiya aktına imza atdı!

Xalqın milli birliyinə nail oldu, müstəqillik dövründə doğulmuş gənclərdən ibarət müasir ordu quraraq bütün Qarabağı, Şərqi Zəngəzuru və Şuşanı düşməndən azad etdi!

Bu müharibədə Azərbaycan əsgər və zabitləri, xüsusi təyinatlılar qeyri-adi şücaət və qəhrəmanlıqlar göstərdilər, bir qismi Vətən

uğrunda canından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldı!

"Azadlıq" meydanında möhtəşəm qələbə paradı keçirilərək hərbi zəfərimiz bütün dünyaya nümayiş etdirildi.

Bütün bunlar barədə "Azərbaycan" qəzeti böyük məhəbbətlə, qürurla, heyranlıqla, peşəkarlıqla yazdı. Vətən müharibəsi qəhrəmanları, şəhidlər, ordu bölmələri barədə məqalə, oçerklər və reportajlar verdi.

Sonra bu yazıların bir qismi toplanaraq "Xilaskar İlham Əliyev" adlı Vətən müharibəsi barədə yeni kitab nəşr etdirildi.

◆ ◆ ◆

Bu gün müstəqil Azərbaycan başladığı işləri uğurla davam etdirir:

- İqtisadi gücünü və hərbi qüdrətini artırır.
- Qarabağın və Şərqi Zəngəzuru bərpə və yenidən qurulması prosesini sürətlə davam etdirir.
- Beynəlxalq nüfuzunu artırır, Qoşulmama Hərəkatına uzaqgörən rəhbərliyi sayəsində dünyada gedən siyasi proseslərə müəyyən təsir göstərir.
- Türkiyə ilə əlaqəli fəaliyyəti, hərbi mütəfiqliyi gücləndirir.
- İsrail və Pakistanla əməkdaşlığı və dostluğu yeni səviyyəyə qaldırır.
- Avropa İttifaqı ilə münasibətləri daha da gücləndirərək qitənin mavi qaz və "yaşıl enerji" ilə təminatında fəal rol oynayır.
- Avropa dövlətləri ilə ikitərəfli əməkdaşlığa və iqtisadi əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirir.
- Kapitulyant ölkə ilə qoyduğu şərtlər əsasında danışıqlar apararaq iradə və istəklərini sonadək həyata keçirmək əzmi nümayiş etdirir.
- Bütün bu və digər məsələlər barədə "Azərbaycan" qəzeti sistemli və rəngarəng yazılar dərc edir, Prezident İlham Əliyevin çoxəhətlili fəaliyyətini geniş və hərtərəfli işıqlandırır.

Bu gün görülən möhtəşəm işlər sabah müstəqil dövlətimizin şərəfli səhifələrindən birinə çevriləcəkdir.

"Azərbaycan" dövrün doğru və obyektiv salnamasının yazılmasına da öz dəyərli töhfələrini verməkdədir.

→ 6-7

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistana səfəri

Azərbaycanı və Mərkəzi Asiya ölkələrini

Düşənbə Beynəlxalq Aeroportunda qarşılanma

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonun dövləti ilə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak etmək üçün sentyabrın 14-də Tacikistana səfərə gedib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Düşənbə Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərafinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi Tacikistanın Baş naziri Koxir Rasulzadə və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşü keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev görüşdə fəxri qonaq qismində iştirak edib

Sentyabrın 14-də Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşü keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev görüşdə fəxri qonaq qismində iştirak edib.

Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi və digər dövlət başçıları qarşıladı. Sonra birgə foto çəkdirildi.

Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon qonaqları salamlayaraq dedi: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyev sammitimizin işində fəxri qonaq qismində iştirak edir. Sizi salamlayıram.

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev çıxışında vurğuladı: Fəxri qonağımızı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevi xüsusi olaraq salamlamaq istəyirəm. Qardaş Azərbaycanın liderinin iştirakı xalqlarımızın çoxoxşarlıq dostluq tellerinin və qarşılıqlı anlaşmanın hərtərəfli möhkəmlənməsinə yönəlmiş səmimi səylərinin göstəricisidir.

Əminəm ki, bugünkü sammit həqiqətən əlamətdar olacaq və çoxplanlı əməkdaşlığımızın gələcək dinamikasını müəyyən edəcək.

Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov çıxışında qeyd etdi: Fərsətdən istifadə edərək mən də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyevi salamlamaq istəyirəm.

Türkmənistan Prezidenti Sərdar Bərdiməhəmmədov çıxışında bildirdi: İcazə verin, mən də Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məşvərət görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak edən hörmətli İlham Heydər oğlunu salamlayım.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev dövlətimizin başçısının tədbirdə iştirakını yüksək qiymətləndirərək dedi: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyevi bizim görüşümüzə görməkdən şadam. Sizin iştirakınız region ölkələrinin Azərbaycan ilə dərindən qarşılıqlı əlaqələrinin və əməkdaşlığın hazırkı yüksək səviyyəsinin daha bir təsdiqidir.

Ölkələrimizin gələcək nəqliyyat potensialını artırmaq məqsədilə sahə nazirlərinin görüşləri çərçivəsində Mərkəzi Asiyanın nəqliyyat və tranzit haqqında sazişlər hazırlanması, Çin, Cənubi Asiya və Yaxın Şərqi ölkələrinə, Avropa İttifaqına çıxış üçün səmərəli nəqliyyat dəhlizlərinin konkret mexanizmlərinin biznes üçün sərfəli keçid tarifləri tərtib edilməklə yaranmasını, nəqliyyat xidmətlərinin liberallaşdırılması üzrə tədbirlərin planını tərtib edilməsini, icazə prosedurlarının optimallaşdırılmasını, beynəlxalq daşımaların inteqrasiyalı rəqəmsal platformalarının yaradılması məsələsinin nəzərdən keçirilməsini, azərbaycanlı tərəfdaşlarımızın birgə işimizə fəal qoşulmasını təklif edirəm.

Sonra çıxış üçün söz dövlətimizin başçısına verildi.

Təkbətək görüş

Sentyabrın 14-də Düşənbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon ilə təkbətək görüşü olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı İlham Əliyevi salamlayan Prezident Emoməli Rəhmon dedi:

Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizi Tacikistanda salamlayıram. Elə bu yaxınlarda biz birlikdə Sizin Tacikistana dövlət səfərinizi həyata keçirdik. Sizə ölkəmizdə xoş vaxt keçirməyi arzu edirəm. Sammitdə - Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məşvərət görüşündə iştirak etmək üçün dövlətimizi qəbul etdiyinizə görə sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Emoməli Şaripoviç, sağ olun. İlk növbədə, bu mühüm tədbirdə fəxri qonaq qismində iştirak etmək üçün dövlətinizə görə təşəkkürümü bildirmək istədim. Mən bunu çox yüksək qiymətləndirirəm. Belə mühüm tədbirdə iştirak etmək mənim üçün böyük şərəfdir və xüsusilə yenidən gözəl Düşənbə şəhərində olmaq xoşdur.

Prezident Emoməli Rəhmon: Sağ olun. Prezident İlham Əliyev: Siz mənim çox uğurlu və yaxşı nəticələrlə keçən dövlət səfərimə münasibətlərimizin strateji xarakterini qeyd etdiniz. Mən dialoqumuzu davam etdirmək məqsədilə Sizin üçün əlverişli vaxtda Azərbaycana dövlət səfəri etməyinizə bağlı artıq Sizə rəsmi məktub göndərmişəm.

Prezident Emoməli Rəhmon: Çox sağ olun.

Hörmətli Emoməli Şaripoviç. Hörmətli dövlət başçısı, öz dostlar. Əvvəlcə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşünün işində fəxri qonaq kimi iştirak etmək məqsədilə dövlətə görə Tacikistan Prezidenti, hörmətli Emoməli Şaripoviç Rəhmona təşəkkür etmək istədim. Eyni zamanda bu tədbirdə Azərbaycanın iştirakına verdikləri dəstəyə görə hörmətli həmkarlarıma minnətdarlığımı bildirirəm.

Mən bu il qardaş Tacikistana ikinci dəfə səfər edirəm. Apreldəki dövlət səfərim, səfər çərçivəsində qəbul olunmuş qərarlar və imzalanmış sənədlər münasibətlərimizin strateji xarakterini bir daha təsdiq etdi. Tacikistan Prezidentinin Azərbaycana dövlət səfərini səbirsizliklə gözləyirik. Əminəm ki, səfər əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcək. Bu fərsətdən istifadə edərək dost Tacikistan xalqını Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik etmək istəyirəm.

Azərbaycanı və Mərkəzi Asiya ölkələrini xalqlarımızın çoxoxşarlıq qardaşlığı münasibətləri bağlayır. Ortaq mədəni köklər dövlətlərarası əlaqələrin möhkəm bünövrəsini təşkil edir.

Otuz ildən artıqdır ki, biz müstəqil dövlətlər kimi hom ikitərəfli, həm çox-tərəfli formatda fəal şəkildə qarşılıqlı fəaliyyəti aparırıq, bir-birimizin müstəqil dövlətini dəstəkləyirik, iqtisadi əlaqələri fəal şəkildə inkişaf etdiririk. Mərkəzi Asiya və Azərbaycan artan iqtisadiyyatı, demokratiyası və geosiyasi potensialı ilə dünya siyasətində strateji əhəmiyyətə malik olan vahid tarixi-mədəni coğrafi regiondur.

Mən Məşvərət Şurasının işində ilk dəfə iştirak edirəm və əminliyimi bildirirəm ki, regional əməkdaşlığın bu formatı ölkələrimizin və xalqlarımızın daha da yaxınlaşmasına zəmin yaradacaq.

Son iki il ərzində mən Mərkəzi Asiya dövlətlərinə doqquz səfər etmişəm. Bu müddət ərzində bütün qardaş dövlətlərin başçıları Azərbaycana dəfələrlə səfərlər ediblər. İlin sonuna qədər qarşılıqlı səfərlərin fəal dinamikasını davam etdirəcəm.

İkitərəfli əməkdaşlığın mühüm meyarlarından biri qarşılıqlı ticarətin və sərmayələrin artımıdır. Sevindirici haldır ki, həmin iki istiqamət üzrə göstəricilər davamlı artırma mərkəzidir. Keçən il Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə ticarət dövriyyəsi 3 dəfədən çox, bu ilin 7 ayı ərzində isə daha 50 faiz artıb.

Birgə sərmayə fondları yaradılıb, növbəti 3 il üzrə 1 milyard dollardan artıq qarşılıqlı sərmayələrin həcmi razılaşdırılıb. Biz artıq sonayə əməkdaşlığı, maşınqayırma, avtomobil sənayesi, gəmiqayırma, kənd təsərrüfatı, xüsusən də pambıqçılıq, ipəkçilik, bağçılıq və heyvandarlıq sahələrində çoxsaylı layihələri həyata keçiririk. Mehmanxana işi və turizm sahəsindəki sərmayə layihələri ilk icra mərhələsindədir. Biz Mərkəzi Asiyanın olan şirkətlərinin bu yaxınlarda Azərbaycanın Mərkəzi Asiya Ölkələri Azad İqtisadi Zonasına marağını artırırıq.

Nəqliyyat və logistika sahəsi münasibətlərimizdə mühüm yer tutur. Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələri üçün Türkiyə və Avropa bazarları istiqamətində etibarlı tranzit ölkəsidir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin
Tacikistana səfəri

xalqlarımızın çoxəsrlik qardaşlıq münasibətləri bağlayır

Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları
5-ci Məşvərət görüşü keçirilib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev görüşdə fəxri qonaq qismində iştirak edib

Əks istiqamətdə tranzitin əhəmiyyəti də az deyil. Mərkəzi Asiyadakı qardaşlarımız bilir ki, Azərbaycanın bütün nəqliyyat-logistika infrastrukturunu onlar üçün açıqdır.

Şərqi-Qərbi marşrutu ilə yuxarıdakı artan tələbatı təmin etmək məqsədilə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tərəfindən müasirləşdirilir. Gələcək il həmin yol ilə daşınan yüklərin həcmi 1 milyon tondan 5 milyon tona qədər artımlaacaq. Buna paralel olaraq, Bakı Ticarət Limanının imkanları bugünkü 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər artırılır.

Azərbaycan Xəzərdə 50-dən artıq gəmidən ibarət ən iri ticarət donanmasına malikdir. Mərkəzi Asiya ölkələrindən yük göndərənlerin artan tələbatını nəzərə alaraq, biz gəmiqayırma zavodunun imkanlarını genişləndirilməsi üzərində fəal çalışırıq. Yeni səmayə layihələri başa çatdıqdan sonra istehsal olunan tanker və quru yükdaşıyan gəmilərin sayı bu gün ildə 6 gəmidən 10-15 gəmiyə qədər artacaq.

Daha böyük həcmdə tranzit yüklərini cəlb etmək üçün tariflərin optimallaşdırılması, tənzimləyici və gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və əhəngdarlığını təmin etmək zəruridir. Tranzit daşımaların şəffaflığının və daşımalar prosesinin iştirakçıları üçün bərabər şərtlərin təmin edilməsində mühüm meyarlardan biri Şərqi-Qərbi nəqliyyat dəhlizinin rəqəmsallaşdırılmasıdır.

Ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın yeni sahəsi fiber-optik infrastrukturun yaradılmasına yönəlmiş və üzərində fəal çalışdığımız "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsidir.

Hörmətli həmkarlar, bu il BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramı - SPECA-nın yaradılmasının 25 ili tamam olur. Mən dəyərli dövlət başçılarına rəsmi dəvətləri göndərmişəm və bu ilin noyabrında Bakıda Sammitdə sizi görməkdən məmnun olaram.

Bu gün keçirilən görüşə dəvətə görə bütün dövlət başçılarına bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm və Mərkəzi Asiyanın qardaş xalqlarına sülh, əmin-amanlıq arzu edirəm.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Prezident **Emoməli Rəhmon** çıxışına görə dövlətimizin başçısı İlham Əliyevə təşəkkür etdi.

Çıxışlardan sonra BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşin videomüraciəti təqdim olundu.

Daha sonra Məşvərət görüşünün Birgə Bəyanatı imzalandı.

Qeyd edək ki, Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məşvərət görüşlərinin keçirilməsi təşəbbüsü 2017-ci ildə Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev tərəfindən irəli sürüldü. Birinci görüş Qazaxıstanda, ikinci görüş Özbəkistanda, üçüncüsü Türkmənistanda, dördüncüsü isə Qırğızıstanda keçirilib.

Prezident İlham Əliyev Düşənbədə
Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun
təltif olunma mərasimində iştirak edib

Sentyabrın 14-də Düşənbədə Türkmənistan Parlamenti Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun təltif olunma mərasimi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və digər dövlət başçıları tədbirdə iştirak ediblər.

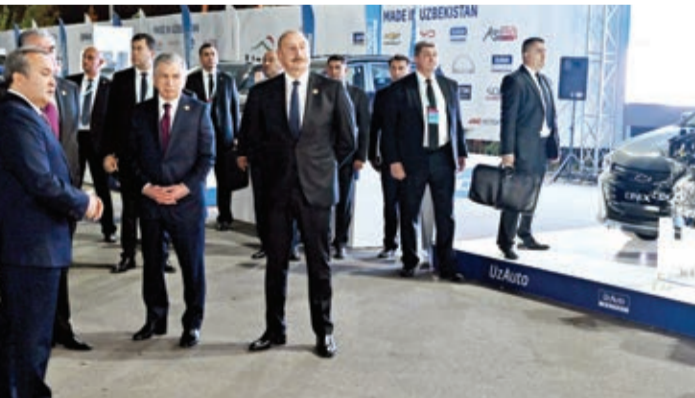
Düşənbədə "Dostluq Axşamı" konsert proqramı keçirilib

Sentyabrın 14-də Tacikistanın paytaxtı Düşənbə şəhərində "Dostluq Axşamı" konsert proqramı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə iştirak edən prezidentlər konsertə baxıblar.

Düşənbədə 5-ci Məşvərət görüşündə iştirak edən dövlət başçıları
"EKSPON Mərkəzi Asiya 2023" sərgisi ilə tanış olublar

Sentyabrın 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə iştirak edən digər prezidentlər Düşənbədəki "EKSPON Mərkəzi Asiya 2023" sərgisi ilə tanış olublar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Tacikistan hökumətinin dəstəyi ilə təşkil olunan sərgidə aparıcı şirkətlər öz məhsullarını təqdim edirlər.

Sərgidə məqsəd istehsalat müəssisələrinin məhsullarının təqdimatı və Mərkəzi Asiya ölkələri arasında ticarət əməkdaşlığının möhkəmləndirilməsidir.

Mərkəzi Asiya ölkələrinin salonlarında geniş çeşiddə yüngül sənaye və baramaçılıq məhsulları, hidroenergetika və innovasiya avadanlıqları, məişət texnikası, həmçinin ot və süd məhsulları, meyvə quruları, konservlər, sərnişindirici içkilər və digər məhsullar təqdim olunur.

Açıq meydanlarda Mərkəzi Asiya ölkələrinin minik, sərnişin və yük avtomobilləri, hərbi-müdafiə nəqliyyat vasitələri, eləcə də kənd təsərrüfatı texnikası sərgilənir.

Sərgidə həmçinin Aralı Xilasətmə Beynəlxalq Fondunun və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının fəaliyyətinin nəticələri və nailiyyətləri təqdim olunur.

Ekspozisiyada qədim zamanlarda İpək yolu vasitəsilə ticarət və müxtəlif dövrlərdə tacik sənətkarlarının fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verilir. Ayrıca şahadə Tacikistanın hidroenergetika resursları təqdim edilir.

Sonra dövlət başçıları Özbəkistan, Qazaxıstan və Türkmənistan sənaye məhsulları sərgisində olublar.

Qeyd edilib ki, belə böyük regional sərginin təşkilatçıları əməkdaşlığın genişləndirilməsinə, ölkələrdə istehsalat sahələrinin və müəssisələrinin fəaliyyətinin inkişafına, sənaye məhsullarının çeşidinin və həcmünün artırılmasına kömək edir.

Düşənbədə dövlət başçıları rəsmi qəbul

Sentyabrın 14-də Düşənbədə Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmonun adından Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları 5-ci Məşvərət görüşündə iştirak edən prezidentlərin şərafinə rəsmi qəbul verilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib.

Sonra dövlət başçıları Tacikistanın təbii sərvətlərinin nümayiş olunduğu sərgiyə baxıblar.

Daha sonra prezidentlər çay süfrəsi arxasında söhbət ediblər.

*Bəzən yolçular yola böyük amalla, arzu və istəklə çıxırlar...
Yollar isə həmişə təhlükəsiz, hamar və rahat olmur.*

Amma əqidə yolçularını heç bir çətinlik və məhrumiyət qorxudaraq məqsədlərindən çəkəndirə bilmir!

Hər dən müxtəlif maneələr səbəbindən yarıyolda dayanırlar, uzunmüddətli cəzalarına məhkum edilərək ləngidilənlər də olurlar...

Lakin zaman və həyat çox şeyi dəyişir, yeni şərait və mühit də formalaşdırır bilir.

Belə də əqidə və ideya yolçuları yenidən fəaliyyətə başlamaqla missiyalarını icrasını davam etdirirlər.

Müstəqillik amalı ilə çətin və təhlükəli, sınaqlarla dolu yola qədəm qoyan "Azərbaycan" qəzeti də məhz belə bir tale yaşadı!

Qismətində əvvəli uğursuz və faciəli, sonunda isə niyyətinə çataraq istəyinə qovuşan, ağır-acıları xoş günlərlə əvəzlənən bir tale nəşib oldu!

İllər əvvəl "Azərbaycan"ın 100 yaşı münasibətilə yazdığım məqalədən bir cümləni yenidən diqqətə çəkmək istəyirəm:

"Azərbaycan"ın dünyaya gəlişi qeyri-adi, keçirdiyi "həyat yolu" bənzərsiz, taleyi uğursuz, həm də şərəfli oldu!

"Azərbaycan" 15 sentyabr 1918-ci ildə o zaman yeni yaradılan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin yerləşdiyi Gəncə şəhərində doğuldu.

Yeni dövlətin yeni qəzetinin yaradılması ilk ikinci hökumət kabinetində maarif və dini etiqad naziri vəzifəsini tutan Nəsim bəy Yusifbəyli məşğul oldu. Çünki mətbuat məsələsinə də maarif və dini etiqad naziri baxırdı.

İstək və ideya xoş olsa da, problemlər də az deyildi.

Ən əvvəl yaxşı qələmi olan jurnalistlər tələb olunurdu.

Nəsim bəy Yusifbəyli həmin vaxt Gəncədə yaşayan Ceyhun Hacıbəylinin və Şəfi bəy Rüstəmbəylinin yaxşı qələmlərinin olduğunu bildirdi. Odu ki, bu işi onlara tapırdı.

İkincisi, qəzet buraxmaq üçün mətbəxinin olması vacibdir.

Gəncədə yalnız bir mətbəxə - quberniya mətbəxi vardı.

Üçüncü problem isə ondan doğurdu ki, mətbəxdə kifayət qədər zəruri mal, material və avadanlıq yox idi.

Başqa sözlə, bu mətbəxinin şifrləri rus-kiril əlifbalı şifrlər idi.

Azərbaycan dilindəki hürufat lap az idi.

◆ ◆ ◆

Gəncədə işiq üzü görün "Azərbaycan" qəzetinin 12 səhifədən ibarət cəmi 4 nömrəsi çıxdı.

Söylənən səbəbdən - hürufat qıtlığından 9 səhifə rus, 3 səhifə Azərbaycan dilində çap edilirdi.

Sentyabrın 17-də Azərbaycan hökuməti Bakıya köçür.

Yeni nəşrə başlayan "Azərbaycan"ın köçürülməsi məsələsinə də Nəsim bəy Yusifbəyli həll edir.

Həmin vaxt Bakıda Orucov qardaşlarına məxsus müasir mətbəxə vardı.

Həmin mətbəxə bütö əsaslı hesabına Orucov qardaşlarından alınır.

Baxın, Xalq Cümhuriyyəti hökuməti bolşeviklər kimi müsadirə etmir, zorla əllərindən almır, pulunu ödəyir!

Halallıq, düzlük, təmizlik yolu hər şeydən əla tutulur.

Bununla bağlı görkəmli mətbuat tədqiqatçısı Şirməmməd Hüseynovun söylədiyi daha bir maraqlı fakt:

- Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən "Azərbaycan" müxtəlif səbəblərə görə hökumətin tərkibində və Məclisi-Məbusanda yer tuta bilməyərək məvəcibsiz qalan əqidə yoldaşlarının da dadına çatır.

Üzeyir bəy Hacıbəyli 1919-cu ilin martında Paris - Paris Sülh Konfransına gedən qardaşı Ceyhun bəy Hacıbəyliyə göndərdiyi məktubunda yazırdı: "Sən gəndən sonra Nəsim bəy Yusifbəyli mənimlə görüşürək dedi ki, sən müdir olduğuna görə Ceyhunun məvəcibini al. Məhəmməd Əmin də sənə məvəcibini alsın. Smetada da belə nəzərdə tutuldu".

"Azərbaycan" qəzeti yaranışından 3 əsas qayəyə xidmət edib!

Qəzetin ilk redaktorlarından biri olan Üzeyir bəy Hacıbəylinin təbiri necə desək:

- Bu vətən də bizimdir, bu millət də bizimdir, bu dövlət də bizimdir.

"Azərbaycan" daim dövlətin və xalqın maraqlarına xidmət edib!

Qəzetin ilk redaktoru Ceyhun bəy Hacıbəylinin dediyi kimi: "Azərbaycan bir fırqanın, bir sinfin və ya bir kastanın or-

qanı deyildi. "Azərbaycan" milli bir orqan idi..."

"Azərbaycan" öz mövqeyində, öz əqidəsində heç zaman təhrifə, kənar sapmalara və dəyişikliyə yol verməyib! Əqidəsinə, özüne və sözüne daim sadıq qalıb!

◆ ◆ ◆

Həyatda bir neçə həqiqət olur:

■ Hər kəsin ürəyində gizli saxladığı həqiqət;

■ İki nəfərin bildiyi və heç kəsə demədikləri həqiqət;

■ Bir qrup insana bəlli həqiqət;

■ Həminin bildiyi həqiqət.

"Azərbaycan" həmişə həqiqəti deyib və həqiqəti yazıb!

"Azərbaycan" yalan söyləməyib, saxtakarlıq etməyib!

Həqiqəti demək mümkün olmayan da isə susub!

Yaxud da susdurublar!

Hətta elə bir zaman gəlib ki, "Azərbaycan"ın nə vaxtsa açıq danışdığı həqiqətləri xalqdan gizlətməyə çalışıblar.

Bunun üçün hər vasitəyə əl atıblar.

"Azərbaycan"ın söylədiyi ən böyük həqiqətlərdən biri o olub ki, Azərbaycan xalqı özüne müstəqil dövlət qurmağa, onu yaşatmağa və inkişaf etdirməyə qadirdir!

Azərbaycan xalqının vətənpərvər, savadlı, yüksək intellektli və dünyagörüşlü, bəsitərlə övladları 1918-ci il mayın 28-də əl-ələ verərək ilk müstəqil dövlətlərini qurdular, onun parlamentini təşkil etdilər, bu dövləti çox çətinliklə və müsbətlər şəraitində 23 ay yaşatdılar!

Sonra şimaldan gələn "qırmızı taun" bu dövləti işğal etdi.

Bələliklə, yenidən müstəqillik qazanmış gənc dövlət "kommunizm" adlı uydurulmuş bir xülya pərdəsi altında yeni yaradılan "qırmızı imperiya"nın tərkibinə qatıldı.

Dərhal da çox böyük məharətlə hazırlanan və uzun illər boyu dayanmadan işləyən "repressiya maşını" işə salındı.

"Kim bizdən deyilsə, o bizə qarşıdır" prinsipi əsas tutularaq yaşa, cinsə, sinfi mənsubiyyətə baxmadan hamı çox amsızlıqla, qəddarlıqla cəzalandırıldı.

Bu cəzadan "Azərbaycan" da kənarda qalmadı.

Bir gecənin içində bütün əmlakını əlindən aldı.

Əməkdaşlarını "yeni quruluş"u təbliğ və tərənnüm etməyə yönəldilər.

Özünü isə həbsxanaya - arxivlərin ən qaranlıq küncünə atdılar.

73 il "təkadamlıq kamerada" saxladılar.

Kiminləsə "görüşü" nə icazə vermədilər.

Hətta "Azərbaycan"ı tarixçilərdən, mətbuat tədqiqatçılarından belə gizlətdilər.

Qorxudular ki, "Azərbaycan"ın yazdıqlarını "on beş müttəfiq respublikanın tərkibində bəxtəvərcasına yaşayan" azərbaycanlı gənclər oxuyar və keçmiş həqiqətləri bilərlər.

■ Bilərlər ki, Azərbaycan xalqı bir zamanlar özüni müstəqil dövlətini qurub!

■ Bilərlər ki, Azərbaycan xalqı müstəqil yaşamağa, yaratmağa qadir xalqdır!

■ Bilərlər ki, xalq özüne müstəqil dövlət quranda öz sərəvətlərinə sahib çıxır, öz qazancını özüne qalır, ölkə əhalisinin rifahına yönəldilir!

■ Bilərlər ki, Azərbaycan xalqının zəkali insanları qurduqları dövlətin maraqlarını təmin etməyə, müstəqil siyasət yür-

UZUN YOLUN

rütməyə, müasir, sivil, demokratik cəmiyyət qurmağa qadirdirlər!
Dövləti çox uğurla qoruyub yaşatmağı da bacarırlar!

◆ ◆ ◆

Görkəmli ziyalı, professor Hafiz Paşayevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə ADA Universiteti çox nəcib və xeyirxah bir iş görüb!

"Azərbaycan" qəzetinin Xalq Cümhuriyyəti dövründə işiq üzü görmüş 443 nömrəsinin transliterasiya olunaraq qəzet (orijinal formada) və kitab şəklində nəşrinə başlayıblar!

Artıq 5 belə kitab oxuculara çatdırılıb!

Bu xeyirxah təşəbbüsə dəstək və minnətdarlıq əlaməti olaraq müasir "Azərbaycan" öz sələfinin transliterasiya olunmuş nömrələrinə səhifələrində yer ayıraraq yenidən oxucularının diqqətinə təqdim edir.

Bələliklə, dövrlərin və qəzetlərin müqayisəsində də imkan yaranmış olur.

Oxucular da görürlər ki, dövrlər müxtəlif olsa da, müstəqil Azərbaycanın problemləri bir çox halda eyniymiş:

■ Bədnam qonşularımız o zaman da çar Rusiyasının çöküşündən istifadə edərək torpaqlarımızı ələ keçirmək üçün silahlanaraq yaşayış məntəqələrimizə hücumlar edir, soyqırımları törədirdi, bir sıra ərazilərimizi ələ keçirirdilər.

■ İndiki havadarları o zaman da onlara arxa duraraq yardım göstərirdi, işğalçıını və haqsız müdafiə edirdilər.

■ "Qırmızı ordu" Azərbaycanı azadlıq və xoşbəxtlik deyil, qırqın və fəlakət götürübmiş.

Maraqlıdır ki, bir sıra hallarda hər iki "Azərbaycan"ın bir çox mövzusu eyniyət təşkil edir!

Əsl xoşbəxtlik isə onda oldu ki, XX əsrin sonlarında ikinci dəfə dövlət müstəqilliyi qazanan Azərbaycanın Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi dahi övladı vardı!

Ümummilli Liderimiz qurtuluş və xilaskarlıq missiyasını şəərəflə yerinə yetirərək müasir Azərbaycanın qurucusuna və memarına çevrildi!

Azərbaycanın budəfəki müstəqilliyini əbədi və dönməz etdi!

Heydər Əliyev siyasi kursunun ən layiqli davamçısı İlham Əliyev isə daha da irəli getdi!

Xalqın milli birliyinə nail olaraq möhtəşəm ordu qurdu!

44 günlük Vətən müharibəsində möhtəşəm zəfərə imza atdı, işğal altındakı torpaqları azad edərək düşməni acınacaqlı məğlubiyyətə yaşatdı, təkcə hərbi meydanın deyil, diplomatiya və informasiya müharibəsinin də baş qəhrəmanına çevrildi!

Otuz illik işğaldan sonra Azərbaycan yenidən bütövləşdi!

Bütün bu sücaət və qəhrəmanlıqlardan "Azərbaycan" böyük həvə və sevinclə, döna-döna, yorulmadan yazdı, rəhbərini, xalqın, ordunun qəhrəmanlıqlarını tarixi qızıl səhifələrinə çevirdi!

◆ ◆ ◆

"Azərbaycan"ın 105 yaşının tamam olduğu gündə yenidən dövlətin rəsmi qəzetinin keçirdiyi yola qısaca, xoyalən nəzər salmaq istəyirik.

İlk dönd nömrəsi Gəncədə çıxan "Azərbaycan" oxucuları ilə görüşə xoş bir müjdəyə gəlmişdi:

Nuru Paşanın komandanlıq etdiyi Qafqaz İslam Ordusu sentyabrın 14-də gecə saat 2-00-də Bakını düşmənlərdən azad etmişdi.

Qəzetin 1918-ci il 15 sentyabr tarixli 1-ci nömrəsində bununla bağlı verilən xəbər və təbrik teleqramlarını olduğu kimi diqqətinizə təqdim edirik:

BAKININ SÜQUTU

Dün gecə Azərbaycan Cümhuriyyəti Rəyasəti naminə [adına] Nuri paşa həzrətləri tərəfindən böylə bir teleqraf kəşidə edilmişdir [çəkilməmişdir]:

"Biminnətli-Kərim, Bakı şəhəri 15/9/34 saat 9 əvvəlində [9-a işləmiş] qitəotamız [birliklərimiz] tərəfindən zəbt olundu.

Qafqaz İslam Ordusu Komandanı Fəriq Nuri."

Bakının süqutu münasibətilə Azərbaycan Cümhuriyyəti Rəyasəti tərəfindən zeyldə [aşığıda] dərç edilən təbrik teleqramları göndərilmişdir:

Türkün tökülən qanları bihad gedərmə? Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə? Dörd ildə verilmiş bu qədr can hədəz olma, Məfkurə yolunda tökülən qan hədəz olma, Qiyəməli olan xuni-şəhidən hədəz olma, Dul qalmış olan növhəyi-nisvan hədəz olma, Bax sən sonuna, himməti-türkan hədəz olma, Bədbəxt olan əfqani-yetiman hədəz olma, Türkün tökülən qanları bihad gedərmə? Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə?

"Qafqaz İslam Ordusu Komandanı səadətli Nuri paşa həzrətlərinə:

Təhti-komandanızda [komandanız altında] olan cəsur türk oşğərlərimiz tərəfindən Azərbaycanın paytaxtı olan Bakını düşməndən xilas edildiyi münasibətilə millətin zati-həmiyyətərvəranələrini-zə və dünyanın ən nəcib oşğəri olan türk oğullarına minnətdar olduğunuzu ərz etməklə ixtisar edirik, əfəndim.

Heyəti-Vükəla Rəisi [Nazirlər Kabinetinin Sədri] Fətəli xan."

"Şərq Orduları Qrupu komandanı Xəlil paşa həzrətlərinə:

Bakının, Azərbaycanın istiqbalını, səadətini iqtisadən və siyasətdən təmin edəcək və türk ələminin ikinci bir İstanbulu olmağa layiq bir mərkəzin türkün cəngəvar, namuslu övladlarının qəhrəmanəno hücumları sayəsində düşmənlərdən xilası münasibətilə zati-alıy-həmiyyətərvəranələrini ən səmimənə bir surətdə təbrik edirik.

Heyəti-Vükəla Rəisi [Nazirlər Kabinetinin Sədri] Fətəli xan."

İlk nömrədə Məhəmməd Hədinin böyük coşqu və ilhamla qələmə aldığı "Türkün nəğməsi" şeiri də verilmişdi:

TÜRK NƏGƏMƏSİ

Türkün tökülən qanları bihad gedərmə? Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə? Dörd ildə verilmiş bu qədr can hədəz olma, Məfkurə yolunda tökülən qan hədəz olma, Qiyəməli olan xuni-şəhidən hədəz olma, Dul qalmış olan növhəyi-nisvan hədəz olma, Bax sən sonuna, himməti-türkan hədəz olma, Bədbəxt olan əfqani-yetiman hədəz olma, Türkün tökülən qanları bihad gedərmə? Diqqətlə düşün, yoxsa bu qan həpsi hədərmə?

Qan ilə qazandıq zəfəri, verməyiz əldən, Xöyf eyləmədik ataşi-dəhhaşi-düvəldən, Bir zərrə belə qorxmayız dəsti-əcdədən İstərsə cəhan çevrili versin də təmaldən Türkün üzü çevrilməyəcək səmti-əməldən, Türklər gəzi dönməyəcək müstəqil əməldən.

Bu möhtəşəm qələbə sayəsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti ilə bərabər "Azərbaycan" qəzetinin də Bakıya yolu açıldı.

Bələliklə, öngünlük Gəncə dövründən sonra "Azərbaycan" qəzeti də paytaxta köçürüldü.

Qəzetin redaksiyası Kolyubakinski (indiki Nigar Rəfiyyəli) küçəsindəki Adamovlara məxsus yaşayış binasında yerləşir.

Bələliklə, həm Xalq Cümhuriyyətinin, həm də "Azərbaycan"ın bir o qədər də uzun sürməyən yeni, həm də şərəfli dövrü başlamışdır.

Qəzet dövrün salnaməçisi funksiyasını sonadək uğurla yerinə yetirir.

◆ ◆ ◆

"Azərbaycan" mətbuat bəllüğü şəraitində fəaliyyətə başlamışdır.

1905-1907-ci illər rus inqilabından sonra Azərbaycanda da çoxsaylı qəzetlər nəşrə başlamışdır.

Onların sırasında "Kaspi", "İrşad", "Həyat", "Təzə həyat", "Tərəqqi", "Səda", "Açıq söz" qəzetləri, pedaqoji və uşaq jurnalları, daha sonralar müxtəlif partiyalara məxsus nəşrlər vardı. Bu mətbuat orqanları məişətdən tutmuş siyasətə-dək, mədəniyyətdən iqtisadiyyata-dək ən müxtəlif mövzularda yazırdılar.

"Molla Nəsrəddin" in nəşrə başlaması isə satirik jurnalistikanın, felyeton janrının inkişafına yeni nəfəs, yeni üslub gətirdi.

Bu nəşrlər həm də Həsən bəy Zərdabini "Əkinçi" qəzeti ilə yaratdığı milli mətbuatımızın və jurnalistikanın milli ənənə və prinsiplərini yaşadaraq davam etdirirdilər.

"Azərbaycan" qəzeti milli mətbuatın ənənələrinə sadiq qalmaqlla yanaşı, həm də yeni cığır, yeni yol açmış oldu.

Ulu Öndər Heydər Əliyev qəzetin bu cəhətini xüsusi qeyd etmişdir:

"Azərbaycan" qəzeti yarandıqı gündən milli-azadlıq mübarizəsinin ön sırasında addımlamış, xalqımızın çoxillik arzu və istəklərinin ifadəçisinə çevrilmiş, onun mənəvi dəyərlərinin, ictimai-siyasi ideallarının formalaşması üçün önəmli töhfə vermişdir.

çevrilmis və bu gün də daşdığı yüksək ideallara sədaqət nümayiş etdirir.

Əli ƏHMƏDOV,
Azərbaycan Respublikası
Baş nazirinin müavini,
Yeni Azərbaycan
Partiyasının sədr müavini:

- Tarixinin ən güdrətli müstəqillik və əzəmətli tərəqqi dövrünü yaşayan Azərbaycanla ölkəmizin adını daşıyan qəzetin də üzərinə böyük məsuliyyət və vəzifələr düşür. Çox sevindiricidir ki, bu məsuliyyət lazımlıca dərk edilir, yüksək peşəkarlıq və yaradıcılıqla icra olunur. Prezident İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən möhtəşəm quruculuq və inkişaf dövrünün misilsiz nailiyyətləri "Azərbaycan"ın səhifələrində, onun konseptual və fundamental araşdırmalarında geniş və əhatəli şəkildə əksini tapır, maraqlı, rəngarəng yazılarda və fotosəkillərdə əbədləşir, tarixə çevrilir.

İsa HƏBİBBƏYLİ,
AMEA-nın prezidenti, Milli Məclisin
deputatı:

- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin əsas mətbuat orqanı kimi 15 sentyabr 1918-ci ildən 27 aprel 1920-ci ilə qədər fəaliyyətini davam etdirən "Azərbaycan" qəzeti qalib gəlmiş bir ölkənin və xalqın ilk rəsmi dövlət qəzetidir.

"Azərbaycan" qəzeti - müstəqil Azərbaycan dövlətinin birinci mətbu sözcüsü idi.

"Azərbaycan" qəzeti - cümhuriyyət, yeni və respublika tipli demokratik dövlət quruculuğu proseslərinin güzgüsüdür.

"Azərbaycan" qəzeti - Azərbaycançılıq məfkurəsini ümummilli ideyadan dövlət ideologiyasına səviyyəsində təqdim və təbliğ etməyin start nöqtəsidir.

Mübariz QURBANLI,
Azərbaycan Respublikası
Dini Qurumlarla İş üzrə
Dövlət Komitəsinin sədri:

- Eyni adlı sələfindən aldığı məsəli ləyaqətlə daşıyan "Azərbaycan" ölkə mediasında əsl jurnalistika məktəbi hesab oluna bilər.

Ölkənin baş qəzeti - rəsmi dövlət qəzeti və Milli Məclisin orqanı kimi fəaliyyəti ilə yanaşı, ona xüsusi rəğbət oyadan bir cəhət də hər zaman dövlət və vətəndaş mövqeyindən çıxış etməsidir.

Ziyad SƏMƏDZADƏ,
Milli Məclisin deputatı, akademik:

- "Azərbaycan" qəzeti ölkənin ictimai-siyasi həyatında baş verən hər bir hadisəyə daim diqqətli, həssas şəkildə və peşəkar səviyyədə reaksiya verir. Hər zaman Azərbaycan dövlətinin, Azərbaycan dövlətçiliyinin maraqları mövqeyindən çıxış edib. Öz fəaliyyətində daim Azərbaycan xalqı və dövlətinin maraqlarını üstün tutub, dövlətçiliyini yarımda olub.

Səttar MÖHBALİYEV,
Azərbaycan Həmkarlar
İttifaqları Konfederasiyasının sədri,
Milli Məclisin deputatı:

- Mətbuat aləmində özünəməxsus dəstəyi ilə seçilən, fəaliyyətini müntəzəm tarixi ənənələr üzərində quran, qarşıya qoyduğu prinsiplərlə bu gün də sadıqlıq göstərən "Azərbaycan" qəzeti respublikanın keçmişinə, bu gününə, sabahına mükəmməl elmi, fəlsəfi baxışı özündə əks etdirir, xalqa, dövlətçiliyə bağlılığını nümayiş etdirir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu, Prezident İlham Əliyevin bu gün uğurla davam etdirdiyi dövlətçilik kursu davamlı və dinamik inkişaf strategiyası, "Azərbaycan" qəzetinin səhifələrində yüksək peşəkarlıqla işıqlandırılır.

Bütün bu dəyərli fikirlərdə söylənilənlərlə yanaşı, "Azərbaycan"ı oxuculara sevdirən və onun yüksək peşəkarlığına dəlalət edən ciddi məqamlar da var. Onlardan bir qismini xatırlatmaq istərdik.

Bütün bu və digər məsələlər barədə "Azərbaycan" qəzeti sistemli və rəngarəng yazılarla dərc edir, Prezident İlham Əliyevin cəxədhəli fəaliyyətini geniş və hərtərəfli işıqlandırır.

Bu gün görülən möhtəşəm işlər sabah müstəqil dövlətimizin şərəfli səhifələrində birinə çevriləcəkdir.

"Azərbaycan" dövrün doğru və obyektiv salnamasının yazılmasına da öz dəyərli töhfələrini verməkdədir.

Bəxtiyar SADIQOV

YOLÇUSU

Həsən bəy Zərdabi "Əkinçi" qəzeti ilə Azərbaycan milli mətbuatının və jurnalistikasının əsasını qoydu. Demokratik fikir və ideyaların, elm və maarifin təbliği, dini xurafata qarşı mübarizə yazılarının ana xəttini təşkil edirdi. Qəzetdə habelə "Əkinçi"yə digər qəzetlərdə olmayan mövzulardan da bəhs edilib. Xüsusən kond təsərrüfatına, insan sağlamlığına dair bilgilərin təbliğinə, ana dili, poeziya, musiqi və digər məsələlərə müəyyən yer ayrılıb.

Bununla "Əkinçi" həm də özündən sonra çıxan qəzet və jurnalların mövzu dairəsini daha da genişləndirib.

"Azərbaycan" isə prinsipə yeni dövrün yeni qəzeti idi.

Onun nəşrə başladığı günə qədər Azərbaycan müstəqil dövləti və dövlətçiliyi, peşəkar parlamenti, dövlət qurumları, ideoloji prinsipləri olmamışdı.

Bütün bunlar qəzet üçün yeni mövzular idi və ilk dəfə olaraq "Azərbaycan"ın səhifələrində işıqlandırıldı.

"Azərbaycan"ın birinci dövr (1918-1920-ci illər) fəaliyyəti ilə bağlı mətbuat tədqiqatçılarımız xeyli araşdırma aparmış, elmi məqalələr və dissertasiyalar yazılmış, dəyərli fikirlər söylənilmişdir.

Mətbuat araşdırmaçıların müxtəlif zamanlarda söylədikləri bəzi fikirləri yenidən diqqətə cəhkirik:

Şamil VƏLİYEV,
filologiya üzrə elmlər doktoru,
professor:

- "Azərbaycan" qəzeti dövrün ən populyar və oxunaqlı qəzeti idi. Rəsmi materialların nəşrinə, ciddi analitik yazılara, janr müxtəlifliyinə, habelə siyasi fikir rəngarəngliyinə meydan açan qəzet idi. Redaksiyada dövrün tanınmış ziyalıların birləşməsi onun peşəkar səviyyəsini daha da mükəmməlləşdirir. Qəzetdə xəbər-informasiya işinin doğru-düzgün balansının həyata keçirilməsinə əsaslı rol olub. Bütün bunlarla yanaşı, qəzetin müstəqil dövlətçilik, informasiyalı vətəndaş cəmiyyəti mövqeyində dayanması onun psixoloji xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirir.

Alxan BAYRAMOĞLU,
filologiya üzrə elmlər doktoru,
professor:

- "Azərbaycan" qəzeti 1918-ci ilə qədər milli ictimai-mədəni şüurda XIX əsrin ortalarında (bəlkə də daha əvvəl) formalaşmış bütün müntəzəm keyfiyyətləri - milli mənlik duyğusunu, dövlətçilik şüurunu, siyasi düşüncəni, mədəni, mənəvi dünyamızı, dövrün sosial-psixoloji proseslərini öz səhifələrində peşəkarlıqla əks etdirən, geniş oxucu kütləsi tərəfindən sevilən və tariximizin işıqlı səhifələrindən birinə çevrilən mətbu orqanı idi.

Asif RÜSTƏMLİ,
filologiya üzrə elmlər doktoru,
professor:

- "Azərbaycan" qəzeti ilk saylarından ictimai-siyasi mühitin, fəaliyyət göstərdiyi dövrün salnamasına çevrilib, istiqlal məfkurəsinin intişarında, milli şüurun təkamülündə misilsiz xidmətlər göstərdi.

Mətbuat tariximizdə ilk rəsmi dövlət qəzeti olmaqla yanaşı, azad sözün, sərbəst düşüncənin, fikir plüralizminin mötəbər tribunası idi. Dövlətçiliyə və qanunlara sədaqət nümayiş etdirməklə müstəqil mətbuat orqanı imicini qazandı.

"Azərbaycan" qəzeti operativliyi, obyektivliyi, peşəkarlığı, qərəzsizliyi ilə Cümhuriyyət dövrünün jurnalistika universitetinə çevrildi.

Mübaligəsiz və istisnasız demək olar ki, "Azərbaycan" qəzeti Xalq Cümhuriyyətinin tarixi salnaməsi, mənəviyyət xəzinəsi, çağdaş dövlətçiliyimizin ensiklopediyasıdır.

"Azərbaycan"ın ikinci ömrü də asan və rahat keçmədi.

Artıq qəzet müstəqilliyin qeyri-rəsmi atributuna çevrilmişdi!

Əsrin sonlarında ikinci dəfə dövlət müstəqilliyi qazanılarda onun yenidən nəşrinə zərurət yarandı.

Adı başqa qəzetdə olduğundan (Qarabağ Xalq Yardım Komitəsinin həftəlik

orqanı həmin vaxtlar "Azərbaycan" adını daşıyırdı) "Həyat" adı ilə 1991-ci ilin yanvarından fəaliyyətə başladı.

Yalnız 20 ay sonra - 14 sentyabr 1992-ci ildə əsl adına qovuşdu.

Əslində, "Həyat"ın 440 nömrəsi də "Azərbaycan" deməkdir və onun 443 nömrəsindən sonrakı davamı sayılır.

Yeni müstəqillik dövrü də tələtlərlə dolu idi.

Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı torpaqların itirilməsi, ölkəyə qorxaqların, səriştəsizlərin və xəyanətkarların rəhbərlik etmələri, nəticədə kaos və anarxiyanın baş alıb getməsi, vətəndaş müharibəsinin qılgınlıqlarının alışması, nəhayətə növbəti müstəqilliyin, hətta Azərbaycanın bir dövlət kimi mövcudluğunun təhlükə altına düşməsi tarixi fakt və reallıqlar idi.

Bela bir vəziyyətdə yüz minlərlə torpaq sahibi olan qəzet buraxmaq, sözün oda çevrildiyi zamanda xalqa düz yol göstərmək, qərəzsiz, obyektiv olaraq yazmaq o qədər də asan məsələ deyildi.

Yalnız xalqın arzu və tələbi ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə qaytması suları duruldu, xalqın imicini özünə qaytardı, vahid ideya xəttini formalaşdırdı.

Ulu Öndərin yorulmaq bilmədən fəaliyyət göstərməsi, vətəndaş müharibəsinin qarşısını alması, qanunsuz silahlı dəstələri zərərsizləşdirməsi, müharibə bölgəsində atəşkəsinə nail olması, ölkəni inkişaf, quruculuq, yüksəliş yoluna yönəltməsi mətbuatın da yazdığı əsas mövzular idi.

"Əsrin müqaviləsi" neft kontraktının imzalanması, yeni transmilli layihələrin icrasına başlanılması, qaçqın və məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün dövlət səviyyəsində zəruri tədbirlər görülməsi yeni realtıqların başlanğıcı idi.

Yeni Konstitusiyanın qəbulu, bazar iqtisadiyyatı münasibətlərinə keçidin təmini, özəlləşdirilməyə dair dövlət proqramlarının icrası, torpaq islahatlarının keçirilməsi, demokratik təsisatların yaradılması, senzura nəzarətini ləğv edərək azad mətbuatın formalaşdırılması, vətəndaş

cəmiyyətinin, çoxpartiyalı sistemin cəmiyyətdə yer almasına münbit şəraitin hazırlanması və digər çoxsaylı məsələlər təkcə dövlət üçün deyil, mətbuat üçün də yeniliklər sayılırdı.

Qəzet öyrənə-öyrənə yazmalı, yazmaya öyrənməli, yeniliklərin insanların şüuruna daha tez çatmasına nail olmalı idi!

Yeni dövrün yeni "Azərbaycan"ı bax, belə işləyir, məsuliyyət yükünü daşımaqdan qorxmurdu!

Həm də dəfələrlə "Jurnalistlərin dostu" mükafatına layiq görülmüş Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi rəhbərimiz, İlham Əliyev kimi dövlət başçımız vardı.

Onların yerinə yetirdikləri tarixi missiyamı olduğu kimi əks etdirmək təkcə jurnalistin vəzifə bərcu yox, həm də mədəni bərcu sayılırdı!

Qəzetin yeni dövr fəaliyyəti barədə satatlarla və günlərlə danışmaq mümkündür.

Birə onu qeyd edək ki, Azərbaycanla müstəqilliyin otuz ilində nələr baş verib, hamısı "Azərbaycan"çılar tərəfindən qələmə alınaraq "Azərbaycan"ın səhifələrində hiş olunur, yaşadırlar!

Mürəkkəb və çoxsaylı hadisələrlə zəngin həmin dövrdə baş verənlərin qəzetimizdə necə əks olunduğunu qiymətləndirmək üçün cəmiyyətin məşhur və tanınmış simalarından bəzi iqtibasları yığcam şəkildə təqdim edirik:

Ramil USUBOV,
Azərbaycan Respublikası
Təhlükəsizlik Şurasının katibi:

- Ötən əsrin sonlarında nəşri bərpa olunmuş "Azərbaycan" qəzetinin fəaliyyətində məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ali hakimiyyətdə qayıdışından sonra əsaslı dönüş yaranmış və qəzet öz dəyərli ənənələrini davam etdirmişdir. Ulu Öndərin azərbaycançılıq və milli dövlətçilik konsepsiyasının, habelə möhtəşəm Prezident İlham Əliyevin respublikamız haqda həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasına, onun demokratik imicinin yüksəldilməsinə, müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş siyasi kursunun fəal təbliğatçısına

Heydər ƏLİYEV: Azərbaycan xalqı yekdilliklə ayağa qalxaraq öz qanuni Prezidentini, müstəqil dövlətçiliyini müdafiə edəndə, həmin həlledici məqamda "Azərbaycan" qəzeti öz sayıqlığını bir an belə itirmədi

"Azərbaycan" qəzetinin 105 illik yubileyi ilə bağlı redaksiyaya təbrik məktubları daxil olmuşdur. Məktublardan bir qismini təqdim edirik.

"Azərbaycan" qəzeti milli ictimai fikrin formalaşmasında önəmli rol oynayır

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
"Azərbaycan" qəzetinin əməkdaşlarını qəzetin 105 illik yubileyi münasibətilə nazirliyin kollektivi adından təbrik edirəm!

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin rəsmi mətbu orqanı kimi təsis edilmiş "Azərbaycan" qəzeti dövlətçilik tariximizə, milli mətbuatımızın inkişafına əvəzsiz töhfələr vermişdir. Qəzet müstəqilliyimizin səsi olmaqla bərabər, daim və-tənəvrəvlik və maarifçilik missiyasını yerinə yetirmiş, cəmiyyətin məlumatlandırılmasında, milli ictimai fikrin formalaşmasında önəmli rol oynamışdır.

Müasir Azərbaycanda söz və mətbuat azadlığına verilən önəm, dövlətin medianın inkişafına göstərdiyi dəstək sayəsində "Azərbaycan" qəzetinə yolunu uğurla davam etdirmək üçün əlverişli şərait yaranmışdır. Bu gün qəzet milli-mənəvi dəyərlərimizin, dövlətçilik prinsiplərinin fəal təbliğatçısı kimi yorulmaz fəaliyyət göstərir. "Azərbaycan" qəzeti ictimai-siyasi proseslərin, o cümlədən iqtisadi uğurlarımızın, ölkəmizdə və dünyada baş verən yeniliklərin işıqlandırılmasında mühüm informasiya mənbəyidir.

İnanırıq ki, "Azərbaycan" qəzeti qarşdakı illərdə də cəmiyyətin tərəqqisi, milli birliyin möhkəmlənməsi naminə şəərəfli missiyasını uğurla davam etdirəcək.

Peşəkar kollektivinizə yeni yaradıcılıq nailiyyətləri arzulayıram!

Hörmətlə,

Mikayıl CABBAROV,
İqtisadiyyat naziri

"Azərbaycan" qəzeti milli mətbuatımızda aparıcı media orqanlarından biridir

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
Sizi və rəhbərlik etdiyiniz bütün yaradıcı heyəti "Azərbaycan" qəzetinin 105 illiyi münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edirəm!

Ötən dövrdə şəərəfli bir inkişaf yolu keçən "Azərbaycan" qəzeti milli mətbuatımızda aparıcı media orqanlarından biridir.

Qəzetiniz Prezident cənab İlham Əliyevin uğurlu daxili və xarici siyasəti nəticəsində qalib dövlətimizin bütün sahələrdə dinamik və hərtərəfli inkişafını öz səhifələrində əks etdirir.

Ölkəmizin ictimai-siyasi və sosial-iqtisadi həyatında baş verən proseslər barədə dolğun və obyektiv informasiya təminatında önəmli rol oynayan "Azərbaycan" qəzeti eyni zamanda dövlət başçısının tapşırığı əsasında son illər aparılan ardıcıl sosial islahatları, əldə olunan sosial nailiyyətləri də geniş şəkildə işıqlandırır.

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
Sizi bir daha təbrik edir, həmişə dövlətçilik əqidəsi ilə fəaliyyət göstərən qəzetinizə yeni-yeni uğurlar arzulayıram!

Hörmətlə,

Sahil BABAYEV,
Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri

Yüksək peşəkarların çalışdığı qəzetinizin əsas xüsusiyyətləri dövlətçilik, obyektivlik, azərbaycançılıq və müasirlikdir

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
Sizi və bütün redaksiya heyəti "Azərbaycan" qəzetinin 105 illik yubileyi münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edir və fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Müstəqil dövlətçilik tariximizdə öz yeri olan, milli mətbuatımızın inkişafına əvəzsiz töhfələr verən "Azərbaycan" qəzeti 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin rəsmi orqanı kimi fəaliyyətə başlamışdır. Cəmi iki il işıq üzü görmüş qəzet nəşr olunduğu qısa dövr ərzində görkəmli ziyalıların, tanınmış ictimaiyyət nümayəndələrinin tribunasına çevrilərək, xalqımızın maariflənməsində, müstəqillik ideallarının gerçəkləşməsində, mədəniyyətinin yüksəlişində, mənəvi dəyərlərinin qorunmasında önəmli rol oynamışdır. "Azərbaycan" qəzeti fəaliyyəti dövründə şəərəfli yol keçmiş, xalqımızın yüksəlişinə və tərəqqisinə, istiqbalıyyətimizin tərənnümçüsünə çevrilmiş, xalqımızın milli mənlik şüurunun formalaşmasında əvəzsiz rol oynamışdır. "Azərbaycan" qəzeti eyni zamanda milli dövlətçilik məfkurəsinin möhkəmləndirilməsində, xalqımızın azadlıq ideallarının, mədəniyyətinin, irsinin yaşadılması və təbliğində müstəsna rol oynayıb.

XX əsrin sonunda ölkəmiz yenidən istiqbalıyyəti qazandıqdan sonra "Azərbaycan" qəzeti də fəaliyyətini bərpə edərək milli mətbuat ənənələrini uğurla davam etdirdi, müstəqilliyimizə öz layiqli töhfələrini verdi. Ümummillə Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu, Prezident İlham Əliyevin bu gün uğurla davam etdirdiyi dövlətçilik kursu, davamlı və dinamik inkişaf strategiyası "Azərbaycan" qəzetinin səhifələrində yüksək peşəkarlıqla işıqlandırılır. "Azərbaycan" qəzetinin ölkəmizin ictimai-siyasi, sosial və mədəni həyatındakı proseslərə hər zaman fəal jurnalistika və vətəndaşlıq mövqeyindən yanaşması xüsusilə təqdirəlayiqdir. Qəzet dövrün tələyüklü məsələləri ilə bağlı dövlətçilik mənafeələrinə, milli-mənəvi dəyərlərə xüsusi diqqət ilə seçilir və bütün bunların sayəsində çağdaş mətbuatımızda özünəməxsus mövqeyə malikdir. Yüksək peşəkarların çalışdığı qəzetinizin əsas xüsusiyyətləri dövlətçilik, obyektivlik, azərbaycançılıq və müasirlikdir. Məhz bu keyfiyyətlər bütün bu illər ərzində oxucuların dərin inamını yaratmışdır.

Mən bir daha bu gözəl gün - 105 illik yubileyiniz münasibətilə Sizin rəhbərlik etdiyiniz bütün redaksiya heyəti təbrik edir, ölkəmizin çiçəklənməsi, dövlətçiliyimizin daha da möhkəmlənməsi naminə uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

Əhliman ƏMİRASLANOV,
Milli Məclisin komitə sədri, akademik

"Azərbaycan" qəzeti daim azərbaycançılıq məktəbi funksiyasını uğurla həyata keçirmişdir

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
"Azərbaycan" qəzetinin fəaliyyətə başlamasının 105 illiyi münasibətilə Sizi və rəhbərlik etdiyiniz jurnalist kollektivini təbrik edirəm.

Hamımızı yaxşı məlumdur ki, "Azərbaycan" qəzeti məsuliyyətli və şəərəfli yol keçmiş, bütün mərhələlərdə ölkəmizin daha da inkişaf etdirilməsinə özünün mühüm töhfələrini vermişdir.

"Azərbaycan" qəzeti mətbuat dünyasında daim Azərbaycançılıq məktəbi funksiyasını uğurla həyata keçirmişdir.

Hazırda ölkəmizdə müstəqil dövlətçiliyin, milli-mənəvi dəyərlərin, böyük quruculuq və inkişafın güzgüsü kimi də "Azərbaycan" qəzeti fəal iş aparır.

"Azərbaycan" qəzetinin kollektivinə daha böyük uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

İsa HƏBİBBƏYLİ,
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik

Qəzet simasını qoruyub saxlamaqla, dəyişməz və prinsiplial mövqeyi ilə əsl ümumxalq tribunası olduğunu təsdiq etmişdir

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
Milli mətbuatımızın inkişafında önəmli yeri olan, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaşadığı və yadigarı, hamımızın sevə-sevə oxuduğu və ərklə üz tutduğu "Azərbaycan" qəzetinin 105 illik yubileyi münasibətilə Sizi və rəhbərlik etdiyiniz kollektivi səmimi-qəlbədən təbrik edirəm.

Dahi Üzeyir bəy Hacıbəylinin və məsləkdaşlarının çətin, mürəkkəb ictimai-siyasi sərəitdə gərgin və yorulmaz fəaliyyəti sayəsində nəşr olunan qəzet Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varolma mübarizəsində öz missiyasını sonadək layiqincə yerinə yetirmişdir. Cümhuriyyət tarixinin öyrənilməsində 1918-1920-ci illərdə bu qəzetdə dərc olunmuş materialların müstəsna əhəmiyyəti var. "Azərbaycan" qəzeti öz tarixi ənənələrinə sadıq qalaraq, istiqbalıyyət yoluna qədəm qoyduqdan sonra fəaliyyətini bərpə edərək milli mətbuatın ənənələrini uğurla davam etdirir və müstəqilliyimizin möhkəmlənməsinə öz töhfəsini verir. Bu illər ərzində qəzet simasını qoruyub saxlamaqla, dəyişməz və prinsiplial mövqeyi ilə əsl ümumxalq tribunası olduğunu təsdiq etmişdir.

Heç çəkinmədən deyə bilərəm ki, "Azərbaycan" qəzeti Azərbaycan cəmiyyətinin, Azərbaycan ziyalılarının ən çox etibar etdiyi, güvəndiyi mətbu orqandır.

"Azərbaycan"ın 105 illik yubileyi münasibətilə Sizi və qəzetin bütün kollektivini bir daha təbrik edir, cəsarətliliyi və yaradıcılıq uğurları arzu edirəm.

Hörmətlə,

ANAR,
Xalq yazıçısı

105 illik yaddaş

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!
Sizi və rəhbərlik etdiyiniz kollektivi "Azərbaycan" qəzetinin 105 illik yubileyi münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edir və yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

"Azərbaycan" qəzet müstəqil dövlətçilik tariximizdə öz dəst-xətti ilə seçilən, milli mətbuatımızın inkişafına mühüm töhfələr verən mətbu orqan olaraq 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin rəsmi dövlət qəzeti kimi fəaliyyətə başlamışdır. Dövrün ziyalıları, ictimai xadimləri xalqın maarifləndirilməsi, müstəqillik arzularının gerçəkləşdirilməsi, mədəni-mənəvi dəyərlərin qorunması üçün qəzetdən tribuna kimi istifadə edərək fikir və istəklərini ictimaiyyətə çatdırmışlar. "Azərbaycan" qəzeti ölkəmiz müstəqilliyini bərpə etdikdən sonra da öz ənənələrini davam etdirərək üzərində düşən missiyasını şəərəfli yerinə yetirir.

İnamla demək mümkündür ki, qəzet və onun kollektivi bu gün dövlətçiliyimizin və müstəqilliyimizin qorunması istiqamətində öz üzərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirir, peşəkarlıq nümayiş etdirir. Xüsusilə Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı ölkəmizin haqlı mövqeyini və ardıcıl qələbələrini əks etdirərək missiyasını uğurla icra edir. Eyni zamanda "Azərbaycan" qəzetinin "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətini, xalqımız qarşısında misilsiz xidmətlərini əks etdirən yazıları yüksək qiymətləndirilir, qəzet həm də milli-mənəvi dəyərlərimizin geniş təbliğ edilməsində xüsusilə mühüm rol oynayır.

Bu əlamətdar gündə bir daha Sizi və kollektivinizi ürəkdən təbrik edir, yaradıcılıq fəaliyyətinizdə müvəffəqiyyətlər diləyirəm.

Arzu edirəm ki, həmişəki kimi canınız səadətini sağlamlıqda, zəkəniz bilikdə, peşəkar fəaliyyətiniz isə yenilik və islahatçılıqda tapsın!

Hörmətlə,

Kamran İMANOV,
Azərbaycan Respublikasının Əqli Mülkiyyət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri

İlham ƏLİYEV: XX əsrin sonlarında ölkəmiz yenidən müstəqilliyə qovuşduqdan sonra nəşri bərpa olunmuş "Azərbaycan" qəzeti öz ənənələrini davam etdirərək, milli dövlət quruculuğu prosesində fəal iştirakı ilə seçilmişdir

"Azərbaycan" Prezident İlham Əliyevin yeni idarəçilik texnologiyaları və innovativ siyasətinin ən fəal təbliğatçısıdır

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının professor-müəllim heyəti, eləcə də bütün kollektivi adından "Azərbaycan" qəzetinin 105 illiyi münasibətilə Sizi təbrik edir, kollektivin hər bir üzvünə möhkəm cansağlığı, uzun ömür, Azərbaycan xalqının və dövlətinin uğurları naminə səmərəli fəaliyyətinizdə yeni nailiyyətlər arzulayırıq.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi tarixində xüsusi rol oynayan "Azərbaycan" qəzetinin 105 illiyi tamam olur. 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin rəsmi orqanı kimi fəaliyyətə başlamış "Azərbaycan" qəzeti yarandığı gündən xalqımızın səsinə çevrilmiş, demokratik fikrin, azad düşüncənin tərəfdarı kimi çıxış etmiş, mətbuatımızın inkişafına, xalqın mənəvi dəyərlərinin formalaşmasına işinə önəmli töhfələr vermişdir.

Dövlət müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsi, azad, demokratik cəmiyyət qurulması işində "Azərbaycan" qəzetinin də özünə böyük vəzifələr düşür. Əminlik ki, fəaliyyət göstərdiyi bütün dövrlərdə öz yüksək amallarına dönməz sədaqət nümayiş etdirmiş "Azərbaycan" qəzetinin kollektivi bundan sonra da respublikamızda baş verən həqiqətlərin geniş ictimaiyyətə çatdırılmasında yüksək peşəkərlilik, obyektivlik, prinsiplilik, əsl dövlətçilik və vətəndaşlıq mövqeyi nümayiş etdirərək xalqımızın müstəqilliyi mətbuat ənənələrini layiqincə davam etdirəcəkdir.

Bununla yanaşı, müstəqil respublikamızın tarixi və müasir ənənələrinin yaşaması, Azərbaycançılıq ideyasının milli ideya və dövlət ideologiyası kimi yayılması, həmvətənlərimiz arasında milli həmrəylik və birliyin təmin edilməsində "Azərbaycan" qəzetinin dəst-xəti olduqca əhəmiyyətlidir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə eyni vaxtda fəaliyyət göstərmiş "Azərbaycan" qəzeti Qərbin demokratik dəyərləri ilə Şərqi mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini özündə birləşdirən yeni dövlət və cəmiyyət nümunəsinin təbliğatçısı kimi tarixi yol keçib. Xalqımız yeni tarixi şəraitdə ikinci dəfə dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında ənənələrini əsas tutaraq, "Azərbaycan" qəzetinin də fəaliyyətinə böyük dəstək verilib. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyəti yenidən qaydırdığı və bütün sahələrdə olduğu kimi, mətbuatın inkişafında da ciddi irəliləyişlər oldu. Azərbaycanca söz və mətbuat əzətlərinin təmin olunması ilə əlaqədar Ulu Öndər Heydər Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və məlumat azadlığının təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" 1998-ci ildə imzaladığı Fərman mətbuatın azad və müstəqil fəaliyyət göstərməsi istiqamətində ciddi rol oynadı.

Ulu Öndər Heydər Əliyev siyasətində irəliləyişli davamçısı, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev fəaliyyəti başladığı ilk gündən medianın inkişafına yönəlməmiş əhəmiyyətli addımlar atmaqla bu siyasətə sadiq olduğunu təsdiqlədi. Dövlət başçısı İlham Əliyevin bu sahənin inkişafına xidmət edən addımlarına nəzər salmaq yetərlidir ki, mətbuatın daha da gücləndirilməsi, inkişaf etdirilməsi, peşəkar fəaliyyət göstərməsi üçün görülən böyük miqyaslı işlərin şahidi olaq. Bu gün mühtəram Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesi uğurla davam edir.

"Azərbaycan" qəzeti Prezident İlham Əliyevin respublikamız haqqında həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasına, onun demokratik icminin yüksəldilməsinə, müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə yönəlməmiş siyasət kursunun fəal təbliğatçısına çevrilmiş və bu gün də yaşadığı yüksək ideallara sədaqət nümayiş etdirir. Rəhbərlik etdiyiniz yaradıcı kollektiv peşəkərlilik, obyektivlik və vətənpərvərlik prinsiplərini rəhbər tutaraq Azərbaycan tərəqqisi, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması və digər sahələrdə həyata keçirilən dövlət siyasətinin təbliğində mühüm rol oynayır.

Redaktoru olduğunuz mətbuat orqanı Azərbaycanın davamlı və inklüziv sahədə liderliyini təmin edən Prezident İlham Əliyevin yeni idarəçilik texnologiyaları və innovativ siyasətinin ən fəal təbliğatçısıdır. "Azərbaycan" qəzeti həm də məzmunlu kitab və monoqrafiyalar, birgə elmi praktik konfransların təşkilatçısı olub. Bu tədbirlər ölkənin siyasi, iqtisadi, hüquqi, elmi, mədəni sahədə əldə olunan nailiyyətlərinin tarixi salnaməsidir.

Hörmətli Bəxtiyar müəllim,

"Azərbaycan" qəzetinin 105 illiyi münasibətilə bir daha təbrik edir, bütün kollektivinizə yeni-yeni uğurlar arzulayırıq.

Hörmətlə,

Urxan ƏLƏKBƏROV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru, akademik

Dövlətçilik ənənələrinə sadiq qəzet

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Şərəfli tarixi yol keçmiş, Azərbaycan mətbuatının inkişafında əhəmiyyətli yeri, misilsiz xidmətləri olan "Azərbaycan" qəzeti 105 il qabaq xalqımız üçün olduqca əlamətdar bir gündə - 1918-ci ilin 15 sentyabrında nəşrə başlayıb. Həmin gün Bakı Qafqaz İslam Ordusu tərəfindən erməni-daşnak qüvvələrinin işğalından azad edilib.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin rəsmi dövlət qəzeti olan "Azərbaycan" fəaliyyətə başladığı ilk vaxtlardan əhəmiyyətli mövzularda qələmə alınmış müxtəlif janrlı yazılara səhifələrində yer verib. Bu qəzetdə görkəmli ziyalıların, azadlıq mücahidlərinin bu gün də aktuallığını saxlayan məqalələri dərc edilib. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlətçiliyimizin, ölkəmizin, xalqımızın azadlığı baxımından məsuliyyətli gününə şahidlik edən "Azərbaycan" qəzeti dövrünün salnaməçisinə çevrilib.

1920-ci ildə bolşeviklərin işğalı nəticəsində Şərqi ilk demokratik respublikası olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süquta uğradı. Hakimiyyətini uzun illər qoruyub saxlaya bilən sovet hökuməti respublikamızın azadlığını, suverenliyini təbliğ etmiş bir sıra mətbuat orqanlarını obyektiv şəkildə aradan götürməsinə imkan vermədi. Lakin XX əsrin sonlarında Azərbaycan yenidən öz müstəqilliyinə nail oldu. Sovet hakimiyyətinin uzun illər davam etmiş qadağaları aradan qaldırıldı.

Bu gün "Azərbaycan" qəzeti suveren respublikamızda öz nəşrini uğurla davam etdirən mətbuat orqanlarımız sırasında önəmli yer tutur. İndi "Azərbaycan" qəzeti Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövlətçilik kursunu davam etdirən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan tarixinə möhtəşəm Zəfərən yazıldığı günlərin, respublikamızın regionun güclü dövlətlərindən birinə çevrildiyi illərin salnaməçisidir.

"Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, çox hörmətli Bəxtiyar Sadiqov!

Qəzetinizin 105 illik yubileyi münasibəti ilə Sizi və bütün redaksiya əməkdaşlarını səmimi-qəlbədən təbrik edir, yeni yaradıcılıq nailiyyətləri, uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

Vasif BABAZADƏ,
akademik

"Azərbaycan" qəzeti mətbuat tarixinin şanlı məktəbidir

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mətbuat orqanı olan "Azərbaycan" ilk rəsmi dövlət qəzeti kimi milli mətbuat tarixində şərəfli yer tutur. 1918-ci il 15 sentyabrda Gəncə şəhərində Yelizavetpol qubernatorunun mətbəəsində işıq üzü görən "Azərbaycan" qəzetinin 105 yaşı tamam olur. Qəzetin bir ərsədən artıq inkişaf yolundan danışırsanız bu nəşr rəhbərlik etmiş şəxsləri unutmamaq olmaz.

Bu qəzetin beşiyi başında Ceyhun Hacıbəyli, Üzeyir Hacıbəyli, Şofiq bəy Rüstəmbəyli, Xəlil İbrahim kimi görkəmli şəxslər dayanıb. Qəzetin müasir inkişaf mərhələsi isə müstəqilliyin bərpası dövrü ilə bağlıdır. "Azərbaycan" qəzeti dövlət qəzeti statusuna tam cavab verən yüksək səviyyəli mətbuat orqanına çevrilib. Bu gün qəzet redaksiya kollektivinin səyləri və zəhməti ilə ölkəmizin ən nüfuzlu mətbuat orqanlarından biri kimi özünün məsuliyyətli işini uğurla davam etdirir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövlət mətbuatına xüsusi həssaslıqla, böyük diqqət və qayğı ilə yanaşması "Azərbaycan" qəzetinin məsuliyyətini daha da artırıb. Ulu Öndər Heydər Əliyevin sevdidiyi, etibar etdiyi "Azərbaycan" qəzeti bu gün Prezident İlham Əliyevin yeni inkişaf konsepsiyası əsasında həyata keçirdiyi tam müstəqil siyasətə ən yüksək formada dəstək verir.

Bir sözlə, rəsmi dövlət nəşri kimi "Azərbaycan" qəzeti Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında böyük sürətlə inkişaf edən Azərbaycanı olduğu kimi, obyektiv şəkildə təqdim etmək yollarında bütün səylərini səfərbər edir. Azərbaycan dövlətinin həyatında baş verən mühüm dəyişikliklər, müasir dövrün inkişaf ritmləri qəzetdə bütün təbiiyyəti ilə əks-səda tapır.

"Azərbaycan" qəzeti müasir dövrün qəzetçilik nümunəsi və mətbuat tarixinin şanlı məktəbidir. "Azərbaycan" qəzetinin 105 yaşı münasibətilə Sizi və rəhbərlik etdiyiniz kollektivin bütün üzvlərini səmimi-qəlbədən təbrik edir, məsuliyyətli və şərəfli fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Dərin hörmət və ehtiramla,

Adil ATAKİŞİYEV,
Mədəniyyət İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin sədri

Zəmanəmizin ideya-siyasi tribunası

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Milli mətbuatımızın avangardı olan "Azərbaycan" qəzeti daim özünəməxsus dəst-xətti, aydın və prinsiplik mövqeyi ilə seçilmiş, yarandığı gündən xalqın müstəqillik, azadlıq ideyalarının parlaq tərənnümçüsü, alovlu təbliğatçısı kimi cəmiyyətdə böyük nüfuz qazanmışdır. Bu gün rəsmi dövlət qəzeti, Milli Məclisin orqanı "Azərbaycan" 105 illik yubileyini qeyd edir. Qəzet ölkədə gedən möhtəşəm quruculuğun və sürətli tərəqqinin, reallaşan global layihələrin, aparılan köklü islahatların obyektiv işıqlandırılmasına, demokratikləşmə prinsiplərinin dərinləşməsinə, ölkədə vətəndaş cəmiyyətinin möhkəmləndirilməsinə layiqli töhfələr verir.

Fəaliyyətini müstəqil tarixi ənənələr üzərində quraraq qarşıya qoyduğu prinsiplik hədəflərə bu gün də sadiqlik göstərən "Azərbaycan" xalqa, dövlətçiliyə bağlılığı, dəyişməz ideya-siyasi xətti, peşə meyarlarına tələbkar münasibəti, qlobal arenada cərəyan edən hadisələrə operativ yanaşma tərzi ilə digər qəzetlərdən fərqlənir. Nəşrə başladığı 1918-ci ildən nüfuzlu şəxsiyyətlərin - Ceyhun bəy Hacıbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Şofiq bəy Rüstəmbəyli, Xəlil İbrahim, Yusif Vəzir Çəmənözəminli, Əhməd Cavad, Firudin bəy Köçərli, Cəfər Cəfərlı və digər ziyalıların söz, fikir və məfkurə tribunasına çevrilən qəzet səhifələrində xalqın istək və arzularını dolğunluqla ilə ifadə etməyə çalışmış, uzun illər istibdad altında yaşamış insanların milli ruhunu, milli məniyyətini özünə qaytarmaq üçün mübarizə aparmışdır.

"Azərbaycan" qəzetinin qarşısında həm də respublikamızın müstəqilliyini bütün dünyaya tanımaq, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qəbul etdiyi qərarları operativ şəkildə ictimaiyyətə çatdırmaq, bir sözlə, hökumət və xalq arasında bağlantıyı gücləndirmək, mənəvi körpü yaratmaq kimi mühüm vəzifələr durmuşdur.

Dövrün və zamanın reallıqlarını olduğu kimi əks etdirməyi müqəddəs əməli hesab edən "Azərbaycan" bu gün də ölkədə uğurla həyata keçirilən islahatların, böyük nailiyyətlərin xalqa çatdırılmasında öz sözünü deyir. 44 günlük Vətən müharibəsinin gedişində qəzetin hər bir əməkdaşı fəallıq göstərərək real faktlar işığında hadisə və proseslərin ümumi mənzərəsini canlandırdı. "Azərbaycan" tarixi zəfərən miqyasını, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin regionda yaratmış olduğu yeni reallıqları əks etdirir, onları analitik təhlil süzgəmindən keçirir. Bir sözlə, "Azərbaycan" bu illər ərzində qazandıqı nüfuzu və oxucu məhəbbətini daim qoruyur, respublikamızda cərəyan edən ictimai-siyasi proseslərin bundan sonra da həlaliyə daha dolğun, obyektiv və operativ çatdırılmasında səylərini əsirgəmir.

"Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, Milli Məclisin deputatı cənab Bəxtiyar Sadiqov!

Sizi və bütün redaksiya heyətini qəzetinizin möhtəşəm 105 illik yubileyi münasibətilə ürək-dən təbrik edir, hər bir əməkdaşınıza yaradıcılıq nailiyyətləri arzulayırıq. "Azərbaycan"çılardan yeni uğurlar gözləyirik.

Hörmətlə,

Fikrət ƏLİYEV,
akademik, BDU-nun Təbii Rişziyyat ETİ-nin direktoru

"Azərbaycan" qəzetinin fəaliyyəti əvəzsizdir

Çox hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Sizi və mənə doğma olan "Azərbaycan" qəzetinin kollektivini qəzetin 105 illik yubileyi münasibəti ilə səmimi-qəlbədən təbrik edir, hamımıza möhkəm cansağlığı və müstəqil Azərbaycanımızın inkişafı naminə yeni-yeni uğurlar diləyirəm!

"Azərbaycan" qəzeti 105 illik fəaliyyəti dövründə, xüsusilə də Sizin rəhbərliyiniz dövründə zirvələrə doğru inamla irəliləyir.

Azərbaycanın obyektiv tarixinin yazılmasında, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin 44 günlük Qarabağ müharibəsi dövründə qələbəmə uğrunda apardığı unikal fəaliyyətin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda aparılan bərpa və quruculuq işlərinin işıqlandırılmasında "Azərbaycan" qəzetinin fəaliyyəti əvəzsizdir.

Qəzetinizi də, Sizi də sevirəm, dostlar! Uğurunuz bol, yolunuz açıq, ömrünüz uzun, qələminiz iti, sözlünüz kəşəfli, adınız uca olsun!

Hörmətlə,

İsmayıl ƏLİYEV,
Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdiri, professor

O bizim "Azərbaycan"dır

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Təməli 1918-ci ildə qoyulan, bu gün 105 yaşını qeyd etdiyimiz "Azərbaycan" qəzeti çoxillik tarixi ənənələrini qoruyub saxlayan və gələcək nəsillərə çatdırılmasında müstəsna xidmətləri olan əsl milli mətbuat orqanıdır. "Azərbaycan" qəzetinin keçmişinə və bu gününə nəzər salanda gözlərimiz özümdə dövlət müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsində, azad və demokratik cəmiyyətin qurulmasında öz yüksək amallarına hər zaman sadiq qalan nümunəvi bir mətbuat orqanı canlanır. Qəzet Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması kimi müqəddəs bir missiyanı qüsuruz olaraq həyata keçirir. Ölkədə hüquqi dövlət quruculuğu, vətəndaş cəmiyyətinin yaranması və fəallığının artırılması istiqamətində olduqca mühüm bir vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlir.

"Azərbaycan" qəzeti xalqın bütün təbəqələrinə, xüsusilə gənclərə, ziyalılara səhifələrində geniş yer verməklə sözün gerçək mənasında Azərbaycan xalqının ümummilli tribunası rolunu öz çiyinə götürür.

Tarixi varislilik, zəngin yaradıcılıq, milli-mənəvi dəyərlərə həssas münasibət kimi müstəqil ənənələrə yaşadan "Azərbaycan" rəsmi dövlət qəzeti olaraq fəaliyyətini müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırmağı bacarır, ümummilli məsələlərə öz səhifəsində geniş yer verir, operativlik, qərəzsizlik, dəqiqlik kimi keyfiyyətlərə sadiqlik nümunəsi göstərir. Harada Azərbaycan həqiqətlərindən, gerçəkliklərindən danışırsınız, biz orada "Azərbaycan" qəzetini görürük. Bu qəzet həqiqət, doğruluq, dürüstün tribunasıdır.

2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsi və sonrakı proseslər zamanı biz qəzetin kollektivini müəlləh bir əsgər kimi iti qələmləri ilə mübarizədə gördük. Onun əməkdaşları həm peşəkar, həm də olduqca öz işini sevmə və məsuliyyətli bir kollektivdir. Qəzet elm adamlarının, ziyalıların ən çox istinad etdiyi etibarlı mənbədir.

Biz xalqımızın əsl qəhrəmanlarını "Azərbaycan" qəzeti vasitəsi ilə tanıyırdıq. Ordu quruculuğu prosesi, ordumuzun qüdrəti, əsgərlərimizin döyüş rəşadətini haqqında yazılar oxucularda, gənclərdə qəhrəmanlıq hissi yaratmaqla yanaşı, həm də vətənpərvərlik ruhu yaradır. Azərbaycan vətəndaşı inanır ki, onun arxasında güclü ordusu, "nəyi nə zaman etmək" lazım olduğunu bilən Müzəffər Ali Baş Komandan durur.

Qətiyyətlə deyə bilərəm ki, "Azərbaycan" ümummilli qəzet adını qoruyub saxlayır. Ona görə ki qəzetdə ənənə var. Ənənəyə sədaqət, yüksək peşəkərlilik nümunəsi göstərən, sınaqdan çıxmış bir kollektiv var. Qəzetin adı harada çəkilirsə, onun oxucuları, "Azərbaycan"sevərlər heç çəkinmədən "O bizim qəzet"dir ifadəsini işlədir, coşqu ilə "O bizim Azərbaycandır" deyə bilir.

"Azərbaycan" qəzetinin çox hörmətli baş redaktoru, Milli Məclisin deputatı Bəxtiyar Sadiqov!

Sizi və rəhbərlik etdiyiniz "Azərbaycan"çılarda 105 illik yubileyiniz münasibəti ilə səmimi-qəlbədən təbrik edir və uğurlar arzulayıram.

Hörmətlə,

Vahid ƏZİZ,
Xalq səiri

"Azərbaycan" qəzeti ölkəmizin uca adını şərəflə daşıyır

Hörmətli Bəxtiyar müəllim!

Sevinirik ki, əsası ilk cümhuriyyətimiz tərəfindən qoyulmuş "Azərbaycan" qəzeti yeni müstəqillik dövrümüzdə də ölkəmizin uca adını şərəflə daşıyır.

"Azərbaycan"ı bp-də də çox sevirik. İki səbəbə görə. Bir beynəlxalq şirkət kimi, bp hər gün bu qəzetdən ölkəmizin gündəmi, sosial-iqtisadi inkişafı, insanları, onların həyatı, xalqın mədəniyyəti və adət-ənənələri haqqında məlumat alır.

İkincisi ona görə ki, Azərbaycanda ən iri neft, qaz və ixrac layihələrinin operatoru kimi, bp uzun illərdir bu qəzetlə sıx əməkdaşlıq edir. "Azərbaycan" həmişə regiondakı biznesimizi, layihələrimizi, əməliyyatlarımızı, gördüyümüz bütün işləri, o cümlədən sosial fəaliyyətimizi yaxından izləyib və geniş işıqlandırır. Bunun üçün qəzetin rəhbərliyinə və əməkdaşlarına "bp Azərbaycan" kollektivi adından təşəkkür edirəm!

Xəzərin Azərbaycan sektorundakı nəhəng "Azəri-Çıraq-Günəşli", "Şahdəniz" yataqlarında, dünyanın ən böyük neft-qaz terminalarından biri olan Səngəçal terminalında, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəməri boyunca istər tikinti, istərsə də istismar dövründə "Azərbaycan" həmişə bizimlə olub. Təbii ki, bütün bunlar bir rəsmi dövlət qəzeti kimi "Azərbaycan"ın əsas diqqət mərkəzində olmalı idi, amma qəzetin əməkdaşları layihələrimizdən və işlərimizdən tək öz vəzifə borcları olaraq yox, həm də sanki bir vətəndaş borcu kimi həmişə ürəklə və qürurla yazırlar.

Qəzetin, demək olar ki, hər nömrəsində ölkənin neft-qaz sənayesi, bu sahənin ölkəmizin inkişafındakı rolu, uğurları və perspektivləri barədə gözəl yazılar yer alır. Başqa sözlə, "Azərbaycan" Ulu Öndər Heydər Əliyevin banisi olduğu və Prezident İlham Əliyevin uğurla davam və inkişaf etdirdiyi yeni müstəqil neft strategiyasının Azərbaycanın inkişafının həərəkətverici qüvvəsi kimi necə reallaşdığını addım-addım izləyir və xalqa çatdırır.

"Azərbaycan"ın üslubu da ürəyətandır - yazıları dərin təhlillər üzərində qurulur, fikirlər canlı və rəvan, həm də hamıya anlaşılqı dildə ifadə olunur, mövzunu tam əks etdirən fotolar seçilir. Qəzetin tarixi ənənələrini öz dərin təcrübə və peşəkərlilikləri ilə davam etdirən jurnalistlərin işini xüsusi qeyd etmək istərdim.

Fikrimizcə, "Azərbaycan"la bp arasında yarannmış əməkdaşlıq ümumilikdə şirkət və müəsisələrin hər hansı bir KİV-lə münasibət qurması üçün gözəl nümunədir.

Müzəffər ölkəmizin adını şərəflə daşıyan "Azərbaycan" qəzetinin 105 illiyini bir daha ürək-dən təbrik edir, qəzetin kollektivinə yeni yaradıcılıq uğurları arzu edirəm.

Əminlik ki, bp-nin qürurla tərəfdaşlıq etdiyi ölkəmiz daha böyük nailiyyətlərə imza atacaq və həmin uğurlar, eləcə də xalqın gələcək illərdə də Azərbaycanda dövlətin və bizim mənafeyi üçün görəcəyimiz işlər haqqında qəzetinizdə daim xoş xəbərlər oxuyacağıq.

Dərin hörmətlə,

Bəxtiyar ASLANBƏYLİ,
bp-nin vitse-prezidenti

Heydər ƏLİYEV: "Azərbaycan" qəzeti azadlıq və suverenlik ideyalarının həyata keçirilməsində fəal surətdə iştirak edir, demokratiyanın, siyasi plüralizmin, aşkarlığın təmin edilməsində müstəsna rol oynayır

Bu gün qloballaşan dünyada xalqların və mədəniyyətlərin bir-birinə qovuşması prosesi baş verir. Mədəni dəyərlərə qiymət verən və ona sahib olmağı bacaran xalqlar bu tarixi prosesin sinəyindən daha şəffaf çıxsa bilərlər.

Azərbaycan xalqı zəngin tarixi keçmiş və ümumbəşəri əhəmiyyətə malik mədəni-tarixi irsə malikdir. Xalqımız əsrlərböyü yaratdığı mədəni sənətlərini nəsilərdən-nəsilərə ötürmüş, onun qorunub saxlanması üçün bütün imkanlardan istifadə etmişdir. Tarixin müxtəlif kəşif mərhələlərində buna ayrı-ayrı şəxslər həssaslıqla yanaşmış, daha sonra dünyanın hər yerində olduğu kimi ölkəmizdə də xalqın intellektual fəaliyyətinin məhsulu olan milli-mədəni sənətlərinin qorunması sahəsində institutlaşma baş vermişdir.

Hazırda Milli arxivlərimiz təkcə xalqın mədəniyyət sənətlərini siyahısına daxil edilən sənədlər materiallarını qorunmasını həyata keçirir, həm də tarixin müxtəlif dövrlərində baş verən hadisə və faktları təsdiq və sübut etmək imkanına malik rəsmi dövlət orqanlarının aktlarını, idarəetmə sənədləri ilə yanaşı, nadir və qiymətli çap əsərlərinin, əlyazmaların, dövrü mətbuat nümunələrinin toplanıldığı əvəzsiz xəzinəyə çevrilmişdir. Bu xəzinə öz zənginliyi ilə dövlətin möhkəmlənməsinə, vətəndaşların hüquq və maraqlarının təmin olunmasına, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşmasına xidmət edir.

Dövlət arxivlərimizdə xalqımızın əvəzsiz mədəniyyət sənətlərini öyrənməyə imkan verən nadir və qiymətli arxiv sənədi (iş), o cümlədən Azərbaycanın mətbuat tarixinin fəal iştirakçıları olan "Ziya", "Həyat", "İrsad", "Açıq söz", "Kaspi", "Şorqı Rus", "Azərbaycan" və onların digər adları qəzet və jurnalların nüsxələri mühafizə edilir.

Bu gün Azərbaycan Respublikası Milli Arxiv İdarəsinin Elmi-məlumat kitabxanasında, Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət Arxivində mühafizə olunan, o cümlədən Azərbaycan ədəbiyyatının və mətbuatının görkəmli nümayəndələrinin şəxsi arxiv fondlarında böyük qayd ilə qorunan 300 illik tarixi dövrə ohata edən nadir və qiymətli çap materiallarının tərkibində, millətimize və tariximiz üçün xüsusi dəyər daşıyan Şorqin ilk demokratik respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin ilk rəsmi dövlət mətbuat orqanı "Azərbaycan" qəzetinin 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan dilində çap olunan 366, rus dilində çap olunan 425 nömrəsi mühafizə edilir. Eyni zamanda XX əsrin sonlarında Azərbaycanın yenidən müstəqillik qazanması ilə çap edilmiş və başlanan "Azərbaycan" qəzetinin nüsxələri böyük çətinliklə qorunub saxlanılır. Onların fiziki-kimyəvi aşınmasını qarşısını almaq və bioloji zərərvericilərdən qorunması üçün bütün profilaktik tədbirlər görülür.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin 1918-ci il 3 iyul tarixli qərarı ilə höftədə iki dəfə buraxılmış nəzərdə tutulan "Azərbaycan Cümhuriyyəti Hökumətinin xəbərləri"ndə hökumətin qərarları, ayrı-ayrı nazirliklərin qəbul etdiyi qərarlar, əmrlər, təlimatlar, hökumət xəbərləri, elanlar və digər digər aktual məsələləri dərc olunurdu. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin siyasi kursunun, həyata keçirdiyi tədbirlərin xalqa çatdırılması üçün kifayət etmişdir. Məhz bu səbəbdən hökumət 1918-ci il sentyabrın əvvəllərində Gəncədə "Azərbaycan" adlı hökumət qəzetinin nəşri haqqında qərar verdi. "Azərbaycan" qəzeti mətbuat tarixində ilk rəsmi dövlət qəzeti idi. Qəzetin adını "Azərbaycan" adlandırılması yeni qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin adını Azərbaycan və rus dillərində çap qəzetinə vəsiyyətlə bütün dünyaya tanıdılması məqsədini daşıyırdı. Məlum olduğu kimi, "Azərbaycan" qəzetinin ilk dörd nömrəsi Gəncədə çap edilmişdir. Qəzetin birinci nömrəsində Bakının erməni daşnaklarından azad edilməsi barədə məlumatlar verilmis və Bakının azad olunmasında müstəsna xidmətləri olmuş Qafqaz İslam Ordusunun komandanı Nuru paşanın teleqramı yer almışdır. Qəzetdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin sənədi Fətəli xan Xoyski tərəfindən Nuru paşaya göndərilmiş təbrik teleqramı, Bakı və Cəncə ilə bağlı xəbərlər, dövrünün görkəmli müfəkkir-sairi Məhəmməd Həmidin türk əsgərinin sücaətinə vəsif etmiş olduğu "Türk nəğməsi" seiri və digər qiymətli materiallar dərc edilmişdir. "Azərbaycan" qəzetinin sentyabrın 19, 22, 25-də Gəncədə rus və Azərbaycan dillərində çap olunan sənədlərində hökumətin qərarları, əmrləri, elanları ilə yanaşı, Cəncə və Bakı xəbərləri, "Daşnakların" partiyasının regionda yeritdiyi millətçi və şovinist siyasətini tənqid edən məqalələr, erməni daşnaklarının azərbaycanlılara qarşı apardığı avontürüst siyasətdən əl çəkməyə yönəlmiş

Etibarlı tarixi mənbə

çağırışlar, mənbələrin azərbaycanlılara qarşı tövdiqləri vəhşiliklər barədə məqalələr verilməmişdir. Birinci Dünya müharibəsi ətrafında erməni tərəfindən Qafqazda azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı siyasətini tənqid etmək üçün AXC Hökumətinin qərarı ilə Fövqəladə Təhqiqat Komissiyasının yaradılması, Tiflisdə və Türkiyədə baş vermiş hadisələr barədə materiallar dərc olunmuşdur. Bakının işğaldan azad edilməsi ilə Cümhuriyyət Hökumətinin Gəncədə Bakıya köçməsi səbəbindən "Azərbaycan" qəzeti 1918-ci il oktyabrın 3-dən Bakıda Azərbaycan və rus dillərində çap olunmağa başlamışdır.

1918-ci il dekabrın 31-dək "Azərbaycan" qəzetinin Azərbaycan dilində 75 nömrəsi, rus dilində isə 70 nömrəsi çap olunmuşdur. Azərbaycan dilində çıxan qəzet Ceyhun bəy Hacıbəylinin, rus dilində çıxanı isə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir. Bütövlükdə 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin rəsmi dövlət orqanı olan "Azərbaycan" qəzetinin 443 nömrəsi işıq üzü görmüşdür. Qəzetin redaktoru Ceyhun Hacıbəylinin Paris Sülh Konfransında iştirak etdiyi dövrün həyatının tərkibində daxil edilmişdi. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir. (onu səhəti ilə bağlı bir müddət Xəlil İbrahim əvəz etmişdi) Cümhuriyyət Hökumətinin siyahısına daxil edilmişdir. Qəzetin redaktoru Ceyhun Hacıbəylinin Paris Sülh Konfransında iştirak etdiyi dövrün həyatının tərkibində daxil edilmişdi. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin rəsmi xəbərləri, qərarları, əmrləri, təlimatları əsasən yuxarıda qeyd olunan "Xəbərlər" bülletenində və "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarları və bəyanatları"nda çap olunduğundan "Azərbaycan" qəzetinin səhifələrində daha çox ictimai-siyasi proseslərin müasirliyi ifadə edən nəzəri məsələlər, Azərbaycan, dünya və region ölkələri barədə məlumatlar, xəbərlər, bir sözlə, daha çox oxucular maraqlandıran məlumatlar öz əksini tapırdı. Qəzetin səhifələrində dövrün ictimai-siyasi və iqtisadi-mədəni hadisələrini nəzəri cəhətdən təhlil edən və ona münasib bildiriş materiallarını dərc olunan "Azərbaycan" qəzetini hər zaman tarixi tədqiqatların aparılmasında zəngin faktoloji mənbəyə çevirmişdir. Xüsusilə qəzetdə çap olunan parlament iclaslarının materialları, dövrün görkəmli ictimai-siyasi xadimlərinin, ziyalıların və başqalarının Azərbaycan mədəniyyətinə, ədəbiyyatına, iqtisadiyyatına, neft sənayesinə, ticarət tarixinə, maarifinə, ölkədə və regionda siyasi vəziyyətdə dair qiymətli məqalələr, bədi və satirik şeirləri əhəli tərəfindən böyük maraqla oxunduğu kimi, həmin dövrün tarixi proseslərinin rəsmi sənədlərlə müqayisəli şəkildə öyrənilməsi də bu günədək öz aktuallığını qoruyub saxlaya bilmişdir.

"Azərbaycan" qəzetində yer almış və tarixi tədqiqatların aparılmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edən digər materiallara türk xalqının qədr düşməni olan Andranikin Zəngəzur, Naxçıvan və Qarabağ azərbaycanlılarına qarşı törətdiyi vəhşiliklər, tarixi Azərbaycan torpağında qurulmuş Ermənistan Respublikasında yaşayan yerli azərbaycanlı əhəlisinə qarşı soyqırımı siyasəti, qətlim, qovulması ilə yanaşı, əl tələrlə barədə məqalələr, o cümlədən bunlarla əlaqəli Azərbaycan hökumətinin notaları, rəsmi məktubları, Paris Sülh Konfransının tərəfindən AXC-nin defakto tanınması münasibətilə təbriklər, məqalələr, xatirələr və s. bu kimi qiymətli materialları aid etmək olar.

1918-1920-ci illərdə çap olunmuş "Azərbaycan" qəzeti bütövlükdə AXC dövrü Azərbaycanın dövlətçilik, ictimai-siyasi və iqtisadi

di-mədəni həyatında baş vermiş hadisələri özündə əks etdirən zəngin informasiya resursu olaraq bizlərə əvəz edilmez tarixi miras qoymuşdur. Bu gün mətbuat tariximizin ölümlü olan "Azərbaycan" qəzetində dərc edilmiş materiallara istinad olunmadan Azərbaycan tarixinin ən şəfəfli dövrü olan Xalq Cümhuriyyəti dövrünün öyrənilməsi və tədqiqi mümkün deyildir. Çünki elmi-tədqiqat əsərlərinin mötəbərliyi tədqiqatçı dövrün bütün yazılı mənbələrinə istinad etməklə işləniləndə daha etibarlı və elmi tutuma malik olur.

Məlumdur ki, Şorqin ilk demokratik cümhuriyyətinin siyahısına daxil edilmişdir. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir. (onu səhəti ilə bağlı bir müddət Xəlil İbrahim əvəz etmişdi) Cümhuriyyət Hökumətinin siyahısına daxil edilmişdir. Qəzetin redaktoru Ceyhun Hacıbəylinin Paris Sülh Konfransında iştirak etdiyi dövrün həyatının tərkibində daxil edilmişdi. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir.

Dövlət arxivlərimizə arxiv materiallarından istifadə etməklə elmi-tədqiqatların aparılması məqsədilə daxil olan müəssisələrin təhlili göstərir ki, alimlərimiz elmi-tədqiqat zamanı daha çox rəsmi sənədlərə üstünlük verməyə çalışırlar. Lakin AXC tarixinin arasırdılması ilə müşğul olan tədqiqatçı alimlərimiz öz elmi işlərində həm də dövrün çap məhsullarına müraciət edir, xüsusilə "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan ictimai-siyasi xarakterli materiallardan tarixi mənbə kimi istifadə edirlər. Bu yanaşma müəlliflərə dövrün ictimai-siyasi hadisələrinin daha obyektiv və müqayisəli şəkildə öyrənilməsinə və mövzunu daha əhatəli işlənməsinə əlavə imkanlar yaratmışdır. Belə ki, "Azərbaycan" qəzeti sosial idarəetmədə baş verən məlumatların işıqlandırılmasında aktiv iştirak etdiyi üçün ona müraciət edən tədqiqatçı mövzunu daha müqayisəli və dolğun öyrənə bilmişdir. Dövrü mətbuata istinad edən tədqiqatçı müxtəlif janrlı materiallarla, nəzəri baxışlarla, icmalarla, yerli və xarici məlumatlarla tanış olur və materialların obyektiv və qərəzsiz analizi onun yeni elmi nəticələrə əldə etməyə sövq edir. "Azərbaycan" qəzetində çap olun-

muş materiallar dövlət arxivlərinə müraciət edən tədqiqatçıya Cümhuriyyət Hökumətinin siyasi kursunun əsas istiqamətlərini müəyyən etməkdə böyük köməklik təmin etmişdir. Bu gün mətbuat tariximizin ölümlü olan "Azərbaycan" qəzetində dərc edilmiş materiallara istinad olunmadan Azərbaycan tarixinin ən şəfəfli dövrü olan Xalq Cümhuriyyəti dövrünün öyrənilməsi və tədqiqi mümkün deyildir. Çünki elmi-tədqiqat əsərlərinin mötəbərliyi tədqiqatçı dövrün bütün yazılı mənbələrinə istinad etməklə işləniləndə daha etibarlı və elmi tutuma malik olur.

Məlumdur ki, Şorqin ilk demokratik cümhuriyyətinin siyahısına daxil edilmişdir. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir. (onu səhəti ilə bağlı bir müddət Xəlil İbrahim əvəz etmişdi) Cümhuriyyət Hökumətinin siyahısına daxil edilmişdir. Qəzetin redaktoru Ceyhun Hacıbəylinin Paris Sülh Konfransında iştirak etdiyi dövrün həyatının tərkibində daxil edilmişdi. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir.

1918-1920-ci illərdə çap olunmuş "Azərbaycan" qəzeti bütövlükdə AXC dövrü Azərbaycanın dövlətçilik, ictimai-siyasi və iqtisadi

muş materiallar dövlət arxivlərinə müraciət edən tədqiqatçıya Cümhuriyyət Hökumətinin siyasi kursunun əsas istiqamətlərini müəyyən etməkdə böyük köməklik təmin etmişdir. Bu gün mətbuat tariximizin ölümlü olan "Azərbaycan" qəzetində dərc edilmiş materiallara istinad olunmadan Azərbaycan tarixinin ən şəfəfli dövrü olan Xalq Cümhuriyyəti dövrünün öyrənilməsi və tədqiqi mümkün deyildir. Çünki elmi-tədqiqat əsərlərinin mötəbərliyi tədqiqatçı dövrün bütün yazılı mənbələrinə istinad etməklə işləniləndə daha etibarlı və elmi tutuma malik olur.

Məlumdur ki, Şorqin ilk demokratik cümhuriyyətinin siyahısına daxil edilmişdir. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir. (onu səhəti ilə bağlı bir müddət Xəlil İbrahim əvəz etmişdi) Cümhuriyyət Hökumətinin siyahısına daxil edilmişdir. Qəzetin redaktoru Ceyhun Hacıbəylinin Paris Sülh Konfransında iştirak etdiyi dövrün həyatının tərkibində daxil edilmişdi. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin qərarı ilə Şəfi bəy Rüstəmbəylinin redaktorluğu ilə çap edilmişdir.

1918-1920-ci illərdə çap olunmuş "Azərbaycan" qəzeti bütövlükdə AXC dövrü Azərbaycanın dövlətçilik, ictimai-siyasi və iqtisadi

"Azərbaycan" qəzetinin xüsusi nömrələri

148 illik tarixə malik Azərbaycan milli mətbuatının hər bir dövrü öz spesifikliyi ilə seçilir. 1875-ci ildən - "Əkinçi" qəzetinin yaranmasından 1920-ci ilə - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutuna qədərki dövr isə həm aktuallığı, həm rəngarəngliyi baxımından hər zaman diqqəti özünə cəlb edir.

Sözünədən zaman kəsiyində ana dilində təxminən 150 adda qəzet və jurnal nəşr edilmişdir. Lakin bu mətbuat orqanları heç də hamısı qarşısına qoyduğu məqsədə tam nail ola, hədəflərinə çatıb bilməmişdir. Bunların bir çoxu müxtəlif səbəblərdən, xüsusən də kəskin çar senzurasının sıxma-böğmələrindən dolayı fəaliyyətlərini yarımqə dayandırmalı olmuşdur. Amma bir neçə mətbuat orqanı da var ki, onlar nəşr edilmişdir, bütünlükdə, bütün problemlərə rəğmən digərillərindən fərqlənməyi bacarmış, mətbuat tariximizə adlarını qızıl hərflərlə yazdırmışlar. Belə dövrü nəşrlərdən biri də bu il fəaliyyəti başlanmasından 105 il tamam olan "Azərbaycan" qəzetidir.

"Azərbaycan" qəzeti Şimali Azərbaycan ərazisində bu adda nəşr edilmiş ilk milli mətbuat orqanıdır. Düzüldür, əvvəllər də bir sıra aydınlarımız cəmiyyətdə qəzet nəşr etmək təşəbbüsü ilə çıxış etmişlər. Lakin çar senzurası bu adda siyasi əmələ gətirəndən sonra təşəbbüslər öz təşəbbüsü olaraq da qalmışdır. Lakin 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edilməsi ilə bu məsələ yenidən aktuallaşmış və nəhayət, ziyalılarımızın çoxdankı arzusu reallaşmışdır.

"Azərbaycan" qəzetini yaradılışının 105-ci ilini qeyd etdiyimiz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tarixinin ən sanballı, ən dəyərli salnaməsi hesab etmək olar. Çünki 23 aylıq milli dövlətimizin həyatında baş verən bütün hadisələr bu qəzetin səhifələrində işıqlandırılmışdır. Başqa sözlə desək, qəzetin çapından çıxması 443 nömrəsi Cümhuriyyət tariximizin bir o qədər gününə yaddaşlara həkk etmişdir. "Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsi" olan "Azərbaycan" milli mətbuat tariximizdə ümummilli qəzet səviyyəsinə yüksəlməyi bacaran bir neçə mətbuat orqanından biridir. "Ümummilli qəzet" ifadəsinə ona görə işlədik ki, onun səhifələri siyasi, dini, milli düşüncələrindən asılı olmayaraq, bütün vətən övladları üçün, sözün əsl mənasında, tribunaya çevrilmişdir. Üzeyir bəy məqalələrinin birində qəzet üçün prioritet istiqamətləri belə müəyyənləşdirmişdir: "Vətən abadlığı, millət salamatlığı, camaat tərəqqisi, dövlət intizamı". "Kim bu mövzuda yazmaq istəyirsə, bizim qəzetin səhifələrini bir ananın övladına açdığı qəçaq kimi ona açıqdır". Odur ki, "Azərbaycan" qəzetinin səhifələrində Ceyhun və Üzeyir bəy Hacıbəyli qardaşları, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Xəlil İbrahim başda olmaqla, o dövrün əksər ziyalıların müxtəlif səpkili yazıları işıq üzü görmüşdür.

"Azərbaycan" diqqətçəkən bir sıra xüsusi nömrələri də olmuşdur. 3 oktyabr 1918-ci il tarixli 5-ci nömrəsi də məxsusi saymaq olar. Bu nömrə "Azərbaycan"ın doğma paytaxtımız Bakıda nəşr edilən ilk sayıdır. Burada tarixi hadisədən doğan sevinc, şadanalıqlarla dolu materiallar, Vətən övladlarına ünvanlanmış bir-birindən dəyərli yazılar gözüoxsayır. Foteli xan Xoyski ("Əhalinin nəzəri-diqqətinə"), Nəsim bəy Yusifbəyli ("Azərbaycan gənclərinə"), Ceyhun bəy Hacıbəyli ("Tarixi gün"), Məhəmməd Əmin Rəsulzadə ("Təbrik teleqramları") və digərlərinin dərc edilmiş qələm nümunələrinin əsas məğzini Bakının Azərbaycan dövlətçiliyi üçün oynadığı mühüm rol, onun düşməndən azad edilməsinin gətirdiyi sonsuz sevinc və müstəqilliyin əbədli olması üçün vətən övladlarının öhdəsinə düşən vəzifələrin ifadəsi təşkil edir.

"Azərbaycan" qəzetinin 58-ci nömrəsi (7 dekabr 1918-ci il) digər tarixi günə, tarixi hadisəyə həsr edilmişdir. Bildiyimiz kimi, həmin gün Bakıda uzun sürən müzakirələrdən, mübahisələrdən, gərgin hazırlıqlardan sonra Azərbaycan Məclisi-Möbusanı - Parlamenti fəaliyyətə başlamışdır. "Azərbaycan" qəzeti də bu əlamətdar tarixi günə biganə qalmamış, xüsusi nömrəsi ilə oxucuların görüşünə gəlmişdir.

Qəzetin həmin sayını vərəqləyərkən bir-birindən maraqlı, oxunaqlı yazıların şahidi oluruz. "Tarixi günümüz" (Üzeyir bəy Hacıbəyli), "Azərbaycan parlamenti dəvəti münasibətilə" (Xəlil İbrahim), "Parlamandan nə tələb olunur?" (Fərhad Ağazadə), "Prometey" (Əli Yusif), "Salam sizə" (Hüseyn Mirzəcamalov) və digər məqalələrdə tarixi hadisənin yaşatdığı sonsuz sevinc hissləri, həmçinin perspektiv üçün görülməli işlərə bağlı maraqlı mülahizələr diqqəti cəlb edir. Qəzetin 3 və 4-cü səhifələri bütünlükdə bu tarixi günün şərafətinə təbrik teleqramları ilə dolub daşır.

Qəzetin 31 Mart faciəsinin ildönümü münasibətilə buraxılmış 147-ci nömrəsi (31 mart 1919-cu il) gənc respublikanın bu tarixi hadisəyə verdiyi qiymət baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. "Gənc respublika" ifadəsinə ona görə qeyd edirik ki, qəzet səhifələrində təkcə qələm sahibləri, jurnalist-publisistlər deyil, həm də müxtəlif dövlət və hökumət nümayəndələri də ara-sıra çıxışlar edirdilər. Adıçəkilən nömrədə xalqımızın başına gətirilən bu acı, məşum hadisə ilə bağlı bir-birindən dəyərli, faktoloji materiallarla zəngin yazılar, bədi ədəbiyyat nümunələri qarşılaşmaq olar. Bu nömrədə dərc edilən həm müəllif yazıları, həm də faciənin tarixindən bəhs edən materiallar 31 Mart soyqırımının öyrənilməsi baxımından çox böyük əhəmiyyət kəsb edir.

"Azərbaycan" qəzetinin spesifik nömrələri içərisində istiqalımızın birillik yubileyinə həsr edilmiş 190-cü nömrəsi xüsusi önəm daşıyır. Cümhuriyyət hökumətinin, gənc respublikanın əsas rüporlarından biri olan "Azərbaycan" qəzetinin bu tarixi günə bağlı hazırladığı məxsusi nömrə həmin hadisələrdə qiymət vermək baxımından bu gün də əhəmiyyətini itirməyir. 28 may 1919-cu ildə nəşr edilmiş sözügedən nömrə 6 səhifədə bu şüurlara oxucuların görüşünə gəlir: "Yaşasın müstəqil Azərbaycan Cümhuriyyəti!", "Yaşasın təyini-müqəddorat hüququ!", "Yaşasın cahan demokratiyası!", "Yaşasın türk milləti, yaşasın millətlərin qarışığı!", "Var olsun hürriyyət və istiqlal, qəhr olsun düşmənlər!". Bu nömrə həm materialların zənginliyi, həm də müəlliflərinin rəngarəngliyi ilə digər nömrələrdən əsaslı şəkildə fərqlənir. Bu nömrədə kimlərin yazıları vardır? Baş nazir Nəsim bəy Yusifbəyli, Şeyxülislam Xudat Ağazadə, parlamentin əsas fraksiyasının rəhbəri M.Ə.Rəsulzadə, baş redaktor Ü.Hacıbəyli, X.İbrahim, Ə.Müznib, Ə.Yusif, F.Ağazadə, Ə.Həmid, Ə.Fəridzadə və digərləri. Bütün bu müəlliflərin yazılarının əsas qəyəsini gənc respublikanın yaranmasında bir illiyi münasibətə bəzənmiş qələmlərdən gələn sevinc, fərəh, şükran hissləri təşkil edir. Demək olar ki, bütün müəlliflər 28 Mayı Milli bayram adlandıran, onun davamlı olmasını Allahdan təmənni etməklə bərabər öz üzərlərinə düşən müqəddəs vəzifələrin də icrasını vacibliyi vurğulayırlar.

Qəzetin nömrələri içərisində daha bir maraqlısı vardır. Bu, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Versal Sülh Müqaviləsində dünya dövlətləri tərəfindən de-fakto tanınmasına həsr edilmiş 1920-ci il 14 yanvar tarixli 12-ci nömrədir. Bu nömrəni spesifik edən məqam həm də ondan ibarətdir ki, 443 nömrə arasında yalnız bu say "Müstəqil Azərbaycan" adı ilə buraxılmışdır. Burada "Yaşasın istiqlal! Yaşasın Azərbaycan!", "Yaşasın İstiqlal bayramı! Yaşasın hökumətimiz" şüarları da diqqətdən yayınmır. Cəmi 2 səhifədə buraxılmağına baxmayaraq, qəzetin 12-ci sayında dərc edilmiş "Azərbaycanın böyük günü", "Gözəlmiş aydın", "İstiqlal bayramı", "Rəsmi bayram" kimi yazı başlıqları oxucuda ilkin təəssürat yaradır. Məqalə müəllifləri xalq bu möhtəşəm hadisə münasibətilə təbrik edir, həsrətindən olduqları tarixi günün yaşanmasına görə hədsiz dərəcədə sevinclilərdən bürünür vəzifələrini.

Sonda isə "Azərbaycan" qəzetinin nəşrə başlanmasından 105-ci ildönümü münasibətilə qəzetin hazırkı rəngəyəcə həyatı və rəhbərliyi təbrik edir, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğur arzulayır!

Samir XALİDOĞLU,
BDU-nun Milli mətbuat tarixi kafedrasının müəllimi

Hikmət HACIYEV: "Ermənistanın daxilində vəziyyətin dəyişməsinə istəməyən güclü qüvvələr var"

Ermənistanın daxilində vəziyyətin dəyişməsinə istəməyən güclü qüvvələr var.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev "Politico" nəşrində dərc edilmiş "Qafqazda sülhün bərqərar edilməsi üçün hər iki tərəfə diqqət yetirin" sərlövhəli məqaləsində yer alıb.

Məqalədə diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycan hökuməti Qarabağda yaşayan ermənilərə Laçından daha yaxın və sülhə yollarla qida və dərman tədarükünü dəfələrlə təklif edib. Azərbaycanın təklif etdiyi bu yollar Avropa İttifaqı, ABŞ və Beynəlxalq Qırmızı

Xaç Komitəsi tərəfindən məqbul hesab olunub. Bu yaxınlarda ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken də hər iki yola doğru addım atıb. Ancaq beynəlxalq mediada yayılan xəbərlərin tam fərqli olduğu vurğulanıb.

Diqqətə çatdırılıb ki, beynəlxalq ictimaiyyət və media üçün yalnız Ermənistanın qonşu Azərbaycanda yaşayan etnik ermənilərə tək və monoetnik yolla tədarük göndərməli olduğu ideyası nədənsə məqbul görünür: "Bizə deyir-

lər, bu ona görədir ki, bu münaqişə digərlərindən fərqlidir, bizim tariximizə görə ermənilər eyni ölkədə azərbaycanlılarla yanaşı yaşaya bilmirlər. Lakin həm bizim keçmişimiz, həm də bu günümüz bizə bunun doğru olmadığını öyrədir. 1990-cı illərin müharibəsindən əvvəl azərbaycanlılar və ermənilər Qarabağda birlikdə, dinc şəkildə yanaşı yaşayıblar. Bu gün Azərbaycanda 30 minlik güclü yəhudi icması yaşayır. Yevangelist xristian icması böyükdür. Gürcülər, ruslar, ukraynalılar bugünkü çoxmillətli və çoxdilli ölkəni formalaşdırırlar. Bu, Qarabağdakı ermənilərə də şamil olmalıdır. Lakin Ermənistanla güclü qüvvələr var ki, vəziyyətin dəyişməsinə və ya bu hekayənin tam danışılmasını istəmirlər".

Bu tədris ilində şagirdlər ilk dəfə öz yurdlarında məktəbə gedəcəklər

"Şagirdlər yeni tədris ilinə qədəm qoyurlar. İnanırıq ki, təhsilənlər əvvəlki illərdə olduğu kimi, bu tədris ilində də keçirilən fənləri dərindən mənimsəyəcək, öz biliklərini daha da artıracaq, onların hərtərəfli təhsil alması, Vətənimizə layiqli övlad kimi yetişməsi üçün yaradılmış şəraitdən səmərəli istifadə edəcəklər. Bu gün ölkəmizdə uşaqların təhsilə marağının artırılması, istedadlı və bacarıqlı uşaqların müəyyənlişdirilməsi, potensiallarının inkişafı, bilik və bacarıqların nümayiş etdirmələri üçün bir sıra layihələr və dövlət proqramları uğurla icra olunur. Məhz bunun nəticəsidir ki, şagirdlərimizin göstəriciləri ildən-ildə yüksəlir, istər ölkəmizdə təşkil olunan fənn olimpiadalarında, istərsə də beynəlxalq bilik yarışlarında böyük nailiyyətlər qazanırlar".

xidməti danılmazdır. Onlar mənəvi və şəxsiyyəti baxımından yolda xələfçilərlər. Dövlətimiz tərəfindən müəllimlərin fəaliyyəti hər zaman yüksək qiymətləndirilir, əməkhaqlarının artırılması, sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılır, təhsil işçilərinin mükafatlandırılması, fəxri adlarla təltif edilməsi haqqında sərəncamlar verilir. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü olan genişmiqyaslı proqram və layihələrin icrasında ölkəmizin təhsil sisteminin inkişafı, modernləşdirilməsi, dünya təhsil sisteminə inteqrasiya əhəmiyyətli yer tutur. Heydər Əliyev Fondunun "Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb" proqramı xüsusilə diqqətə layiqdir. Məhz bu proqramın başlanılması nəticəsində son illər ərzində ölkəmizdə minlərlə məktəb əsaslı təmir olunub və ya yenidən tikilib".

AHİK södrü əlavə edib ki, artıq işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə də həyat canlanır, ata-baba yurduna qayıdan uşaqlar öz məktəblərində təhsil almağa başlayırlar: "Bu tədris ilində də ilk dəfə öz yurdlarında məktəbə gedən şagirdlər var. Bu bizim hər birimizi fəxrəndirir. İnanırıq ki, yaxın gələcəkdə bütün məcburi köçkünlərini həyatı yaşayan balalarımız öz Vətənlərinə qayıdacaq və orada təhsillərini davam etdirəcəklər".

Berlin Qarabağın "müstəqilliyi"ni və orada keçirilən "seçkilər"i tanıyır

Almaniyanın federal hökuməti Qarabağın "müstəqilliyi"ni və orada keçirilən "seçkilər"i tanıyır.

Bu barədə AZƏRTAC-ın soruşusuna cavab olaraq AFR Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib.

Xarici İşlər Nazirliyindən qeyd edilib ki, Almaniya Avropa İttifaqıdakı tərəfdaşları ilə birlikdə Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münaqişənin beynəlxalq sə-

viyyədə tanınmış sərhədləri çərçivəsində hər iki dövlətin ərazi bütövlüyünü özündə uzunmüddətli tənzimlənməsinə nail olması üzrə söylədi dəstəkləyir".

Hərbi liseydə andiçmə mərasimi keçirilib

Tədris ilinin başlanması münasibətilə Milli Müdafiə Universitetinin Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyinə yeni qəbul olan kursantların andiçmə mərasimi keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, mərasimdə nazirliyin nümayəndələri, liseyin şəxsi heyəti, müəllimləri, valideynlər, ictimaiyyət nümayəndələri və digər qonaqlar iştirak ediblər.

Əvvəlcə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və Vətənimizin azadlığı, suverenliyi uğrunda şəhid olanların xatirəsi birdeqiqəlik sükutla anılıb, hərbi orkestrin müşayiəti ilə Dövlət himni səsləndirilib.

Andiçmə mərasimində çıxış edənlər gənc kursantların təbrik edərək onlara gələcək xidmətlərində uğurlar arzulayıb, Vətəna, dövlətə və Ali Baş Komandana, Şərəf andlarına sadıq olmalarını, nümunəvi, nizam-intizamlı xidmət etməyi, komandir-rəis heyətinin əmr və sərəncamlarını dəqiq və vaxtında yerinə yetirmələrini təbrik ediblər.

Onra hərbi liseyin kursantları sıra meydanında Şərəf andı içiblər.

Hərbi orkestrin müşayiəti ilə kursantlar lisey marşını ifa edib, şəxsi heyətin təntənəli marşla tribunanın önündən keçdi olub.

Sonda valideynlər hərbi təhsil müəssisəsində yaradılan təlim-tədris, məişət şəraiti və ərazi ilə tanış olublar.

Azərbaycan Ordusunun mövqeləri atəşə tutulub

Sentyabrın 14-ü saat 19:35-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri Çəmbəkə rayonu istiqamətində yerləşən mövqelərindən Azərbaycan Ordusunun Gədəbəy rayonunun Zamanlı yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərini atıcı silahlardan bir neçə dəfə atəşə tutublar.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, ordumuzun bölmələri tərəfindən qeyd olunan istiqamətdə cavab tədbirləri görülüb.

Bundan başqa, saat 19:05-dən 19:25-dək Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni

silahlı dəstələri Azərbaycan Ordusunun Ağdam rayonu istiqamətində yerləşən mövqelərinə yaxınlaşmaq məqsədilə yeni sənədlər qazmağa cəhd göstərilib.

Ordumuzun bölmələri tərəfindən görülməli təxirəsalınmaz tədbirlər nəticəsində aparılan işlər dərhal dayandırılıb.

Türkiyənin baş prokuroru Şuşa və Füzuliyə səfər edib

Ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyənin baş prokuroru Bəkir Şahinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Şuşaya səfər edib.

Bu barədə AZƏRTAC-a Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Səfər iştirakçıları Azərbaycan Prezi-

denti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanılan şanlı Qələbə notində Şuşaya səfər etmək imkanı əldə etdiklərini, bu tarixi torpaqda olmaqdan sevinc və qürur hissi keçirdiklərini bildirdilər. Cıdır düzü, Yuxarı və Aşağı Gövhər Ağa məscidləri, Qala divarları, Gəncə

qapısı və bir sıra tarixi-mədəni abidələri ziyarət edib, vandalizmin ağır nəticələrini təəssüf hissi ilə müşahidə edib, mədəniyyət paytaxtımızda görülmüş bərpa-quruculuq işləri ilə yaxından tanış olublar.

Səfər çərçivəsində həmçinin Füzuli rayonunda olan nümayəndə heyəti orada aparılan yenidənqurma işləri, həyata keçirilən məqsədyönlü və genişmiqyaslı layihələr, o cümlədən yeni salınmış yaşayış massivləri və digər sosial təyinatlı obyektlərin onlarda böyük təəssürat yaratdığını qeyd ediblər.

Qonaqlar Türkiyənin Vətən müharibəsində ölkəmizə göstərdiyi mənəvi-siyasi dəstəyin davamı olaraq quruculuq işlərində də qardaş ölkənin yaxından iştirakının önəmini vurğulayıblar.

Türkiyənin baş prokuroru Bəkir Şahinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin ölkəmizə rəsmi səfəri davam edir.

Azərbaycanın və Özbəkistanın prokurorluq orqanları arasındakı əməkdaşlıq yüksək səviyyədədir

Bakıda keçiriləcək Müstəqil Dövlətlər Birliyi İştirakçı Dövlətlərinin Baş Prokurorlarının Əlaqələndirmə Şurasının 33-cü və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin baş prokurorlarının 4-cü iclasına iştirak etmək üçün baş prokuror Kamran Əliyevin dəvəti ilə Özbəkistan Respublikasının baş prokuroru Niqmatulla Yuldoşev rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ölkəmizə işgüzar səfərə gəlib.

Bu barədə AZƏRTAC-a Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Sentyabrın 14-də Baş Prokurorluqda keçirilmiş ikitərəfli görüşdə Azərbaycanın baş prokuroru tarixən xalqlarımızın milli köklərə söykənən münasibətlərinin siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə də müvəffəqiyyətli inkişaf etdirildiyini, dövlət başçılarının aparıcıları uzaqgörən xarici siyasət nəticəsində ölkələrimiz arasında əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsinə çalışılıb.

Baş prokuror Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi strateji kursun və dövlət si-

yasətinin prioritetlərinə uyğun olaraq ölkəmizdə hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi və qanunun aliliyinin təmin olunması istiqamətində aparılan islahatlar barədə həmkarına məlumat verib.

Kamran Əliyev bildirdi ki, işğaldan azad edilmiş Füzuli şəhərində qardaş Özbəkistan dövlətinin tikdiyi Mirzə Ulucbəy adına 1 nömrəli tam orta məktəbin ötən ay keçirilən açılış mərasimində hər iki ölkə rəhbərlərinin iştirakı xalqlarımız arasındakı qardaşlıq münasibətlərinin əyani sübutudur.

Göstərilən yüksək qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığı-

ni bildiren Özbəkistanın baş prokuroru müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, dahi siyasətçi və qüdrətli dövlət xadimi Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünün qeyd edildiyi dövrdə ölkəmizdə olmaqdan məmnunluğunu bildirərək Ulu Öndər Azərbaycan və Özbəkistan arasındakı dostluq və strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin banisi olduğunu deyib.

Niqmatulla Yuldoşev iki ölkənin prokurorluq orqanları arasındakı əməkdaşlığın yüksək səviyyədə olduğunu diqqətə çatdıraraq, əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Görüşdə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətin səmərəliliyi, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra məsələlər ətrafında müzakirələr aparılıb.

XİN: "Ermənistan törədə biləcəyi təxribat söylərindən fikir yayındırmağa cəhd edir"

Ötən ilin sentyabr ayında, eləcə də 2021-ci ilin may və noyabr aylarında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşı törədilmiş növbəti təxribatlara cavab olaraq ölkəmizin gördüyü tədbirlərin nəticələrinin Ermənistan ərazilərində işğal kimi təqdim edilməsi Ermənistan tərəfindən ərazi bütövlüyünün tərkib hissəsidir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadənin Ermənistan XİN-in 13 sentyabr tarixli bəyanatına dair şərhində yer alıb.

Ayxan Hacızadə qeyd edib ki, Azərbaycanın suveren torpaqlarını 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında saxlayan, 2020-ci il Vətən müharibəsinin nəticələrinə baxmayaraq, Azərbaycana məxsus 8 kəndi təhvil verməyən, üçtərəfli Bəyanatda zidd olaraq, erməni silahlı qüvvələrini ərazilərimizdən hələ də çıxarmayan, davamlı hərbi təxribatlar törədən Ermənistanın Azərbaycanı işğalda təqdirəhoş saxtarkılıq nümunəsi əlaqəli yanaşı, reallıqların təhrif edilməsidir.

Müharibə və hərbi əməliyyatlar zamanı beynəlxalq humanitar hüququn pozuntularını müvafiq olaraq araşdıraraq, bu kimi halların törədilməsində şübhəli bilinən şəxslərlə bağlı istintaq apararaq Azərbaycanın fərqli olaraq, Ermənistan tərəfinin Xocalı

soyqırımını daxil, azərbaycanlılara qarşı insanlıq əleyhinə törətdiyi cinayətlərdən fəxrle danışması hər kəsmə olumdu.

"Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə istinadlarında ölkəmizin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü şübhə altına alan Ermənistan tərəfinin bölgədə qüvvə toplamasını ört-basdır etməsi və hər an törədə biləcəyi təxribat söylərindən fikir yayındırmaq cəhdləri ciddi təhdid mənbəyidir.

Bölgədə sülhün və sabitliyin əsas şərti Ermənistanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı sözdə və əməldə iddialardan ol cəkməsi, bütün erməni silahlı qüvvələrini ərazilərimizdən çıxarması, revanşist siyasət və əməllərə son qoyulmasıdır", - deyərək A.Hacızadə vurğulayıb.

İcma: "Ermənistanın baş nazirinin son günlər verdiyi açıqlamalar onun Azərbaycana qarşı ərazi iddiasından əl çəkmədiyini göstərir"

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın "POLITICO Europe" nəşrinə müsahibəsi və son günlər verdiyi digər açıqlamalar bir daha onun gündə bir neçə dəfə bir-birini inkar edən fikirlər səsləndirdiyini, ardıcıl siyasət yürütdüyünü, Azərbaycana qarşı ərazi iddiasından əl çəkmədiyini, bunu indiki başqa ad altında gizlətməyə çalışdığını, bölgədə vəziyyəti qəsdən kəskinləşdirməkdə maraqlı olduğunu nümayiş etdirir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Qərbi Azərbaycan İcmasının məsələ ilə bağlı bəyanatında yer alıb.

Bəyanatda həmçinin deyilir: "N.Paşinyanın fikirləri onu göstərir ki, Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü hətta sözdə belə tanımasını şübhələndirir. Ermənistan yenə də hansısa "beynəlxalq mexanizmlər" in yaradılması xülyasını-

dadır. Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərlə bağlı siyasəti, onlarla dialoq Azərbaycanın sifətində işlədi və bu məsələlərin Ermənistanla heç bir əlaqəsi yoxdur. Ermənistan Azərbaycanın daxili işlərinə kobud müdaxilədən əl çəkməlidir. Bu, qeyri-ciddi və təhlükəli siyasətdir.

Baş nazirin "Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlü-

yünü tanıdı, çünki müttəfiqlərimiz susdu" fikri Ermənistanın əsl niyyətini, riyakarlığını göstərir. Belə çıxır ki, Ermənistan kənarından dəstək alsaydı, onda Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımayacaqdı. Bunu o dövlət deyir ki, özünə gələndə hər fürsətdə suverenliyini, ərazi bütövlüyünü, qırmızı xətlərini qabardır, "timsah göz yaşları" axıdır, Azərbaycanın suverenliyinə qarşı beynəlxalq müstəvidə çirkin böhtan kampaniyası aparır.

Görünür odur ki, N.Paşinyan hələ də 30 il ərzində Ermənistanla təşəkkül tapmış irqçi, azərbaycanofob ideologiyasının təsiri altındadır. Həmin ideologiyanın əsas sütunlarından biri "Qarabağ məsələsi bitib, çünki erməni xalqı Qarabağ məsələsinə döyüş meydanında həll edib" düşüncəsi idi. Erməni xalqının Qarabağ məsələsinə necə "həll etdiyini" Azərbaycan xalqı 2020-ci ildə Vətən müharibəsi zamanı döyüş meydanında göstərdi.

Qərbi Azərbaycan İcmasının dialoq təklifini qəbul etməyən, azərbaycanlıların qayıdış hüququnu inkar edən N.Paşinyan, yəqin ki, "Qərbi azərbaycanlılarla bağlı məsələni biz həll etmişik" düşüncəsindədir. Bu, yanlış yanaşmadır. Qərbi azərbaycanlılar dinc yolla öz dedə-baba yurdlarına qayıtmaq əzmindədirlər və heç kim bunu öngəlməyib bilməz".

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 7 yanvar (Çərşənbə axşamı günü) tarixli 81-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası

AZƏRBAYCAN

Seşənbə, 4 rəbiülaxir sənə 1337.
7 kanuni-sani sənə 1919.Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidirMəhəlli-ıdara:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Türk və islamlı müfid məqalələrə
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalətin mükafatını
ıdara təyin edir.Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rubladır.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.Elan fiatı: sətəri 3 rublə. Kərratla gedən
elanlar üçün güzəşt edilir.

ELAN

Cahərşənbə günü, yanvarın 8-i saat 12-də Azərbaycan Məclisi-Məbusanının iclası təyin edildiyi məbuslara elam olunur [bildirilir].
2-1

DÜŞMƏNLƏRİMİZİN FƏALİYYƏTİ

Cavan Cümhuriyyətimizin, xaricən hal və övzasının [vəziyyətinin] necəliyi get-gədə aydınlaşdı, bu gün müəyyən bir şəkli almışdır. Bugünkü dostlarımızın, bugünkü düşmənlərimizin kimlərdən ibarət olduğu artıq bizə ümumən aydın və aşkar olan bir həqiqətdir. Bu isə bizdən ötrü yaxşıdır. Çünki, düşmənin özü bir o qədər qorxulu deyildir. Qorxulu şey, düşmənin kim olduğunu və nərimizə zərər endirəcəyini bilməməzlikdir.

Hal-hazırda istiqlalimiz və bizzat [şəxsən] özümlüyün nə növ düşmənlər təvəvüzatına məruz qaldığımızı görməkdə və bu düşmənlərin nərələri bizə təhdid altına aldığını da aşkara sezməkdəyik.

Bugünkü düşmənimiz üçdür: ermənilər "Dağnaqsaqan" partiyası, rusların "Vahid Rusiya" tərəfdarları və bir də bunların "sosialist" namını daşıyan müxtəlif firqələri.

Dağnaqsaqanların biza qarşı ibraz etdikləri [göstərdikləri] düşmənçilik, əksərən cismani bir düşmənçilikdir. Onların fəaliyyəti, hüddüməzə soxulmaqda, əhəlimizi qırmaqda və başlarına əvəzi [müxtəlif] müsibətlər gətirib yer və yurdlarından fəriq olmaq məcburiyyəti qarşısında qoymağa ibraz olunur.

"Sosialist" namını daşıyan firqələr isə, bizimlə hələlik mənəvi bir mübarizə başlayıb, bu mübarizədə əksərən fəhlə orqanizatsiyalarına və müxtəlif sayuzlar təşkilatına istinad edir. Bunların fəaliyyəti nəticəsini, keçən günlərdəki zabostovkalardan gördük.

"Vahid Rusiya" tərəfdarları isə, Bakı Rus Milli Komitəsindən ibarət olub, "rus kəndləri mənafeyini müdafiə etmək" şüarı altında sabiq rus hökumətinin politikasını yeritməyə, biza və istiqlalimizə qarşı politiki bir mübarizə açmaq fəaliyyətini göstərirlər. Rus kəndlilərinin guya Azərbaycan məmurları tərəfindən "zülümlərə" düçar olduğu haqqında qəzetələrdə qışırıq salmaq, Müttəfiqlərə bizdən haqq-nahaqq şikayətlər etmək, Azərbaycan rus mühacirləri ilə öldürməyə və hər bir şəhərimizdə, hər qəsəbəmizdə rus milli ittifaqı təşkil ilə hökumət içində bir hökumət olmaq işləri bunların fəaliyyəti nümunələrindəndir. Hətta özlərinə məxsus bir qoşun qüvvəsi əldə etmək niyyəti dəxi bunların fikrini ciddi surətdə işğal etməkdədir. Bu yolda böyük ümidləri Bığərxova və sabiq rus qoşununun bir para zabitanı [zabitləri] qışınındır.

Bunlardan əlavə, Rus Milli Komitəsi bu axır günlərdə başqa bir politika yeritmək işinə dəxi girişmişdir.

"Yediniya Rossiya" adlı qəzetələrindən keçən günlərdəki bir nömrəsinin baş məqaləsində yazılır ki, Azərbaycan istiqlati məsələsini "hall etmək" üçün "referendum" kimi bir şey yəpəmlidir. Yəni ümum Azərbaycan əhəlisinə mürcəciət edib cavab istəməlidir ki, görək aya Azərbaycanı müstəqil bir hökumət şəklinə yaşamaqlarını istəyirlər, yoxsa Rusiyaya mütləq olmaq [birləşmək] arzusundadırlar? Qəzətə əmindir ki, bu cür mürcəciətin nəticəsində Azərbaycan məsələsində Rusiyaya mütləq olmaq qərarı hasil edilər. Çünki, qəzetənin zə'minə [gümanına görə], Azərbaycanda yaşayan rusların Rusiyaya mütləq olmaq arzuları mütləqə bir əmr [qəti bir iş] imiş. Azərbaycanlı ermənilər dəxi Azərbaycanın Rusiyaya mütləq olmalarını istəyəcəklərmiş. Azərbaycan müsəlmanları isə genə əksəriyyətlə ilhaq tərəfdarı olacaqlarmış. Ondən ötrü ki, Azərbaycan torpağında Azərbaycan Hökumətindən və Azərbaycan istiqlatından narazı olan müsəlmanlar çox imiş. Bu cür bir politika yeritmək niyyətlilərin ki, haman qəzetənin srağəgünlük nömrəsində böylə bir xəbər oxuduq ki, guya Muğan çölündə yüz nəfər müsəlman və həştad nəfər ruslar kəndlilərindən mürəkkəb [ibarət] bir ictimai [yığıncaq] vəqe olub, Muğan torpağı haqqında müzakirədən sonra bu qərara gəlibdirlər ki: "Muğan çölü vahid Rusiyanın ayrılmaz bir hissəsidir."

Əlbəttə, hələlik Azərbaycan dövləti daxilinə keçməmiş olan Lənkəran uyezdi və Muğan çölündə ağılalıq olan ruslar, buraların müsəlmanlarını və bəxşis [xüsusilə] işdən xəbərdar olmayan kənd əhlini qandırmaq [aldatmaq], cəbr etmək və aldatmaq kimi müxtəlif vasitələrlə istədikləri "qərarlar" ittixazına [qərar alınmasına] məcbur ediblər. Vailla [yoxsa], yüz ildən artıq bir müddət ərzində rus istibdadının olmağın məşəqqətlərinə məruz qalan müsəlman, öz xoşuna qalsın, təkrar bu məşəqqətlərə təhəmmül etməyi [dözməyi, qatlaşmağı] əzə olub, Muğan torpağı haqqında müzakirədən sonra bu qərara gəlibdirlər ki: "Muğan çölü vahid Rusiyanın ayrılmaz bir hissəsidir."

Bəs, düşmənlərimiz və onların fəaliyyəti gəzümüz özümdədir; vəzifəmiz, düşmənin fəaliyyətinə qarşı əks-fəaliyyət göstərmək və bu növlə onların fəaliyyətini atil [nəticəsiz] etmək və əsərsiz [tasirsiz] buraxmaqdan ibarət olmalıdır. Bu yolda hökumətimizlə bərabər camaatımız dəxi kamali-ciddiyyətlə işləyib, hər kəs və hər bir partiya bu mübarizə işində əlindən gələni köməyi Hökumətimizdən müzayi-qə etməməlidir. [Sərgəməməlidir]. O köməyin nədən ibarət olması xüsusundə fikir və mülahizəyi-əcizənəmizi xüsusi bir məqalə surətində gələcək nömrəmizdə ənzari-qərinə [oxucuların nəzərini] təqdimini vəzifəmiz cümləsindən ədd [hesab] edirik.

Hacıbəyli Üzeyir

AZƏRBAYCAN HÖKUMƏTİNİN
NOTASI

Kanuni-saninin 5-ində Azərbaycan Hökuməti Xariciyyə Nəzarəti, erməni hökumətinə böylə bir nota teleqrafı çəkməlidir:

"İrəvan Erməni Cümhuriyyəti Xariciyyə nazirina.

Aldığımız məlumata görə, İrəvan quberniyası müsəlmanları külli miqdar məsəlləh [silahlı] erməni qüvvələrinin təvəvüzatına uğrayırlar. Müsəlləh ermənilər, şəhərlərdə və kəndlərdə müsəlmanları qərar edir, öldürür, silahlarını allarından alır və cəbrən özlərinə tabe edirlər. Ermənilərin hücumuna qarşı bizdən kömək istəyirlər. Varid olan [gəlib gətən] məlumata nəzərən, ermənilərin təqibindən qaçıb Araz çayından keçən müsəmanların yalnız çayda qərq olanlarının miqdarı 300-ü mütaəvəzdir [keçir]. Bundan əlavə biza xəbər verilir ki, son zamanlar Qaxax yaxınındakı erməni kəndlərinə külli miqdar nizam-irəvanı əsgəri toplanır. Bu hərəkətlər Azərbaycanın haqqi-hakimiyətini xələldər etməkdədir. Hökumətin fəvqəda məzkur vaq'aları [yuxarıda deyilən hadisələri] Erməni Cümhuriyyəti hökuməti nümayəndələrinə yətirərək əvvəla erməni qoşunlarının İrəvan quberniyasındakı müsəlmanlara etdikləri təcəvüz və təəvvüzlər müqabilinə [hücumlar qarşısında] və soniyyə [ikinci olaraq] haman qoşunların İrəvan quberniyasında Azərbaycan Cümhuriyyətinin qyri-

maz hissəsini və müsəlmanlarla məskun olan yerləri işğal etmələri müqabilinə protesto edir. Hökumətim əmindir ki, təcəvüz və təəvvüzlərin və iki dost qonşu cümhuriyyətin münasibətində [münasibətlərində] küdurət çıxara biləcək hərəkətlərin dayandırılması haqqında tədbirlər görülməkdədir.

Xariciyyə naziri əvəzinə
Adil xan Ziyadxanov"

İRƏVAN: ERMƏNİ-MÜSƏLMAN
MƏSƏLƏSİ

Açıq görünür ki, qədimdə, ya hazırda, daha doğrusu hər vaxtda beynəlmiləl zühur edən siyasi-ictimai əlaqələrə ən sadiq qalan və ona bihəqqin riyət edən bir camaat varsa, o da müsəlman camaatıdır.

Bu hal, müsəlmanların qüvvətli zamanlarında da, qüvvətsiz vaxtlarında da görünmüşdür.

Böyləliklə, indiki bu bəşevizim, demokratizm əsaslarının böyük rollar oynadığı dövrdə genə bu şüarların mahiyyətinə ən sadiq qalan və riyət edən yeganə bir ünsür müsəlmanlardır.

Necə ki, Azərbaycanda müstəqil hökumət təşkil etdiyimiz halda, məmləkətimiz daxilində yaşayan qeyri-müsəlman tabelimizlə ictimai və siyasi əlaqəmizi öylə bir halda yürüdüürük ki, bizim bu əlaqəmiz bəşevizim və demokratizm şüarlarının bəlkə bir dərəcə fəvqində bulunmaqdadır.

Təbiyyətimizdə bulunan qeyri-müsəlmanların həyatı, məişətlərinə, dini, milli işlərinə, mədəni fəaliyyətlərinə müdaxilə etmədiyimiz kimi, məmləkətimizi idarə edən hökumət dairələrinin əşğıdın yuxarıya qədər hər təbəqəsində müsəlmanlardan artıq qeyri-müsəlmanlara məmuriyyətlər verməklə də, hökumətimiz işlərində iştirak etməməkdədir.

Daxildə bu növ əlaqə ilə bulunduğumuz kimi, xaricən qonşularımızla da bu demokratiya üsuluna ən sadiqəna riyət edən biziz. Qonşuluğumuzda təşəkkül edən gürcü və erməni demokratik hökumətləri ilə hüsn-münasibət saxlamağa və sadiqəna əlaqə idamə etməyə [davam etdirməyə] ən artıq biz müsəlmanlar mail və arzukeşiz. Qonşularımızın haqqi tarixi, etnoqrafi sərəhdərlərinə təcəvüz, heç bir vaxt, "məcbur olmasaq" xatirimizdən belə keçməz. Nəlayiq təcəvüzlərlə qonşu demokratların narahatlığını arzu etməyiz. Bu hallarımız eyni ilə göz önündədir. Bu hal isə – indiki vaxtda – bacarmadığımızdan deyil, bəlkə sadiqəna və demokratik hərəkətimizdən irəli gəlməkdədir.

Demokratiya hüququnu riyətdən, hüsn-münasibət ilə keçindiyimiz halda, biz heç bir yerdə qışırıqları, intriqaqlı reklamlarla özümlüzlə əlamələrə elam [elan] etməməkdəyiz və bu hallı reklamları da şərfətimizə layiq görməməkdəyiz.

Lakin yəni başımızda yer tutmuş olan erməni qoşunlarımız isə ard-arası kəsilməyən qışırıqlarla və min dürlü intriqaqlarla donanmış reklamlarla özlərinin ən birinci demokrat ünsürlərindən olduqlarını hər an elam etməkdə bulundurları halda, demokratiya hüququnu da ən birinci rəhmisiz və insafsız düşmənləri genə özləri olduqlarını hər gün müşahidə etdiyimiz feil və hərəkətləri ilə gərməkdəyiz. Erməni millətinin zimmidarlığını [idarə oluğunu] ələ almış olan pak çox simalar vardır ki, pəncələrdən məsumlar, məzmlular, daha doğrusu fəqirlər, kəndçilər, fəhlələr, əkinçilər qanı axdığı halda özlərini genə demokrat namı ilə onun-bunun qucağına atmaqdadırlar. Bir tərəfdən demokratiyanı yixib, dağıdıb məhv edirlər, digər tərəfdən də özlərini hər süfrənin başında demokrat adlandıırırlar.

Tühaf burasıdır ki, özgə millətlərin səfərdən [sədələvən], yaxud haldan bixəbər bəzi demokratları da bunların qanla müləmmə' [boyanmış] əllərini görə-görə demokratlıqlarına bir zaman inanmışlardı. Fəqət məəşükür [şükür olsun] ki, bu avantürist kütləsi feil və hərəkətləri ilə özlərinin demokrat ünsürü olmayıb, bəlkə demokrat ələminə müzdir [zərərli] bir mikrob olduqlarını haqqiyyətlərə bildirdilər, göstərdilər və göstərməkdədirlər. İştə haqqətpərəst vicdan lazımdır ki, erməni zimmədarlarının [civol tutanların, idarəçilərinin] demokrat ələminə nə dürlü müzdir mikrob olduqlarını hər zaman bilsin, görsün...

İndi isə biz burada ancaq İrəvan müsəlman kəndçi və əkinçilərinin başlarına bunların nələr gətirdiklərindən bir qədər bəhs etmək istəyirik. Erməni avəntüristləri Nikolay taxtından düşürüldüyü vaxtdan etibarən genə əvvəlki padışahlıq zümzümələri təkrar etməyə başladılar və bu fikrin sövqü ilə də rus qoşunları dava xəttini boşlayıb getdikləri zaman rusların aboqonu [rusları ötürüb keçdilər], yaxud Nikolayın varisi oldu. Qafqaz xəttində ruslardan qalma cəb-əxanalar və dava ləvazimatını sahibləndilər. Yiyələndikləri bu silahları isə götürüb silahsız müsəlmanların üstünə düşdülər. Fəqət əcəba bunların top, tüfəng, pulemyot və qılıncları qabağında çəpalayan insanlar burjuvalarını idi, yaxud proletarlar və demokratları idi?

Əvət, bu vicdansız qışırıqların top, tüfəng və qılıncları altında can çəkəndirənlər demək olar ki, demokratiyanın ən məsum və məzmlü ünsürü olan İrəvan quberniyasının müsəlman kəndçisi və əkinçiləri olmuşdur.

Qışırıqları ilə demokrat ələmini bizar edən erməni zimmədarları, başda Drolar, Pirumovlar olduğu halda, müsəlləh və müntəzəm erməni qoşunları ilə 1918 sənəsi fevral, mart, aprel ayları ərzində Novo-Bayezid, İrəvan, Sürməli, Eçmiyadzin və Aleksandropol məhəllələrində müsəlman kəndçi və əkinçiləri ilə məskun 230 para kəndi dağıdıb, yandırıp, talayıb və camaatları ilə belə məhv etmişlərdir.

Bu 230 kəndin fəqir əhəlisini, demokratiyanın bünövrəsini təşkil edən minlərcə kəndçiləri və əkinçiləri rəhmisizcə və insanlıqdan kənar bir surətdə qırıp və bir çoxlarını arvadlı, uşaqlı, qocalı evlərə qaçayıb, diri iken yandırmışlardı. Genə bu ilin fevral-mart aylarında erməni general və əfsərlərinin komandası ilə müntəzəm erməni qoşunları Naqxçivan tərəfinə təcəvüz edib, Şəur və Naqxçivan məhəllələrində bir çox müttəəddid [çox sayda] müsəlman kəndçilərinin damlarını, daxmalarını dağıdıb, əhəlisini qırışdırıb və mallarını talamışlardı.

Bu vəq'ələr, erməni hökuməti təşəkkül etməzdən əvvəl, Seym zamanında, müsəlman demokratiyası üstünə ermənilər tərəfindən edilmiş təcəvüzlərdir.

1918 sənəsi may axırlarında, türklərin sazişi ilə və aralarında qərarlaşmış sərəhdərlər mövcubinə [əsasında] təşəkkül edən Erməni Cümhuriyyət Hökuməti vaxtından bəri isə İrəvan quberniyasında Basarkeçər, Talin, Milli dərəsi və Çığın dərəsi məhəllələrindən ibarət 80 parayə qədər müsəlman kəndləri erməni nəzirəni qoşunlarının təcəvüzürləri ilə məhv və xarab edilmişdir.

Erməni fəsadçılarının təcəvüzündən qaça bilən bir çox müsəlman kəndçi ailələri də qaçqınlıq bəlası ilə səhralarda, dağlarda acıqlar, xəstəliklər içində məhv və tələf olmuşlardır. Erməni müsəlmləh dəstələri silahsız və qüvvəsiz və binavə kəndçilərin haqqında

rəva gördükləri zülümlər və təcəvüzlər əsnasında insanlığın və demokratiğin heç bir hüququna riyət etməmişlərdir və indi də etməməkdədirlər.

Mütərika şəraitinə [atəşkəs şərtlərinə] görə Osmanlılar İrəvan quberniyasından çəkildikdən sonra, İrəvan quberniyası müsəlmanlarının halı [qüvvəsiz və topsuz, pulemyotsuz olduqları üçün] daha da fənaləşmişdir. Ermənilərin özlərinə paytaxt etdikləri İrəvan şəhərindəki yerli müsəlmanlar, ermənilərin istilasından sonra evlərini, mallarını, dükənlərini, bağlarını buraxıb getməyə məcbur olmuşdurlar. İndi bunların evlərini, dükənlərini, bağlarını büsbütün ermənilər sahiblənmışlərdir. Böyləcə 23 minə yaxın İrəvanın şəhər müsəlmanları, dinc əhali ailələri evsiz-əşiksiz qalıb, bir çoxları İrana, Türkiyəyə, Gəncəyə, Tiflisə, Bakiyə dağılıb, ətraflarda sərsəri bir halda yaşamaqdadırlar.

Osmanlılar çəkildikdən sonra İrəvan quberniyasının sırf müsəlman əkinçi və kəndçilərindən ibarət Şəur, Naqxçivan, Sürməli, Eçmiyadzin məhəlləri tolu bir camaatı-vahidə [vahid bir icma] olduqları münasibətlə, millətlərin hüququna riyət ediləcəkdir məşhur şüarına etimadən siyasi, mədəni və milli işlərini dolandırmaq üçün özlərinə camaat arasından bilintixab [seçki ilə] "Arız Türk Cümhuriyyəti" adı ilə bir hökumət qurmuşlar və məhəlli [yerli] hökumətləri də müvəqqədən İrəvan yaxınlığında Qəmərli qəsəbəsini mərkəz ittixaz [qəbul] etmişlərdir.

Kəndçi və əkinçilərin ittixabından müttəəkkil müsəlmanların bir demokrat hökuməti, darhal qonşuları erməni hökumətinə ucuz qiymətlərlə taxıl və ərzaq verməklə hüsn-müamilə göstərməkdə bulunmuşdur. Fəqət müsəlman kəndçilərinin yeni təşkil etdikləri bir demokratik hökumət, Erməni Cümhuriyyəti Hökuməti demokratiyinə xoş getməmiş, lihəza [buna görə] Erməni Cümhuriyyəti Hökuməti tərəfindən bu günlərdə Qəmərli qəsəbəsi üstünə topla, pulemyotla müsəlləh erməni qoşunları göndərilmişdir. Böyük və müntəzəm qüvvə qarşısında aciz qalmış müsəlman kəndçiləri özlərini şaşırılmışlardır. Bu hal üzərində erməni sərkərdələri də müsəlmanların malına, canına toxunmayacağıqlarını elan edərək, əhalini indirmişlərdir. Camaat isə yarı aldanaraq, yarı cəbrən [zorla] silahlarını ermənilərə verərək təslim olmuşlardır. Lakin ermənilərin cümhur hökuməti təslim bərsində müsəlman kəndçilərinə verdiyi söze sadiq qalmamış, erməni qoşunları qəsəbəyə girdikləri vaxt camaatdan bir neçə dil bilənləri öldürmüş və qalanlarına da evlərini, mallarını hali ilə buraxıb qəsəbədən çıxıb getmələrinə əmr vermişlərdir.

Bu vəchlə İrəvan müsəlman demokratlarının mərkəzi Erməni Cümhuriyyəti idarəsinə daxil olmuş və kəndçidən, əkinçidən, kəsəbədən [zəhmətkeşlərdən] ibarət bir çox ailələr də böyləcə qışın soyuq günlərində yerlərindən, yurdlarından çıxarılıb, ətraf məhəllələrə qovulmuşlardır.

Qəmərli demokratları üstünə böylə hüquqşükənə [qanunsuz] eylədikləri təcəvüzədən sonra Erməni cümhur hökuməti indi də İrəvan quberniyası müsəlmanlarının yeganə bir ümid və siğınacaq yerləri qalmış olan müsəlman torpağı Naqxçivan və Şəur məhəlləri üstünə toplaqla, pulemyotlarla mücahəzə erməni qoşunları göndərmişdir. Topdan, pulemyotdan əliboş və erməni müntəzəm qoşunlarının rəhmisiz təcəvüzürləri qabağında aciz İrəvan quberniyası müsəlman kəndçi və əkinçilərinin nə hala düşəcəkləri və nə yaman günlərə qalacaqları, haldan məlumdur.

İştə bu hallarla ermənilər Qafqaziya demokratlarının istiqlalıyyət arzularına narəva [rəva olmayan, haqsız] bir mane təşkil edirlər və bu kimi nəlayiq hərəkətlərlə də Qafqaz demokratiyasının həyatını zəhərləyirlər.

Fəqət Qafqaziyanın ən sadiq və dinc demokratlarını təşkil edən müsəlmanlar və müsəlmanların bütün kəndçiləri, əkinçiləri, fəhlələri, kəsbkarları öz gələcək müddəddətlərini eyləşəcəyini Parlaqnamızda, Hökumətimizdə və Qafqaziyanı Müttəfiqlər ordusu namı ilə təşrif gətirmiş anqlosakson irqinin necib və haqqətbün [haqqəti görən] nümayəndələrinə mühəvəvə edib [tapşırıb], təsəliyyəb olurlar [təsəlli tapırlar].

M[ir] A[bbas] Mirbəğirzadə

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Gürcü Teleqraf Agentliyindən)

Yassı müşavirəsi

Ossedandan xəbər verilir ki, Yassı müşavirəsinin bir komissiyası Miluykov başda olmaq üzrə hal-hazırda İstanbuledədir. Müttəfiq dövlət nümayəndələri ilə mühüm müzakirə davam edir. Bu günlərdə Şərbaşev başda olmaq üzrə Rusiya həyət-i-müraxxəssəsi [nümayəndə heyəti] oraya azim olacaqdır [yola düşəcəkdir].

Gürcüstan istiqlalıyyəti

Polkovnik Jordaniyaya Harbiyyə nazirindən aldığı teleqrafı Gürcüstan Baş naziri Jordaniyaya yetirməyi xəbis edirik:

"Hüsn-təvəccöhülə qəbul olunduq. Gürcüstan istiqlalıyyətinin etiraf [qəbul] edilməyinə ümid olduğur. Rusiyanın bərpa edilməsi məsələsinin Gürcüstana daxli yoxdur. Çünki Gürcüstan istiqlalıyyətinin təsdiq edilməyi haqqətdən ibarətdir. Avasiyyəli və Qambaşidze"

İngiltərə qatırı

Yanvarın 2-sində Batumdan Tiflisə 57 vaqondan ibarət İngiltərə həyətini qatırı varid olmuşdur [gəlməmişdir]. Bu qatarda səhiyyə xidmətçiləri, davacat [davadərman] və ərzaq şeyləri gətirilmişdir. Andreyevski küçədə olan üç mərtəbə ev, xəstəxana üçün vaguzar edilmişdir [ayrılmışdır].

Polkovnik Şmaqaylovun işi

Dzeqvin körpüsünü patlatmaq işində polkovnik Şmaqaylov edam cəzasına məhkum edilmişdir. Şmaqaylovun vəkil təzədən şikayətə başlamışdır.

İstidann rəddi

Azərbaycan Hökuməti, Tiflis müəssisələrində Zaqafqaz nahiyyəsinə dəxli olan sənədləri Gürcüstan Hökumətindən istəmişdir. Gürcüstan Hökuməti isə Azərbaycan Hökumətinin bu istidasını [xahişini] rədd etmişdir.

BAKİ NEFT TİCARƏTİ VƏ ONUN
MÜXTƏSƏRCƏ TARİXİ
VI

Təəccüb burasıdır ki, quyuçuluq əhli-kəsəbəyə [zəhmətkeşlərə] haram olan hökumət, haman quyuçuluğu böyük firmalara halal etmişdir. Bu firmalar buruq quyularının qonşuluğunda kamali-asudəliklə əl quyularını da işlətməkdədirlər.

Əl quyuçuluğu ilə məşğul olan firmalardan bir neçələrini burada zikr edirik. Məsələn: Benkendorf və Kompaniya (yç. 5 B və 16 B), rus şirkəti "Neft" (yç. 221, B), "Bruno" (VII rp. B.), "Bəradarani-Nobel" şirkəti (yç. 27, B. n. 24 B.), "Bakı Neft Camiyyəti" (IV, V, VI, VII, VIII və B.) və sairləri.

Bundan əlavə, bir neçə il bundan əqdəm [qabaq], "Kazbek" və "Şimal" şirkətləri Balaxanı yerlərində (yç. 18, 19, 20) dərin buruqlardan bir şey hasil etməyib, müflis çixdılar və yerlərini də atdılar. Bu yerləri Torpaq İdarəsi təhvilə alıb, xəzinə mənafeəti mülahizəsi ilə əl quyuçularına icarəyə verdi ki, onlar da yuxarı qatların neftini çəki istifadə etsinlər. İştə bundan görünür ki:

1) sabiq hökumət buruqçular (firmalar) ilə quyuçulara bir gözlə baxmamışdır və

2) hamı yerlər dərin buruqlara qabiliyyəti olmayıb, bir çoxu əl quyuları üçün əlverişlidir.

Bəs [deməli], əl quyularından heç bir vəchlə əl çəkmək olmaz.

"Quyular torpaqlamaq" əmri sadir olduğu [meydana çixdigi] əsnada, rəsmi məlumata görə, Abşeron ətrafında 11176 neft quyuları olmuşdur. (Balaxanda 4949, Binaqadıda 1548, Sabuncu-Ramanıda 472, Xırdalanda 1999, Şubamda 2208.) Bu quyulardan 3 ayın ərzində 1284-ü torpaqlanıb, 2600-ü də təzə ildən torpaqlanması üçün siyahı tərtib verilmişdir. Bu macərə, quyuçuları öylə bir həyəcana saldı ki, biçərlər kimdən və haradan imdad istəməyi çəşdilər. Bir çox ərizələr verildi, şikayətlər olundu. Nəticə də bu oldu ki, quyulara ağızlıq qayırmaq fərmanı verildi.

Fərz edəlim ki, quyuların hamısını torpaqla basdırdılar. Bundan nə fayda hasil olar? Məsələyə diqqət olunarsa, bu aşağıdakı ağır nəticələr hasil olar:

1) Quyuçuluq işi ilə məşğul olanların içində öylələri vardır ki, varyoxlarını, hətta arvadların zinatini belə satıb quyuçuluğa sərf etmişlər. Müflis olanları da əz deyil. Bu gün quyular bunların əllərindən alınarsa, çarəsizlikdən beş min sahibkar acılıq bəlasına məhkum olurlar.

2) Sahibkarlardan başqa 30 min fəhlə və əmələcat [işçilər] işdən məhrum qalıb cinayətə əl qatmaq məcbur olacaqlar. Keçmiş illərin polis bəratülünəlarına [protokollarına] baxılsın, bir çoxunda: "Bu gün şəhər və mədanlarda heç bir cinayət yox verilməmişdir" – yazılmışdır. Buna səbəb o olmuşdur ki, cinayət əhlindən bir çoxunun quyuçuluğa başı qarışıb, mərdiməzarlıqdan da əl götürmüşlər. Quyular hərgəh bağlansın, köhnə canilər yenə köhnə sənətlərinə qayıdib camaatın əsəsinə də xələf qatacaqlar. Bu qədər fəhlə və əmələcatın 20%-i rus, 1%-i erməni, 1%-i gürcü və 96%-i də müsəlmandır. (Baxın!) nə qədər müsəlman işsiz qalıb cinayətə məğul olacaqdır.)

3) Hərgəh hər quyunun məsarifinə azı bir-cə min manat pul xərclənibsə, 11 min quyuya aqellan [ən azı] 11 milyon manat pul xərclənmiş olur. Quyuqlar torpaqlanarsa, camaatın bir bu qədər qəpik-quruşu torpaq altında batıb gedəcəkdir. Məsarif pullarının 6%-i erməniyə, 3%-i ruslara, 1%-i gürcülərə, 90%-i müsəlmanlara mütəəllifdir [məxsusdur]. Yəni müsəlman əhli-kəsəbəsinin [zəhmətkeşlərinin] 10 milyona qədər pulu batıb gedəcəkdir.

4) Quyular basdırlarsa, illik neft məhsulətinin miqdarı 40-50 milyon put azalar. Bu isə, neftin daha artıq bəhəlləşməsinə bais olacaqdır. Bu barədə hökumət özü çox ciddi-cəhd edir ki, neft artıq bəhəlləşməsin. Zira dəmir yollarından əlavə, bir çox dövlət fabriki və zavodları məhz neftlə işləyirlər. Əlavə, neft bəhəlləşməsinin bir çox fabriki məhsulətinə da sirayyəti [tasiri] vardır.

5) Söz yox ki, neft əzəlliqə xəzinə varidəti da – ki ibarət olsun yerlərin icarə haqqından və yaxud put hesab

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 7 yanvar (Çərşənbə axşamı günü) tarixli 81-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

[əsgərləri] tələb eylər, fəqət bunlar gəlməmişdən matroslar komendantı, onun acudanı [aduytanti] Fişeri və digər bir nəfəri saray tövlələrinə apararlar. Nəhayət bu xüsusda matroslarla hökumət ricalı [adamları] arasında olan danışıq komendantın qulluqdan çıxarılması və məhbusların azad edilməsi ilə nəticələnir. Atışma zamanı bir matros qətl [edilmiş], iki nəfəri isə yaralanmışdır.

Berlin – (Yenə simsiz teleqrafla xəbər verilir.) Dekabrın 21-də sübh zamanı qvardiya hissələri matrosların sakin olduqları [qaldıqları] imarəti əhatə edirlər. Matroslara silahlarını təslim təklifi edilir. Fəqət matroslar bu təklifi rədd etdiklərindən, qvardiya hissəsi imarətə hücum edir. Bunların arasında müsədimə [toqquşma] davam edərək, qvardiya hissələrindən bəzi nəfərlər matrosların tərəfinə keçirlər. Top qumbaralarından imarətə artıq dərəcədə mütəzərrir olmuşdur [ziyan çəkmişdir]. Səhər saat 10 radələrində imarətə qarşı açılmış olan atəş dayandırılır. Nəhayət, şiddətli top atəşinə maruz qalan matroslar güzaştə məcbur olurlar. Saat 11-də bunların arasında razılıq əmələ gəlir. Matroslar təslim olub ibtidai birar-birər, sonra dəstələrlə imarətdən çıxıb gedirlər. Matroslar tərəfindən təslim edilən silahları qvardiya qışlalarına [kazarmalarına] göndərilir. Matrosların tələfatı 63 nəfər göstərilə də, fəqət hərbi dairələrdə yalnız qətl olunan matrosların ədədi həştədək təxmin edilir. Hökumət qoşunlarının da tələfatı olmuş, fəqət qədəri hənzur bəlli deyildir. Sübh vaxtı matrosların olduğu imarət yanında külli əhali var imiş və bunlar birdən-birə imarət həyatına soxulmuşlarsa da, qoşunlar tərəfindən darhal puskürdülüşlər.

Berlin – “Forverts” qəzetəsinin bu hadisət barəsində verdiyi son məlumat böylədir: Matroslar və onların həmfikirliəri tələb edirlər ki, Ebert və Haaze hökuməti istefa verib və yerlərini Ledebur Libknexə versinlər. Firqələrin əlaqəsi kəskin halda davam edir. Dəmiryol təərəddadı [gediş-gəlişi] adi halında olmadığı üçün Məclisi-Müəssisandan qabağa təyin edilmiş olan müstəqil demokratların iclası baş tutmayıb.

İngilislərin hazırlığı

Qara dəniz isklələrinə ingilislərin külli nəqliyyat gəmiləri varid olmuşdur [gəlməşdir]. Bunların yükü tank, zirehli avtomobil, pulemyot, tüfəng, patron və sair ləvazimləri-hərbiədən ibarətdir ki, bunlarla ingilislər bolşeviklərlə mübarizə edəcəkdir.

Ukraynada

Petlyuraçılar Kiyev, Xarkov və Yekaterinoslav işğal etmişləridir. Yekaterinoslav işğal üçün edilən müharibə tam üç gün davam etmişdir. Petlyura qoşunları könüllüsü və getman dəstələri ilə müharibə aparmışdır. Petlyura dəstəsinə sərvətli siniflər (burjuaziya) və tərəqqipərvərlər [proqressistlər] də mülhəq olmuşlardır [birləşmişlər].

Moskvada böyük yanğın

Moskvada Kursk vəqzalında düşmüş olan yanğından dörd böyük anbar yanıbmışdır. Bu yanğının xəsəratı bir neçə milyon manatdır.

İngilislərin bolşeviklərlə müharibəsi

Rıqa xəlicində [körfəzində] ingilislər bolşeviklərə böyük zərbə endirmişlər. Dəniz müharibəsində bolşeviklərin bir paraxodları qorq olub, bir paraxodları isə komandası ilə bərabər Mütəffiqlərin tərəfinə keçmişdir.

İngilislər Kronştadtta

Müxtəsər bir müsədimədən [qısa bir toqquşmadan] sonra ingilislər Kronştadtı işğal edib orada olan bütün bolşevikləri çıxarmışlardır. Bolşeviklərin burada külli qüvvələri var imiş.

Odessada

Hal-hazırda Odessa şəhəri Mütəffiqlərin və Könüllü qoşunların əlindədir. Petlyuraçılar Odessanı işğal etmək istəsələr də, lakin yenə özləri bu işdən vəz keçib demişlər ki, onlar Könüllü qoşunların aleyhinə iş görsələr də, hər halda Mütəffiq qoşunların qarşısına çıxmayacaqlardır.

Rusiya məsələsi

London – (Simsiz teleqraf xəbəri) “Voskresnaya qazeta” xəbər verir: Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən verilən məlumata görə, Rusiya məsələsi Etifaf [Antanta] dövlətləri ricalı-hökumətləri [hökumət adamları] arasında ciddi surətdə mövqeyi-müzakirəyə qoyulmaqdadır. Bu barədə qəti qərar qəbul edilməmişdir. Fəqət hamısı bu rəyə gəlməşlər ki, Rusiya məsələsi həlli təxir qəbul etməz bir haldadır və təcilən onun həll edilməsi lazımdır. Amerika rəisi-cümhurişinin [prezidentinin] Londona vürudu [gəlişi] ilə Mütəffiqlərin Rusiya xüsusunda lazım gələn iqdəmatda [təşəbbüsdə] bulunması gözlənilir. Neçə vaxt bundan əvvəl bolşevik qüvvəsinin qədəri barəsində qəmgin xəbərlər yetişirdi və bu xəbərlər məhəfilli-siyasiyyəni [siyasi dairələri] düşündürürdü, amma indi anlaşılır ki, bu xəbərlər mübaligəli imiş. Bolşeviklərin qüvvəsi üç yüz min müharibəyə yarar saldatlardan artıq deyildir. Bolşevik qoşunları ilə Kubanda təşkil edilmiş olan qoşunların miqdarı yüz min birinci sinif əsgərlərdən ibarətdir ki, Mütəffiqlərin müavinətinə məzhər [kəməyinə nail] olurlar.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Ərazi və Dövlət Əmlak [Dövlət Əmlakı] nazirinin Azərbaycan bəliq vətəğlərinin icarəyə verilməsi haqqındaki məruzəsini istəmə etdikdən [dinlədikdən] sonra Şura qərar vermişdir ki:

- 1) Kanuni-əvvəl [dekabrın] 28 və 29-da vüku bulmuş Azərbaycan bəliq vətəğlərinin müsəbiqə ilə icarəyə verilməsini təsdiq etmiş;
- 2) Müsəbiqə ilə icarəyə verilməmiş vətəğləri təsərrüfat qaydası ilə icarəyə verilməyi Ərazi və Dövlət Əmlak nazirinə tapşırımlı;

- Maliyyə naziri Azərbaycandan əcnəbiyyəyə aparılacaq balığa [səld] [siyənkə balığı] vergi təyin olunmasını təklif etmişdir. Azərbaycandan aparılacaq səldin putundan bir rublə gömürük alınacaqdır.

İngilis komandanlığının təşəbbüsü

İngiltərə komandanlığı Şurayı-Vükəlayə müraciətən Dadaşovun dəniz kənarındaki evi və ticarət məktəbi evini məzkur [adıcakılan] komandanlığı ehtiyacatı üçün verilməsi haqqında təşəbbüsdə bulunmuşdur.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Fəhlə və material bəha olduğuna görə, 1919 sənəsi dəmiryol tərifələri [tarifləri, qiymətləri] həman qərar üzrə qalacaqdır.

- Hal-hazırda Maliyyə Nəzarətində hökumət idarələrinin yuriskonsullarından [hüquq məsləhətçilərindən] ibarət bir komissiya işləməkdədir. Bu komissiyanın [qəbulu], neft firmalarının etibar-namələri məsələsini həll etməkdir. Bunların vaxtı qurtardığına görə təzadən təcədd edilməsi [yenilənməsi] lazımlı görülmüşdür. Neft mədənlərində lazım gələn mallar üçün para buraxılması məsələsi də bununla əlaqədarıdır. Etibarnamələrinin təzələyən firmalar biləməniat [maneesiz] təxsisat [pul, vəsait] alacaqlardır.

- Ticarət və Sənəət [Sənaye] Nəzarəti məhəlli [yerli] və gürcü müəssisələri ilə müqavilənamə əqd etmişdir [bağlamışdır] ki, neftə əvaz olaraq putu 175 manatdan 200 manata qədər qənd gətirsinlər.

ORDAN-BURDAN**Sülh Konfransında -1-**

Hamı yığılıbdır. Dünyanın hər tərəfindən adamlar vardır. Aşnalarmızdan daşnaklar, Rus Milli Komitəsinin adamları və Bakı “sosialistləri” dəxi burada hazırdırlar. Bizimkilər də yığılıb kənarında bir küncə qışılıbdırlar. Daşnaklar, Amerika və Fransa adamları ilə nə barədə isə məhrəmanə danışıq bizimkilərə tərəf işarələr edirlər. Bunun nəticəsində Amerika və Fransa adamları “larnet”lərini gözlərinə tutub bizimkilərə diqqətlə tamaşa edirlər. Və öylə tamaşa edirlər ki, guya “dəvə, nalbəndə baxır.”

Zəng çalınır, hər kəs öz yerini tutur. Sədr, məclisin açıldığını elan edir. Ruznəməyi-müzakirət [müzakirə gündəliyi] oxunur. Məclis əhlinə söz verir. Əvvəl-əvvəl daşnaklardan biri söz alıb kürsiyixitəbatə çıxır və deyir:

Daşnak: Həzərət! Sizdən sual edirəm, mədəniyyət ələminin mədəni nümayəndələrindən təşəkkül etmiş olan bu mədəni məclisdə əcəba quldurların, baş kəsənlərin və qarın yırtanların nə işi vardır və onlara kim izin verilibdir ki, buraya gəlib bu pak məclisi qanlı əlləri ilə napak edirlər?! Mədəniyyətə naminə rica edirəm ki, quldurların məclisdən qovulsun. Zira onların yeri bura deyildir, bəlkə həbsxanadır!

RMK (Yəni Rus Milli Komitəsi): Daşnakların təklifinə biz də şərikik.

BAKUS (Yəni Bakı “sosialistləri”): Biz də daşnakların təklifində şərikik.

Sədr: Quldurlardan məqsud kimdir? Daşnak: Bax, o küncdə aylaşanlar! – deyib bizimkilərə işarə edir. Sədr (bizimkilərə): Əfəndilər, deyirlər ki, siz quldursunuz! Bizimkilər: Yalan deyirlər. Biz quldur deyilik.

Sədr: Öylə isə, daşnakların təklifini səsə qoyuram. Hər kəs bu adamların quldur olduğuna və quldur olduqlarına görə də məclisdən çıxarılması tərəfdarı isə, alın qaldırın.

İngilislər, firənglər, amerikanlar və sair Yevropa və Amerika mil-lətləri nümayəndələri məsələdən xəbərdar olmadıqlarına görə bitərəf qalıb, səsdə iştirak etməyirlər. Əl qalxızınlar bunlar olur: daşnaklar (iki əlləri ilə), RMK-lər və BAKUS-lar.

Sədr: İndi də hər kəs bu adamların quldur olmadıqlarını və ona görə də məclisdə qalmaqalarını iltizam edirsə [lazım bilirsə], əlin qalxızın.

Gürcülər, dağıstanlılar, Osmanlı türkləri, hindlilər, əfqanlılar, türkmənlər, Volqa boyu müsəlmanları, qəraz, ərəb əmirliəri ilə İran vəziirlərindən başqa hamı islam nümayəndələri əl qalxızırlar.

Əksəriyyət bu tərəfdə olduğuna görə, bizimkilər məclisdə qalır. Daşnaklardan biri təkər izin alıb kürsiyə tərəf yüyürür və üzünü ümum yevropalılara tutub mütəəğyayır və mütəəğyayır [təbdən çıxmış və həyəcanlı] bir surətdə, başqol oynada-oynada, dişlərini qıca-qıca və çiğirə-çiğirə deyir:

Daşnak: Ermənistanı-kəbir [böyük Ermənistan] mənə qənim olsun, Ararat dağı üstümə yixilsin, Andranikin qəzəbinə galim, daşnaksaqan olmayım hargah yalan deyirəmsə, siz yevropalılar çox məzəli adamlarsınız!! Nəinki məzəli, hətta açığ-çığına deyə bilərəm ki, sizin işiniz “xata-bala”dır! Siz getdikcə bizim ümidlərimizi puç edirsiniz. Biz ümid edirik – ümid nədir ki – lap yəqinimiz idi ki, biz sizə bu quldurları nişan verən kimi, siz həman saat onları qova-qəqsiniz! Amma siz bizim sözüməzə etibar etmədiniz. Deməli, bu əlli ilin ərzindəki zəhmətlərimiz hədəf getdi! Deməli, siz bizim bu qədər şikayətimize əlli ilin ərzində “ha, ha” deməklə məhz öz poli-tikalərinizi yeritmək istəyirmişsiniz! (Üzünü BAKUS-lara tutur:) Ey Rusiyanın sosialistləri! Görürsünüzmi burada oturan yevropalılar haqiqi demokrat deyildirlər. Bəlkə hamısı imperialistdirlər! Bəs niyə durubsunuz, niyə çıqqırmayırsınız ki, daloy [məhv olsun]! Niyə bolşevikləri çağırmaırsınız?! Ey Rus Milli Komitəsi! Rusiyanı dağıdan həmin bu yevropalılar oldu! Qafqazı tatarlara və gürcülərə verən bunların Tomsonları oldu. Səmasud! Səmasud! [Linç edilsinlər!]

Sədr: Cənab natiq, təvəqqe edirəm ki, provokatorluq etməyəsınız, vailla [yoxsul], sizi kürsüdən düşürtməyə məcbur olaram.

Daşnak: (Daha yənliql) Bəs görürünüz siz bizləri ələ salırmışsınız, – deyib qabağındakı stolı bir yumruq vurur.

Sədr: Cənab natiq, stolu sindirənsən, qiymətini verməyə məcbur olacaqsınız.

Daşnak: Cəhənnəmə sınısın! – deyib bir-iki yumruq da vurarkən yevropalılardan açığı tutub: – Bu nə vəhşi şeydir, bunun özü quldura oxşayıyır – deyib tələb edirlər ki, natiq kürsünü boşaltsın. Daşnaklar, RMK-lər və BAKUS-lar səsküylə salıb çiğir-bağır edirlər və öz aralarında məsləhətləşirlər. Daşnaklar həmfikirilərini qızdırıdır təhrik edirlər ki, bizimkilərin qolundan tutub zorla bayıra çıxartsınlar. RMK-lər məsləhət görürlər ki, Bığəraxovun qoşunlarını köməyə çağırınsınlar. BAKUS-lar deyirlər ki: Hələ qan tökmək yeri deyildir. Statitçni kamitet əmələ gəlib zabastovka elan edilsin.

Sədr, zəngi çalıb qışqırıq salanları sakit olmağa məcbur edir.

Filankas

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Kanuni-əvvəl [dekabrın] 26-sında (köhnə qayda ilə) Realni məktəbin axırncı sinfinin mütəəllimləri [şagirdləri] həman sinfin fəqir və biçiz [yoxsul] şagirdləri nəfinə [xeyrinə] müsəmirə tərtib verəcəkləridir.

(qruppa) deməkdir, “Бл.” Balaxanı, “Бн.” Binaqədi mədənləri mənasına gəlir.

Qəzetlərdən:

Hindistan üzərinə hücum
“Petri-ovval”: 1682-1725-ci illərdə hakimiyyətdə olmuş Rusiya hökmdarı nəzərdə tutulur.
“Pavel”: 1796-1801-ci illərdə hakimiyyətdə olan Rusiya imperatoru I Pavel nəzərdə tutulur.

Qəzetlərdən:

Berlinlə matrosların xürcü
“...saray tövlələrinə apararlar...”: söhbət saraya məxsus atların, fayton və ekipajların saxlanması üçün

imperator II Vilhelm dövründə Berlində tikilən binadan gedir. Bu binada hal-hazırda Berlin Musiqi Akademiyası, Berlin Şəhər Kitabxanası və Berlin Tarix Cəmiyyəti yerləşir.

Qəzetlərdən:

Ukraynada
“Petlyuraçılar”: Ukrayna Direktoriyasının rəhbər-lərindən olan Simon Petlyuranın tərəfdarları nəzərdə tutulur. Qəzetdə “Petlyurovçular” kimi getmişdir.
“Petlyura”: Ukrayna Direktoriyasının rəhbər-lərindən olan Simon Petlyura nəzərdə tutulur. Qəzetdə “Petlyurov” kimi getmişdir.

Arakelyanın vəfatı

Bakıda ingilislər tərəfindən həbs edilib, Ənzəliyə göndərilmişlərdən olan səbiq Bakıdakı diktatura üzvü Arakelyan səpmə yaldalaq xəstəliyinə düşər olub, Ənzəli xəstəxanasında yat-mışdı. Altdəgimz məlumatına görə, Arakelyan 5 kanuni-sanıda [yanvar-da] vəfat etmişdir.

Bakıdan ötrü odun

Ərzaq Nəzarəti Xudat mövqifindəki [stansiyasındakı] Rılski mülkü müdirinə Bakı şəhərinin ehtiyacatı üçün 9 vaqon odun gətirməyə izin vermişdir.

Mal mübadiləsinə dair

Ticarət və Sənaye Nəzarəti cəbində [nəzdində] Azərbaycan Hökuməti qətnaməsi mövcubincə [asasında] bir komisiyon təşkil edilmişdir ki, Azərbaycandan əcnəbiyə mal və ərzaq aparmaq üçün vəsiqə verir. Gömrük idarəsi də Azərbaycandan azad surətdə əcnəbiyə balıq aparmaq üçün vəsiqə verir.

Bakiya ərzaq vürudu [gəlməsi]

Ərzaq Nəzarətinin statistika məlumatına görə, kanuni-saninin [yanvarın] 5-ində 5971 put buğda, 180 put un, 204 put kartof, 583 put arpa, 660 put saman, 4500 put odun gətirilmişdir.

* Kanuni-saninin 5-ində Ənzəlindən varid olmuş “Dağıstan” vapourunda ingilis ordusu ehtiyacatı üçün 7 min put növbəvən mal gətirilmişdir.

* Mərkəzi Ev Komitəsinin işəqə mənəqəsi xəbər verir ki, biçiz [yoxsul] müsəlman əhalisi üçün ərzaq şeyləri buraxmaqdan ötrü şöbə tərəfindən bir mənəqə açılmışdır. Adambaşına girvənkəsi iki manatdan un, düyü, noxud və lobya buraxılır. Ehtiyacı artıq olan kasıblara Ev Komitəsinin şəhadətnaməsi ilə məzkur [adıcakılan] şeylər pulsuz buraxılacaqdır. Ev komitəsinin şəhadətnamələri ərzaq-kəmitə[sil] tərəfindən təsdiq edildirlər. Ərzaq şeyləri buraxan şöbə, ərzaq-kəmitələrindən xahiş etmişdir ki, ev komitələri vəsaiti ilə müsəlman əhalisini xəbərdar etsin. Mənəqə müvəqqəten Kamenisti və Armyanski küçələrin küncündə, 144 nömrəli evdə vaqədər. Səhər saat 9-dan 3-ə qədər açıqdır. Həman yerdə həmidən ötrü çayçı dükanı açılmışdır. Qəndlə çayın stakanı 20 qəpik, çörək ilə 50 qəpikdir.

MƏRKƏZİ EV KOMİTƏSİNDƏ

* Mərkəzi Ev Komitəsi cəbindəki hüfzüsühə [gigiyena] şöbəsi ev komitələri səhiyyə şöbələrinin müraciətinə rica etmişdir ki, səhərdə gün-gündən artmaqda olan müsi [yoluxucu] xəstəliklərin önünü almaq üçün lazımi tədəbiri ititxaz etsinlər [tədbirləri görsünlər].

* Həman hüfzüsühə şöbəsi kanuni-saninin 7-si axşam saat 7-də bütün ev komitələrini səhiyyəyələrinin iclasını dəvət etmişdir. İclasla gələcək zəvət [şəxslər] öz dairələri barəsində məlumat gətirməlidirlər.

Azərbaycan Parlamentində

Azərbaycan Parlamentinin “Müsavat” fraksiyası iki təqdir [qərar] qəbul etmişdir. Birisi Lənkəran hadisəti barəsində hökumətə, digəri Bakı atərfindəki fəhlələrin əhvalı haqqında Masai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə].

FƏHLƏLƏRİMİZ HƏYATINDA**Ramana fəhlələrinin iclası**

Cəhərşənbə [çərşənbə] günü kanuni-saninin [yanvarın] 1-də, Ramana “Nəşri-maarif” məktəbinin binasında, Ramana müsəlman fəhlələrinin iclası vəqə olaraq, məclis açılır. Saat 4 tamamda ittihad-ara [yekdillik] ilə sədrliyə Mirdaməd Məhəmmədzadə, katibliyə Mirfəttah Mirəhədzadə intixab edildilər [şəçildilər].

İclas[da] 500-dən ziyadə fəhlə və kəndli iştirak edirdi. Parlament Fəhlə komissiyası əzasından [üzvlərindən] Cavad Məlik-Yeqanov və tələbələrimizdən Cəfər Cəbbəzadə ümumi vəziyyəti, fəhlələrin həli və hökumətin fəaliyyəti haqqında nitqlər irad edib [çıxış edib], məlumat verirlər. Sonra kəndli və fəhlə yoldaşları böylə bir qətnamə çıxarırlar:

- 1) Qız, Ramana dairəsində yaşayan kəndli və fəhlə yoldaşlar, dəruni-bəlbə [səməli-qəlbənd] Azərbaycan Parlamentini təbrik və ona etimadımızı izhar edirik.
- 2) “Znamya truda”, “Naşe vremya”, “Vpervoy” qəzetlərinin, millətlərin ziddinə çalışan müfəttinəmə [fitnəkarcasına] mündəricat və məqalətlər [məqalələrində] etiraz edirik.
- 3) İngiltərə, Amerika, Fransa və ümumcəhan demokratlarına teleqrafən rica edirik ki, üç milyonluq müsəlman və azəri türklərinin azadlığı və Azərbaycan Hökumətinin təsdiqi üçün Konfransa göndərilən nümayəndələrinə yardım göstərsinlər.
- 4) Keçən yekşənbə [bazar] günü Fəhlələr Konfransında təklif olunmuş tətil komitəsinə təşəkkür məsələsinə qarşı komitə tərəfindən təşəkkür əvəzinə yalnız fəhlələrin izhari-etimad etmələri [etimad bildirmələri] təklif olunmuşdu. Sonradan qəzetlərdə bir sələ müsəlman əmələlərinin [fəhlələrinin] belə iclasa etimad etmələrinin oxuduq. Bu doğru deyildir. Zira müsəlman fəhlələri iqtisadi məsələlərdə ümum fəhlələrlə əlbəəb getməklə bərabər, siyasi məsələlərdə kəndli hökumətinin ərxasında dayanıb, o hökuməti kəndinə düşmədən add [həsbət] edən komitəyə etimad izhar etməzdə, etmədi də. Binaənileyh [ona görə də] bitərəf qalmışdılar.
- 5) Azərbaycan Parlamentində Kəsbkarlar [Həmkarlar] İttifaqına verilməyi üç yerə ittifacı qəbul etməyib, Parlmana ümum demokratiya namından etiraz etmişdi. Biz müsəlman fəhlələri İttifaqın bizim adımdan xüsdəranə [özbaşına] etiraz etməsinə etiraz etməklə, həmin üç yerin ikisi[nin] müsəlman fəhlələrinə verilməsinə rica edirik.
- 6) Nəhayət qətl olunur ki, yaxında ümum müsəlman fəhlələri ictiməsi [yığıncağı] çağırılsın.

Sədr: Mirdaməd Məhəmmədzadə

Katib: Mirfəttah Əhədzadə

Suraxanı fəhlələrinin iclası

Yenə kanuni-saninin [yanvarın] 1-ində Suraxanı müsəlman fəhlələri, “Xalq Yurdu” binasında Məhəmməd Hüseyin Babayevin sədəratı [sədrliyi] ilə bir iclas tərtib vermişlərdir. Bir neçə natiq fəhlələrin həyatından, vəziyyətindən, azərbaycanlıların istiqlal arzusun-dan və bu uğurda verməmiş olduğu qurbanlar və axidilmiş olan qan-lardan bəhslə, o gün istiqlala doğru birinci qədəm qoyulmuş və əmal-

mıza da yaxınlaşmış olduğumuzu, bundan sonra da istiqlalımızdan baqı [əbədi] qalması, möhkəmlənməsi uğrunda nə qədər fədakarlıq lazımlı gəlsə, bir an geri durmayacağıımızı təsvir edirlər.

- Nəhayət iclas qərar verir ki:
- 1) Ən yaxın zamanda ümummüsəlman fəhlələri qurultayı dəvət edilsin.
  - 2) Müsəlman demokratiyası namından [adından] ümumcəhan demokratiyasına teleqraflar çəkilərək, Azərbaycan türklərinin istiqlalı və Cümhuriyyətimizin təsdiqi məsələlərində dünya fəqərayi-kəsbəsi [proletariatı] və cəhan yoldaşlarımızdan müavinət və müza-hirət [yardım] gözlədiyimizi və onlara əmin olduğumuzu bildiriylərək kömək istənilsin.
  - 3) Parlament tərəfindən Kəsbkarlar İttifaqına verilən üç yerdən ikisinin müsəlman fəhlələrinə verilməsi xahiş edilsin.
  - 4) Millətlər arasında ədavət saçan qəzetlərin, əzcümə [o cüm-lədən] “Vpervoy”, “Naşe vremya”, “Yedinaya Rossiya” və sairə kimi qəzetlərin hərəkəti müqabilinə protesto edilsin.
  - 5) Şəhərdəki Fəhlə Konfransına nümayəndələr göndəriilsin.

Həkim S. L. Şklovskaya

Məmalıq və daxili ünas əmrəzini [qadın xəstəliklərini] qəbul edir. Nəxoşlar qəbul olunur: səhər saat 9-dan birə və 5-dən 7-yə qədər. Ünvan: Aziatski küçədə nömrə 153, Bolşoy Marskoy və Krasnovodski küçələrin arasında. Telefon: 50-67.

209

Qabil diş qayırın

Mirzə Xəlil Cəmbəyzadə
Qızıldan və sairədən hər cür ələ dişlər münasib qiymətlə qayırır. Ünvan: Qubernski küçə, “İslamiyyə”nin sağ tərəfində ev nömrə 55.

295

Doktor Rza bəy Sultanov

Paris Darülfünunundan
Qəbul edir daxiliyyə və əsəbi xəstəlikləri hər gün səhər saat 9-1-ədək, axşam saat 4-7-yədək. Telefon 57-40. Adres: Persidski küçədə 22 nömrəli evdə, Gimnazikeski küçənin küncündə.

2603

Arvad diş həkimi

M. S. İdəşkina
Nəxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Qoldqor-Fradkinin

Diş müalicəxanası
Dərya kənarında Bəşenni küçədə Ramazanovun 10 nömrəli evin-də qəbul edir hər gün saat 9-dan 2-yə kimi və 4-dən 7-ya kimi.

2607

Həkimlərin xüsusi

gösk və gündüz növbələri
Ünvan: Bolşoy Moskva mehmanxanası, Qoqolevski və Torqov küçələrin küncündə.
Telefon nömrələri 7-96 və 49-81. Nəxoşların evinə gedirlər.

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəza [xəstəliklərə] düşər olan nəxoşları qəbul etməyə başlanmışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor Leonid Ter-Avanesov

Daxili nəxoşları və nəxoş çocuqları qəbul etməyə başlamışdır. Hər gün səhər

Bakının azad edilməsindən 105 il ötür

1918-ci ilin soyuq mart ayı. Azərbaycan Milli Komitəsi Nağı Şeyxzamanlı ilə Ömər Faiq Nemanzadəni Türkiyə hökuməti ilə danışıqlar aparmaq üçün İstanbula göndərmiş. Qonaqlar hərbi nazir Ənvər Paşayla, Baş nazir Tələt Paşayla, Ədliyyə naziri Xəlil Paşayla görüşlərə necə də ümid baslayırdılar...

...Hərbiyyə Nəzarətinin binasında naxışlı, bəzəkli, şəkəli otaqdadırlar. Nağı Şeyxzamanlı etimadnaməsini Tələt Paşaya təqdim edəndə paşanın nəzərləri qeyri-ixtiyari olaraq sənədin üzərindəki ay-üldüz rəsminə dikilib qaldı. Məmnunluğunu gizlətmədən vərəqi Ənvər Paşaya göstərdi.

nin yanında oldu. Nuri Paşanın hərbi dəyanəti olmasaydı, Azərbaycanın istisqalı olmazdı...

Müstəqil Azərbaycan hökumətinin "bir oyuncu" olduğunu və onu tanımayacağıqlarını bəyan edən general Tomson Bakının boşaldılmasını istədiyi 1918-ci ilin noyabrında belə Nuri Paşa qətiyyətlə Azərbaycan hökuməti omr verəcəyi halda Bakını müdafiə edəcəyini bildirmişdi. Qarşılığında ingilis komandanlığı Mon-

Əhməd Cavadın yazdığı, 1918-ci ildə Üzeyir bəy Hacıbəylinin bəstələdiyi "Çırpınırdı Qara dəniz" türküsü isə damarlarında qan kimi dolayırdı hər dəfə.

"Vəfali türk gəldi yenə!" söyləyən azərbaycanlı qaradaşlarımızın ümidlərini boşa çıxarmamışdılar.

Cəmi bir neçə ay sonra, 1918-ci ilin avqustunda general Denstervillein rəhbərliyi altında Britaniya qoşunu Bakıya soxulanda buradakı Qafqaz İslam Ordusunun gücündən də, mətanətindən də, xalqın onlara olan sevgisindən də dəstəyindən də xəbərdar olanda məyusluğunu gizlədə bilməmişdi. Çünki azərbaycanlılar da eynilə Osmanlı türkləri kimi Vətənin azadlığı üçün son damla qanlarına qədər vuruşmağa hazır idilər. Üstəlik, Ənvər Paşanın dəstəyi, Nuri Paşanın komandanlığı ilə indi azərbaycanlılar daha da güclü və sarsılmaz idilər. Ölümün gözünü dik baxıb acaqlı düz üstünə gedirdilər.

...Qapı astaca döyüləndə Ənvər Paşa qarşısındakı xəritələrə diqqətlə baxır, ağlıdakı hansısa planı xəritə üzərində yoxlayaraq saf-çürük edirdi. "Gəl" deyərək ötkəm şəkildə səsəndi. Hündürboylu, saçları çallaşmış olsa da, gümrəh görünüşlü, şax qamətli köməkçisi Nazim bəy otağa daxil oldu.

- Hörmətlər Paşam, əhvəli şərifiniz yaxşıdır ümid edirəm.

- Buyur, Nazim bəy, yaxşıyam əlhəmdü-llillah. Bakıdan nə xəbər? Nuri Paşa ilə

- Paşam, elə bu yaxınlarda Nuri Paşanın sərəncamına sizin tapşırığınızı kimi Qarakilsədən Ağstafaya min sandıq güllə, beş min odad top göndərilib. Rus hökuməti də dayanmadan Almaniya notaları verir.

- Bolşeviklər Bakının türklər tərəfindən tutulmasını özləri üçün əsl fəlakət hesab edirlər. Bakı nefti olmadan Rusiyanın xalq təsərrüfatı çökər axı, bunu yaxşı bilirlər. İnşallah ki, onların arzusunun gözümdə qoyub Bakını qurtararıq!

Avqustun sonlarında bütün diqqətlər Bakının üzərində idi. Həyəcanlı xəbərlər gəlirdi. Ənvər Paşa demək olar ki, hər gün Bakı ilə əlaqə saxlayır, vəziyyətin gedişatı ilə tanış olurdu. Sentyabrın ilk günlərində isə Denstervillein Bağdaddakı ingilis qüvvələri qarargahına yolladığı teleqramın mətnindən artıq xəbərdar idi: "İngilis təqviyyə qüvvələrinin Bakıya gəlməsinin gecikməsi səbəbindən düşmən üstünlüklər əldə edib, ingilis qoşunu son müdafiə xəttinə çökülməyə məcbur olub. Bakıda doqquz yüz nəfərlik ingilis qüvvələrinə və güvənə biləcəyiniz min nəfər rusa malikəm. Bakı qüvvələrinin qalan qisminin heç bir faydası yoxdur".

Ənvər Paşa bu teleqramın nə demək olduğunu yaxşı bilirdi və Denstervillein artıq ümidisizliyə qapıldığını açıqca anlıyrdı.

Nuri Paşanın xəbər verdiyinə görə, sentyabrın ortalarına doğru türk qoşun

- Bilirəm, əziz qardaşım, vida ziyafətində deyilən sözlər indiki kimi qulağımda cınlayır. Özümü güclə tuturdum ki, ağlamayım. Düşünsənə, biz bunu bacardığımız qafqaz İslam Ordusu Bakını, Gəncəni, Qarabağı azərbaycanlı qaradaşlarımızla birgə düşməndən azad elədi. Vida ziyafətində çox dəyərli nazir Fətəli xan dekləri heç ağlımdan çıxmı. Osmanlı türklərinin Azərbaycanda axıtdıqları qana, onların qəhrəman mücahidlərinə işarət mənəsində dedi ki, "nə bu qan, nə də bu qan tökülən mübarək yerlər heç vaxt unudulmaz və xatirədir sonra da azərbaycanlı qaradaşlarımızla birgə olacağıq və haqiqətəndə oradakı qəhrəmanlığımızı unudulmayacaq. Yaxşı ki, vaxtında-vədəsində azərbaycanlı qaradaşlarımızın harayına çatdı bildik. Heç bilirsənmi, Paşam, Azərbaycan xalqı bizi necə sevir, bizə necə etimad göstərir? Bu sevgi Qafqaz İslam Ordusuna güc verir. Azərbaycanın Abdulla Şaiq adlı şairinin bu yaxınlarda Qafqaz İslam Ordusunun xilaskar yürüşünə həsr etdiyi bir şeiri oxumuşam. Necə fəxrəndim, qürurlandım, kövrəldim, Paşam, təsəvvür etməsəniz. Yazır ki:

*Sənsiz qəlbim qırıq, sönik,
çeynənmiş, xırpalanmış,
Ömür şüşəm daşa dəymiş,
həyatım parçalanmış.
Qırıq bir saz kimi sızlar qanlı,
yörəgün telləri.
Yakılar da, yakar bütün qayğı
vurmuş elləri.*

*Şu vətənin öksüzləri, gəlinləri,
dulları,
Göz yaşıyla sulanmış
həp keçdiyiniz yolları.
Yolunuzu bəkləməkdən
bənizləri saralmış,
Heç gəlmədin...O şəh,
güllər ürəkləri qəm almış...*

*Sən gəlməsən, dolunsanmış
ürəklər heç şad olmaz,
Sən gəlməsən, xərəbəyə
dönən qəlb abad olmaz,
Sən gəlməsən, günəş doğmaz,
ümid gülmün açılmaz,
Dodaqlarım gülməz,
sönik baxtımın nur saçılmaz.*

*Başqasını istəməm də, ey türk,
çubuq sən gəl, sən,
Bəkləməkdən yorulmuş,
eh, işlə gec qaldın nədən?
Yollarına daşını qalanmış?
Ya azgün qaldır
Burakımıyor? Daş, dəmir,
ya polad olsa da onlar
Ürəyində sözlənən mətin,
qızgın ataşlı
Yak onları, ərit, söndür, çeynə,
boğ, az, xırpala!
Xain, alçaq düşmənlərə
qol gücünü həp göstər,
Aç yolları, çubuq gəl ki,
qəlbim səni həp istər...*

Nuri Paşa daha sonra Abdulla Şaiqin qardaşı Yusif Ziya Talıbzadənin Qafqaz İslam Ordusunun igid zabitlərindən olduğunu da Ənvər Paşaya xəbər vermişdi. Nuri Paşanın bu söhbətini sonralar da xatırlayacağı Ənvər Paşa. Türkiyədə xeyalını gerçəkləşdirməyə gedəndə Abdulla Şaiqin qardaşı, Azərbaycanın igid hərbiçisi Yusif Ziya bəylə yolları kəsişəcəkdə, yaxın dost olacaqdılar. Amma bu, hələ sonralar olacaqdı, hələ buna zaman vardı...

...Dövr çox qarışıq idi, Azərbaycan dörd bir tərəfdən dünyanın böyük güclərinin müdaxiləsi ilə əhatə olunmuşdu. Qafqaz İslam Ordusu bir müddətdən sonra geri çəkilməyə məcbur olacaqdı, amma qəhrəman türk paşa və əsgərlərinin ürəyi o doğma qaradaşlarının yanında qalacaqdı, igid türk şəhidlərinin nəəsi isə Azərbaycan torpaqlarında uyuyacaqdı...

*Yaşa, sən yaşa, qəhrəman Ənvər Paşa,
Məhv olsun düşmənin cümləsi
başdan-baş!*

Elə o zamandan Bakıda, Azərbaycanın hər yerində şəninə marşlar, türklər oxunmaqda idi:

*Yaşa, ey qaziyyə əzəm, yaşa,
ey möhtəşəm Ənvər!
Səninlə fəxr edir simdi böyük sultan,
ulu qeyser
Ki, sənsən dahiyi-dövrən,
sənsən fatihi kişvər!
Doğarmı analar bir də
sənin tək bir nəvər,
Xeyali ay kimi aydın,
məramı gün kimi Ənvər!*

Heç nə unudulmamış, heç kim yaddan çıxarmamışdı, lap yüz il keçsə də...

Hüseynbala MİRƏLƏMOV

ƏNVƏR PAŞA

(romandan bir hissə)

ğa verəcəyik. Əmanətini əmanətimiz biləcəyik.

Azərbaycanlılar Nağı Şeyxzamanlının dediyi kimi, sonadək Nuri Paşanın yanında oldular, verdikləri sözü tutdular...

İndi Pamir dağının təyünə sığınib təkəndiyi, köməksiz qaldığı bu dar məcəldə Ənvər Paşa daha çox öz sözlünü, əhdini sonacana tuta bilən azərbaycanlı qaradaşlarının, milli mücahidlərin yolunda bir addım da olsun belə geri ayaq qoymayan o mürd insanların onun yanında olmağını istəyirdi. Yanında azərbaycanlılardan bir-cə Axund Yusif Ziya Talıbzadə vardı. Ənvər dili, dini və məsləki bir olan azərbaycanlı qaradaşları, o doğma diyarına bağlı olan xatirələrlə bir ömür boyunca baş-başa qalmaq istəyirdi...

...Heç unutmurdun Nağı bəyini onu Bakıya qonaq dəvət etməsini. Dərin sayğı və səmimiyyətlə:

- Gəlin, müsəfirimiz olun - demişdi Nağı bəy, - Bakı əhli yolunuza gözləyir. Bizlərdə yaxşı üzüm, əncir olur, hələ qara küri - sizlərdə havıy dəyərlər...

Ənvər Paşa minnətdarlıq etmişdi:

- Sağ olun, təşəkkür edirəm...

Sonra Nağı bəylə söhbətini xeyalən davam etdirdi:

- Atam Əhməd bəy Bakıdadı... Komandan qaradaşım Nuri Paşa, əmin Xəlil oradadı. Nəfəslərini duyuram. Aldığım hər nəfəsdə sizlər varınız. İnşallah, vaxtın imkan verdiyi günlərin birində Azərbaycanı mütləq özüm də ziyarətə gələcəm...

Nağı bəy dərin bir əminliklə:

- İnşallah! - deyərək söhbətini bitirmişdi.

Qeyri-ixtiyari hər ikisinin nəzərləri məchul bir nöqtəyə dikilib qalmışdı. Vədələşmə xalqı andından bir daha təşəkkür etmişdi Nağı bəy: "Bizlərlə nəfəs aldığımızı yaxşı bilir. Azərbaycan öz xilaskarlarını heç unutmadı. Unutmaya-cıq da. Qardaşınız Nuri Paşa indi bizim də millət qəhrəmanımızdır. Minnətdaram ki, o zaman bizi qırmadınız, sözlümü tutdunuz və Nuri Paşanı Qafqaz İslam Ordusunun başına gətirdiniz, şükür ki, hər şey istədiyimiz kimi oldu. Azərbaycan Nuri Paşanı doğma övladı və sizin şəxsinizdə, milli qəhrəman, xilaskar olaraq qəbul etdi. Söz verdiyimiz kimi həmişə yanında oldu... Amma Nuri Paşa da Azərbayca-

dos sazişinin bəndlərini pozduğu üçün Nuri Paşanın təslim edilməsini Azərbaycan hökumətindən istəmişdi. Qədrbilən azərbaycanlı ingilislərin bu tələbinə məhəl belə qoymamış, Nuri Paşanın artıq öz istəyiylə Azərbaycan hökuməti xidmətinə daxil edildiyini bildirmişdi.

Əslində, bu bəyanatla Azərbaycan tərəfi Nuri Paşanı həm ingilis, həm də rus hökumətinin təzyiqindən xilas etmişdi. Həmin dövərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti parlamentinin sədri kimi Əlimərdan bəy Topçubaşovun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin üzvləri Versal Sülh Konfransında iştirak etmək üçün İstanbulda Parisə veriləcək vizanı gözləyirdilər. Azərbaycan parlamentinin sədri həmin vaxt yerli qəzetlərdən birinə verdiyi müsahibəsində Nuri Paşa ilə bağlı fikrini qətiyyətlə ifadə etmişdi: "Biz məmləkətimizdə əsgəri təşkilat yaratmaq üçün Nuri Paşanı cəlb etdik və ondan həddən ziyadə mənfəətlər gördük... Nuri Paşanın indiki anda Azərbaycanı olmasının səbəbinə gəlincə, yalnız onu deyə bilərəm ki, bu, tamamilə Azərbaycan hökuməti ilə azərbaycanlıların arzularından ibarət bir şeydir və Nuri Paşa Azərbaycanda qalacaqdır..."

Yeni Azərbaycan dövləti və azərbaycanlılar heç vaxt əhdinə, haqq-saya dö-nük çıxmır, yaxşılığı unutmur, qardaşa arxa çevirmir...

Ənvər Paşa həmin il mayın 31-də Nuri Paşadan aldığı məktubu az qala sözbə-söz xatırlayırdı: "Bolşeviklər Dağıstan və Şimali Qafqazı tamamilə ələ keçirmək üzrədirlər. Hər yerdə ermənilərin təcavüzü artmaqdadır. Bakı sürətlə zəbt edil-məzə, buralarda durum daha təhlükəli bir hal alacaqdır. Müsəlmanların təşkil etdiyi korpusda əsgərdən çox zabit vardır. Korpusun tərkibi minə qədər olub, bunun yarısı türk sərəviləridir. Bakı məsləsinin yardımısız həlli mümkün deyildir. İngilislərin Bakını gücləndirdiyi zənn edilir. Burada taxıl məhsulları ixrac ediləcək qədər çoxdur. Əhali türk ordusunun gəlməsini səbirsizliklə gözləməkdədir..."

Nuri Paşanın Bakını qurtarması xoş xəbəri isə türk dünyasına bağlı olan hər kəsin, xüsusilə də Ənvər Paşanın böyük sevincinə səbəb olmuşdu. Bütün Azər-baycan ayağa qalxaraq onda uca Türkün bayrağına salam vermişdi! 1914-cü ildə

tez-tez xəbərleşirəm, deyəsən, vəziyyət get-gedə qarışıq.

- Elədir Paşam, general Denstervillein ordusu artıq Bakıdadır. Gizli kəşfiyyat xəbərlərimiz gəlməkdədir. Aldığımız məlumatla görə, ingilis generalı Bakının müdafiə xəttini ətraflı təftiş edib. Amma türk ordusunun Bakıda olmasından da xeyli dərəcədə rəncidə olub, qorxu və əndişə içindədirlər.

- Əlbəttə, qoraxcaqlar, ingilis ordusunun Çanaqqaladakı uğursuzluğu onların hərbi tarixinin unudulmaz qara ləkəsidir. Yaxşı bilirlər, Azərbaycan və Osmanlı türklərinin birliginə gücləri çatmayacaq. Mənə xəbər verirlər ki, Densterville ilə peşman olub ki, məyusluqdan "Bakını türklərin hücumundan fəlakət qurtara bilməz" deyib.

- Paşam, Rusiyanın Almaniyaadakı səlahiyyətli nümayəndəsi də Almaniya Xarici İşlər Nazirliyinə nota verib türk ordularının Bakı üzərində hücumunu dayandırdığını tələb edib.

Ənvər Paşa köməkçisinin bu sözlərindən sonra qımsıdı. Əliylə qeyri-ixtiyari ucları yuxarı qatlanmış bğlarını burdu.

- Onların çəkinməsi o qədər təbii deyil ki! Onlara, əslində, yazığın gəlir. Kimlərlə üz-üzə olduqlarının fərqində deyilərlər. Biz heç Bakını ingilise, yaxud qeyri-ingilise təslim edərmi? Qafqaz İslam Ordusu nə günə durur bəs? Yeni ömr imzalamaşam, Xəlil Paşanın komandanlığı etdiyi Şərq Orduları qrupu 9-cu ordudan alınmış Qafqaz İslam Ordusunun tərkibinə daxil edilsin. Azərbaycanca çatanda artıq diviziyanın tərkibində 38-ci, 56-cı, 106-cı piyada alayları, topçu bölməsi olacaq. Cəmi 7636 əsgər və 157 zabit. Həmin fir-qə Qarakilsə-Qazax yoluyla Azərbaycana çatmalıdır, ondan sonra da qatarla Bakıya daxil olacaqlar. Bu diviziya Biləcəri tərəfdə mövqə tutmalıdır və oradan hücum etməlidir. Bütün fikrim indi bu məsələ üzərindədir, sən də bütün diqqəti bənə yönəlt, mənə hər vaxt töfərruatları bildir. Məhəmməd Əmin bəylə də danışı-mışam bir neçə gün əvvəl, Azərbaycan hökumətinə dediyi və bizdən yardım istədiyi bir-cə cümlə var: "Bakı təcili alınmalıdır, hansı yolla olursa-olsun". Biz də Rəsulzadə ilə eyni fikirdəyik, Bakı təcili işğaldan qurtarılmalıdır.

hissələrinin hamısı Yanardağ-Binəqədi ərazisinə toplanmışdı. Məqsəd isə düşmənə yarıldıb hücumun şimaldan olacağı fikrini yaratmaq idi. Sentyabrın 14-də isə artıq general Densterville və Mərkəzi Xəzər Diktaturası hökumətinin Bakı komissarlarının arxalarına da baxmadan Bakıdan qaçdığı xəbəri yayıldı.

Ənvər Paşa o günlərdə fərəhdən bir yerə qərar tuta bilmirdi, sevincindən az qala qanadlanıb uçurdu. Masasının üstündə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin sədri Fətəli xan Xoyskinin qəhrəman Nuri Paşaya təbrikinin mətni vardı. Oturub təbrik məktubunu bir daha gözəndən keçirdi: "Qafqaz İslam Ordusunun komandanı səadətli Nuri Paşa həzrətlərinə. Təhti-komandanızda olan igid türk əsgərlərimiz tərəfindən Azərbaycanın paytaxtı olan Bakının düşmənlərdən xilas edilməsi münasibətilə millətini zati-həmiyyəti-pərvəranələrini və dünyanın ən nəci və cəsur əsgəri olan türk oğullarına minnətdar olduğumu öz etməklə iftixar edirəm, əfəndim".

Onsuz da kövrək olan Ənvər Paşa rıq-qəte gəldi, boğazına dünylənən qəhəri uddu, gözü doldu. Hamısı sevincdən, fərəhdən idi...

Hələ işlər tam yekunlaşmamışdı, Bakı qələbəsi digər qələbələrini açarı olmalıydı. Hələ azad ediləsi Qarabağ vardı, Şuşa vardı... Gövhər ağa məscidi öz müsləman qəhrəmanlarının yolunu gözləyirdi, onların gətirəcəyi təbrikin həsrətində idi. O gün isə çox da uzaqda deyildi.

Qafqaz İslam Ordusunun oktyabrın 8-də Şuşaya daxil olması xəbəri elə həmin günün axşamı Ənvər Paşaya yetişdi. Düşmən Əsgəran keçidində darımadığın edilmişdi. Gövhər ağa məscidindən "Al-lahu Əkbər" sədaları ucalmışdı. Elə tən-tənəli qarşılanma mərasimi də orada keçirilmişdi.

Sonrakı günlərdə "İttihad və Tərəqqi" partiyası mənsublarından Tələt Paşanın kabinəsi bütünlüklə rəsmi istefaya getdiyindən Ənvər Paşa artıq hərbi nazir olmasa da, qəlbli, düşüncəsi qardaş Azərbaycanın yanında idi. Qardaşı Nuri Paşaya daim əlaqə saxlayırdı. Son ünsiyyətli zəmanı Nuri Paşa onun şərfinə verilən vida ziyafəti haqqında qardaşına söz açmışdı:

Hərbçi Taleh Əliyev doğulduğu Zərdab rayonunda dəfn edilib

Sentyabrın 13-də çətin relyefli dağlıq ərazidə hərbi nəqliyyat vasitəsinin qəzaya uğraması nəticəsində həlak olan hərbiçisi Taleh Əliyev Zərdab rayonunda dəfn edilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, vida mərasimində hərbinin ailə üzvləri, Zərdab Rayon İcra Hakimiyyətinin rəsmiləri, hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, eləcə

də rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri iştirak ediblər.

Vida mərasimindən sonra Əliyev Taleh Saleh oğlunun nəşi Dövlət himninin sədaları altında Zərdab rayonu Gödəkqəbu kənd qəbiristanlığında torpağa tapşırılıb.

Rayon icra hakimiyyətinin başçısı Mordan Camalzadə hərbinin tabutuna sarılmış üçrəngli bayrağı onun atasına təqdim edib.

Müddətdən artıq hərbi xidmət qulluqçusu Taleh Əliyev evli idi, iki qız övladı var.

Xatırladaq ki, sentyabrın 13-ü çətin relyefli dağlıq ərazidə hərbi nəqliyyat vasitəsinin qəzaya uğraması nəticəsində Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçuları Əliyev Taleh Saleh oğlu, Həsənov Elgün Elşad oğlu və Namazov Nihad Kamrəddin oğlu həlak olublar.

Hərbçimiz Nihad Namazov Tovuzda torpağa tapşırılıb

Sentyabrın 13-də hərbi nəqliyyat vasitəsinin qəzaya uğraması nəticəsində həlak olan hərbi qulluqçumuz Nihad Namazovun nəşi bu gün Tovuz rayonunda ailəsinə təhvil verilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, şəhid Nihad Namazovla vida mərasimində onun dost-

ları, sinif yoldaşları, ictimaiyyət nümayəndələri və hərbiçilər iştirak ediblər.

Nihad Namazov Tovuz rayonu Qovlar şəhər qəbiristanlığında torpağa tapşırılıb. Dövlət himni səsləndirildikdən sonra hərbinin tabutuna örtülmüş üçrəngli Azərbaycan bayrağı şəhidin atasına təqdim olunub.

Qeyd edək ki, sentyabrın 13-də çətin relyefli dağlıq ərazidə hərbi nəqliyyat vasitəsinin qəzaya uğraması nəticəsində Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçuları Əliyev Taleh Saleh oğlu, Həsənov Elgün Elşad oğlu və Namazov Nihad Kamrəddin oğlu həlak olublar.

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

“AZƏRBAYCAN” qəzetinə
abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır.
Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

“Azərpoçt” MMC (012) 598-49-55, (051) 225-02-13

“Azərmatbuatıyımı” ASC (012) 441-19-91, (050) 322-33-17

“Qaya” firması (012) 566-77-80, (050) 214-40-53

“Region Press” MMC (055) 316-79-01, (050) 316-79-01

“Səma-M” MMC (012) 594-09-59

“Ziya” LTD (012) 497-76-96, (050) 306-77-22

“Pressinform” MMC (012) 598-49-52, (070) 340-01-00

“City press” MMC (055) 819-09-26

1 illik - 124,80 (yüz yirmi dörd manat səksən qəpik) manat
6 aylıq - 62,40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat
3 aylıq - 31,20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Təsərrüfatə Sahibi Əsaslı Tikinti və Təchizat İdarəsi açıq tender elan edir

Goranboy şəhər R.Ağakəşiyev adına İntegrasiya təlimli internet tipli gimnaziya binasının sökülərək yenidən tikintisi işlərinin satın alınması
Açıq tender iştirakçılara təklif edilir ki, öz təkliflərini imzalamış, möhürlənmiş, ikiqat bağlamada, yazılı surətdə təqdim etsinlər.
Təkliflərin qiymətləndirilməsində aşağıdakı meyarlara üstünlük verilecekdir: iddiaçıların ixtisas göstəricilərinin uyğunluğu, aşağı qiymət, ödəniş şərtləri, müqavilənin vaxtında yerinə yetirilməsi, təminat verilən istisnar müddəti.
Açıq tender proseduru ilə əlaqədar məlumat almaq üçün əlaqələndirici şəxsə müraciət etmək olar:
Əlaqələndirici şəxs - Z.Quliyev.
Ünvan: Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Y.Bakuvı, 18.
Tel: (+99412) 465 73 48 (134).
Maraqlananlar açıq tender prosedurunun Əsas şərtlər toplusunu 2000,00 (iki min) manat məbləğində iştirak haqqını aşağıda qeyd olunan hesaba köçürdükdən sonra yuxarıdakı ünvanadan ala bilərlər.

Bank adı: "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin Sənaye filialı
Kod: 805603
VÖEN: 990001881
M/h: AZ03NABZ0135010000000002944
S.W.I.F.T. İBAZAZ2X
H/h: AZ88IBAZ38030019441856517211
VÖEN: 1500016711

İştirak haqqı heç bir halda geri qaytarılmır.
İddiaçı açıq tender prosedurunda iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri (müvafiq icra orqan tərəfindən verilmiş, rəsmi blanklarda və möhürlə təsdiq olunmuş) təqdim etməlidirlər:

- tenderdə iştirak etmək üçün yazılı müraciət;
- tenderdə iştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi;
- vergilərə və digər icbari ödənişlərə dair yerinə yetirilməsi vaxtı keçmiş öhdəliklərinin, habelə son bir il ərzində (fəaliyyətini dayandırdığı müddət nəzərə alınmadan) vergidəyicisinin Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinin yerinə yetirilməsi hallarının mövcud olub-olmadığını (Üçüdə olduğu vergi orqanından alınmalıdır). Əgər sənəd elektron formada alınsa, notarial təsdiq edilməlidir; Müvafiq orqandan tələb olunan sənədin cari aya əhatə etməsi mütləqdir (01.09.2023-cü il tarixindən sonra alınmış arxiv qəbul ediləcəkdir);
- iddiaçının son bir ildəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanları tərəfindən təsdiq olunmuş maliyyə hesabatının surəti;
- iddiaçının mikro, kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektlərinə aid olması ilə bağlı məlumat (Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin arxivində). Əgər sənəd elektron formada alınsa, notarial təsdiq edilməsi mütləqdir;
- iddiaçının son bir ildəki (əgər daha az müddət fəaliyyət göstərsə, bütün fəaliyyəti dövrü) maliyyə vəziyyəti barədə bank tərəfindən verilmiş arxiv (01.09.2023-cü il tarixindən sonra alınmış arxiv təqdim ediləcəkdir);
- iddiaçının ilkin qeydiyyat sənədinin müvafiq qaydada təsdiq edilməsi surətləri (iddiaçının tam adı, hüquqi statusu, nizamnaməsinin qeydiyyatdan keçdiyi ölkə və əsas fəaliyyət yeri göstərilməklə), ünvan və bank rekvizitləri;
- iddiaçının tikinti işlərinin həyata keçirilməsi üçün müvafiq lisenziyaya və ya icazəyə malik olması;

- tender təklifini və satınalma müqaviləsini imzalamaq səlahiyyətinə malik olan şəxsin səlahiyyətini təsdiq edən sənəd (vəzifəyə təyin edilməsi barədə əmrin təsdiq olunmuş surəti və ya müvafiq səlahiyyətin verilməsi barədə əmrlər);
- iddiaçının müflis elan olunmaması, əmlakı üzərində həbs qoyulmaması, ödənişə yönəlmis girovun olmaması, məhkəmənin qərarı ilə kommersiya fəaliyyəti dayandırılmış şəxs olmaması barədə məlumat (vergi orqanı, probasiya şöbəsi və ya müvafiq kommersiya məhkəməsi tərəfindən təqdim olunmuş arxiv) (01.09.2023-cü il tarixindən sonra alınmış arxiv təsdiq edilməlidir);
- kənar audit tərəfindən tərtib olunmuş son bir ildəki audit hesabatları (əgər varsa);
- iddiaçının satınalma prosedurlarının başlanmasından əvvəlki 5 il ərzində özlərinin, habelə işlərin idarə edənlərin, qulluqçularının peşakar fəaliyyətləri, yaxud satınalma müqavilələrinin bağlanması üçün ixtisas göstəricilərini yazılı göstərmələri ilə əlaqədar cinayətə görə məhkum olub-olmadığını, yaxud onların müvafiq peşə fəaliyyətləri ilə məşğul olmasının məhkəmə qərarında qadağan edilməsinin təsdiq edən sənədlər (Daxili İşlər Nazirliyindən və ya "ASAN xidmət" mərkəzlərindən 01.09.2023-cü il tarixindən sonra alınmış arxiv qəbul ediləcəkdir);
- tenderin Əsas şərtlər toplusunda göstərilən bütün digər sənədlər, tenderdə xarici şirkətlər iştirak etdikdə onların Azərbaycan nümayəndəliyinin olması təsdiq edən sənədlər;
- iddiaçının müvafiq sahədə peşakarlığı, təcrübəsi, maliyyə imkanları, işçi qüvvəsi, idarəetmə strukturu barədə təsdiq edən sənədlər (ƏŞT-nin ƏLAVƏ 1-nə uyğun);
- iddiaçı inşa ediyi analoji tikililər barədə "Tikinti obyektinin istismarına icazə" sənədinin surətini və ya inşasına davam etdirəndə analoji işlər üzrə bağlanmış müqavilələrin təsdiq olunmuş surətini təqdim etməlidir (baş podratçı kimi analoji işlərə dair son 2 ildə bağlanmış müqavilələrin surətləri (ƏŞT-nin ƏLAVƏ 1-nə uyğun));
- oxşar işlər üzrə iş təcrübəsinin təsdiq etmək üçün belə işlərin həyata keçirildiyi müəssisə və təşkilatdan tövsiyə məktubları;
- iddiaçının maddi-texniki bazası (sənədini yerinə yetirilməsi imkanı) haqqında məlumat (ƏŞT-nin ƏLAVƏ 1-nə uyğun);
- sənədlər Azərbaycan dilində tərtib olunmalıdır (xarici dildə olan tender sənədləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunmalıdır);
- iddiaçının tender təklifi (tender təklifinin qüvvədə olma müddəti zərflərin açıqlığı gündən sonra azı 30 (otuz) bank günü);
- tender təklifinin dəyərini 1 faizi həcmində bank təminatı (təminatın qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 30 bank günü çox olmalıdır).

Tender proseduru "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun keçiriləcəkdir. İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün yuxarıda qeyd olunan sənədləri 19 oktyabr 2023-cü il saat 16:00-a, tender təklifi və tender təklifinin bank təminatı 27 oktyabr 2023-cü il saat 16:00-a qədər yuxarıda göstərilən ünvanla təqdim etməlidirlər. İddiaçıların təklifləri 30 oktyabr 2023-cü il saat 16:00-da Elm və Təhsil Nazirliyinin Təsərrüfatə Sahibi Əsaslı Tikinti və Təchizat İdarəsinin iclas zalında açılacaqdır. İddiaçıların səlahiyyətli nümayəndələri tenderdə iştirak edə bilərlər.

Tender komissiyası

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC tabeliyində olan "Bibiheybət" GTZ-yə sahil elektrik şitlərinin satın alınması məqsədilə açıq müsabiqə elan edir

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az səhifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumatı əldə edə bilərlər. Müraciət üçün son müddət 25 sentyabr 2023-cü il saat 17:00-dəkdir.

Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir). Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan zərflər açılmadan geri qaytarılacaqdır.

Ünvan: AZ1003, Bakı şəhəri, Mikayıl Useynov küçəsi, 2.
Əlaqə telefonu: (012) 404-37-00, daxili: 1177

Tender komissiyası

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!
Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov və icra hakimiyyətinin kollektivi 39 saylı Dairə Seçki Komissiyasının sədri Elbar Əhmədova anası **QƏNİRƏ İSMAYİLOVANIN** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir. **QƏNİRƏ İSMAYİLOVANIN** vəfatından kədərli xəbərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR
Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:
Qəbul otağı - 539-68-71, Beynəlxalq həyat, idman və informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
Baş redaktor müavinləri - 538-86-86, 434-63-30, 539-72-39 İctimai sənətlər şöbəsi - 538-56-60
Məsəl katib - 539-43-23, İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11, 539-44-91, Fəaliyyət şöbəsi - 538-84-73, 539-84-41, 539-21-00, Kompüter mərkəzi - 538-20-87, 538-42-32, 538-35-55, Mühəsiblik - 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə
contact@azerbajian-news.az
az.reklam@mail.ru

www.azerbajian-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığıb sahifələnmə, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəhsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 5526
Sifariş 2331

Qiyməti 40 qəpik